

Juan Jesúsnua Yoikī Keneni

Jesucristoõnoa Juan keneni

¹ (Ekīa Juan. Iskaratīa Jesucristoõnoa ē mato yoi mā tāpinō. Cristo āfe ane ipaoni, Meka. Nāato Niosnoa noko tāpimani.)

Afaa oniataima na Meka aneya iyopaoni. Apa Nios fe iyopaoni. Nārifi Nioski. ² Taefenakōi Nios fe iyopaonixakī, iskaratīari afe ika. Afaa oniamatai nā Meka aneya Apa Nios fe iyopaoni. ³ Aõxō Epa Niospa keyokōi onifani. Akka Jesúsmaisxō afaa onifanima. Nāskaxō Jesús feta Niospa afama mīshti onifani. ⁴ Aõnoax keyokōi niafo. Niospa yorafo tii shināmapaiyai keskafakī Jesúsxō ato shināmatiro ãto õiti xafakīakōi inõfo. ⁵ Āfe õiti xafakīakōfiax yora chakafō mēra Jesucristo ipaoni. Yora chakafāfe ãto õiti fakish keskara, shara shinākanima. Askafiano yora chakafāfe Jesucristo xītitirofoma yorafo shara shināmanaino ãto õiti anā fakish keskara inõfoma.

Niospa Juan Maotista nīchini ato yoinō

⁶⁻⁷ Epa Niospa Juan nīchini Jesucristoõnoa yorafo yoinō iskafakī: “Āfe õiti xafakīakōi. Epa Niospa mato shināmapaiyai keskara aõxō mato shināmatiro,” ixō Juan ato yoini Jesús chanīmara fanõfo.

⁸ Juankai Cristoma, Niospa nīchini Jesucristoõnoa ato yoinō. ⁹ Cristo fistichi yorafo shināmatiro ãto õiti xafakīakōi inõfo. “Mā oi,” ixō Juan ato yoini. ¹⁰ Oaito yorafāfe tāpinifoma.

Niospa Jesúsxõ ato onifafiano tsõa tāpinima Jesús. **11** Nã mai onifani ano nokoni. Nâno nokofiaito ãfe yorafäfe, nãfäfe ifikaspanifo. **12** Askafafiaifono a ifipaiyaifäfe Jesús ato yoini iskafakī: “Mã ea noikī chanīmara faa. Nâskakē ëfe Epa Niospa fakefo mā itiro ea chanīmara faax,” ixõ Jesús ato yoini. **13** Niospa fakefo yorafäfe fakefo keskarama. Yorafäfe fakefo yora keskara, yõramāi ato fake faano. Akka Nios fistichi ato fake fatiro. Yôrakai Niospa fakefo fake fatiroma. Nã Jesús chanīmara faafo tii Epa Niospa ãto shinā ato fetsafaxotiro ãfe fakefo inõfo.

14 Nâskakē na Meka aneya Apa Nios ika anoax mai ano oni yorakōi ixikī. Nonoax nofe iyopaoni. Apa Nios keskara sharakōi mā nõ õipaoni. Nâato yorafõ noikõimis. Æfe meka chanīmakōi. Nã fisti Epa Niospa Fakelkōi. Apa Nios imis keskara nâskakõiriai sharakōi imiski.

Juan Maotista Jesucristoõnoa ato yoini

15 Jesúsnua Juan ato yoini iskafakī: “Ea nikakäfe, õikapo. Nâõnoa ë mato yoimis. Iskafakī ë mato yoimis: ‘Mã oi. Ê taeyoi ofiano ea finõkõia ë fakeamano amãi Apa Nios fe iyopaonixakī,’ ” ixõ Juan ato yoini.

16 Jesús keyokõi noko shara famiski. Noko noikõixõ noko sharafafafäini. Akka keyokõichi nõko õiti inimasharakõiaito nõ meemis. **17** Epa Niospa noko amapaiyai keskara Moisés yoini. Nâskakē Niospa noko yoini keskara Moisés noko tāpimani. Nâskakē Niospa noko õimapai noko noikõi afi chanīmakī. Nâskaxõ Jesucristo nokoki nîchini. Jesucristo noko keyokõi noimis. Nâskaxõ noko

õimatiro Nios chanõmakõi. Askatari Epa Niospa noko noi. ¹⁸ Tsõakai Epa Nios õimisma. Askafiax ãfe Fakekõi nã afe rafemis, arifi Nioskõi. Apa Niosnoa noko yoimis. Aõxõ nõ tãpitiro afe keskaramäki Epa Nios.

*Juan Maotista judeofäfe ãto xanõfofo yoini
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)*

¹⁹ Nã judeofäfe ãto xanõfofäfe Jerusalén anoxõ nã ato Nios kïfixomisfo nõchinifo, Juan ano. Akka nã Levifori ato nõchinifo Juan yõkatanõfo: “¿Mĩ tsoamẽ?” fatanõfo.

²⁰ Askafaifono Juan ato kemani: “Êkai Cristoma. A nõ manai nõko xanõfo õkai aama,” ato faito, ²¹ “¿Akka mĩ Cristoma, mĩ tsoamẽ? ¿Mõmõ Elías?” faifäfe, “Êkai Elíasma,” ato faito, “¿Akka mĩ Elíasmaax mĩ tsoamẽ? ¿Mõmõ nã nõ manamis Niospa meka yoimis, nã nokoki oai?” faifäfe, “Maa, õma,” ato fani.

²² Ato askafaino anã yõkanifo: “¿Akka mĩ tsoamẽ? Noko yoife a noko nõchiafo nõ ato yoitanõ. Mĩ tsoamäki noko tãpimafe,” fanifo.

²³ Askafaifono Isaías kirika keneni keskara nänorikõi Juan ato yoini iskafakõ: “Niospa mato yoipaiyai keskara õ mato yoinõ. Tsõa istoma anoxõ õ fäzikõi mekaikai: ‘Nõko Ifo nokoki oxii. Íkisi itipinõsharakäfe. Mä ipaoni keskara afianã iyamakäfe. Keyokõichi mäto chaka potakäfe, mëstekõishara isharaxikakõ,’” ixõ Juan ato yoini.

²⁴⁻²⁵ Nikakata judeofäfe nã fariseofo a Juanki nõchinifo yõkatanõfo iskafakakõ: “Mĩ Cristoma-mamäki, mĩ Elíasmamamäki nã nõ manamis Niospa meka yoimis mõmaraka, akka, ¿afeskakõ mĩ yorafõ faka mõra ikimapakeimõ maotisafakõ?” ixõ

yōkakāfe ato fanifo. ²⁶ Juan ato kemani: “Ēfi ato maotisafapaikai. Ē ato askafafiaino nono fetsa nokoki nokoi. Mākai tāpiama. ²⁷ Ē iskaratīa mato Niospa meka yoifafāini. Askafiano aato chipo mato yoixii. Fāsi ea finōkōia. Ē afaa tāpiama ē sharakeroko ē āfe zapato risfi nexaxopanā,” ixō Juan ato yoini.

²⁸ Nā pexe rasi Betania faka Jordán okirish-taxō Juan ato faka mēra ikimapakekī maotisafani. Nānoax ato fe yoināni.

Niospa āfe oveja fake keskara, Jesús

²⁹ Askata pena fetsa Juanki Jesús kani. Jesús fichixō Juan yorafo yoini iskafakī: “Ōikapo. Nā Niospa āfe oveja tetomashta keskara oa. Nato keyokōi yorafo chaka soaxonō Epa Niospa nīchia nokoōnoax naxō nōko chaka noko soaxonō. ³⁰ Ē mato aōnoa yoimis. Ē mato yoia iskafakī: ‘Chipo oi ea keskarama finakōia, nāmāi ē fakeamano iyopaonixakī.’ Nakīa mā oa. ³¹ Ērifi Cristo tāpixoma yorafo maotisafapai a nōko kaifo judeofāfe tāpinōfora,” ixō Juan ato yoini Cristoōnoa yoikī.

³² Ato yoixō anā Jesúsnoa Juan ato yoini: “Niospa Yōshi Shara nai mēranoax rifi keskara Jesúski fotopakekafanaito ē ōia. ³³ Ēri ōiyamano Epa Niospa ea yoiti iskafakī: ‘Fatofāfe ea chanīmara famikāi mī faka mēra ato ikimapaketiro maotisafakī. Akka mikiki fetsa nokoano ēfe Yōshi Shara nā fer-onāfakeki fotopakekafāxii. Afe nītaxii. Nā mī ōikī mī tāpixii nāato ēfe Yōshi Shara matoya rafemaxii āfe shinā shara māto shinā mēra nanenō,’ ixō ea yoia. Epa Niospa ea anori yoiyamakē Jesús nā Niospa

Fake ēri tāpikeranama. ³⁴ Askafixō mē õia. Askaxō ē mato chanīmakōi yoi nafí Niospa Fakeli,” ixō Juan ato yoini.

Jesúsxō tāpikī taefanifo

³⁵ Pena fetsa nāno Juan aõxō tāpimisfo rafe ini.

³⁶ Afe niafono Jesús ato finōfaini. Ato finōfainaito Juan ato yoini: “Öikapo. Oa Niospa ina oveja fake keskara,” ixō Juan ato yoini.

³⁷ Juan ato yoiaito nikakata Jesús chīfafāinifo. ³⁸ Jesús ifiakekafā ato õikī ato yōkani: “¿Tsoa mā fenaimē?” ato faito, “Maestro, ¿fanī mī ikamē?” faifāfe, ³⁹ “Ono õifokāfe, ē mato ispanō,” ixō ato iyoni. Askata afe fokakī õiafo nā ika ano afe nokoni. Mā nokoaifono mā xini kai ini. Nāno afe yātapakenifo.

⁴⁰ Nā rafe Juan ato yoia keskara nikakata Jesús chīfafainifo. Fetsa ãfe ane Andrés. Nā Andrés Simón Pedro ãfe exto ini. ⁴¹ Jesús ika ano nokokata Andrés ãfe ochi Simón fenaikai kani. Akiki nokoxō yoini: “A Niospa nokoki nīchia Mesías mā nō fichia. Nā Cristora nō famis. Öiyotāfe,” fani. ⁴² Askata Andrés Simón Jesúski nokokini. Akiki nokoaino Jesús Simón yoini: “Mī Simón, Jonáspa fake. Iskaratīa ē mia ane fetsafaxonō. Nō mia Cefas fanō,” fani. (Cefas nāfa mekapa yoimis Pedro fakī.)

Jesús Felipe yafi Natanael kenani afe fonōfo

⁴³ “Ē Galilea ano kaira,” ixō Jesús shināni. Kapaikī Felipe fichixō yoini: “Efe kafe, eõxō tāpisharakōixikī,” fani. Askafaino afe kani. ⁴⁴ Felipenō Andrésnō Pedronō pexe rasi ãfe ane Betsaida ano imisfo.

45 Askata Felipe Natanael fichixō yoini: “Moisés Niospa yoini keskara kenekī iskafani: ‘Ē māto xanīfokōi Cristo matoki nīchixira,’ ixō Niospa yoini anori Moisés keneni. Nānorikōi Niospa meka yoimisfāfe kenenifo. Nākai mā nō fichia. Jesús José fake Nazarete ano ika. Nāōnoa Moisés feta Niospa meka yoimis fetsafāfe kenenifo,” faito, **46** “¿Afaa shara Nazarete anoax oimē?” ixō yōkaito, “Ofe, ōixikī,” Felipe fani.

47 Natanael akiki nokoaino Jesús ōixō aōnoa yoini: “Nafi israelifāfe fakeki. Nato afaa chaka yoimisma. Chanīmakōi fisti shināfafāimiskī. Tsoakai pāramisma,” ixō Jesús aōnoa yoini.

48 Askafaito nikakī Natanael kemani: “¿Afeskaxō mī ea ōiyamafiksaxakī mī ea tāpiamē?” faito, “Mia Felipe fichiyoamano ē mia ūikī taefaita ifi higuera nāmānoa ē mia ūita,” Jesús fani. (Akka Jesús Natanael chai ixō tāpini ōiyamafikī.)

49 Askafaito, “Maestro, mīfi Niospa fakeki. Askatari mīfi israelifāfe āto xanīfokī,” faito, **50** Jesús kemani: “ ‘Mī ifi higuera nāmā tsaoa ē mia ūia,’ ixō ē mia yoia, ¿nā nikaxō mī ea chanīmara faamē? Afara shara fetsa finakōia mī ōixii. **51** Chanīmakōi ē mia yoi. Ēfi yōra fakefiax ē Niospa Fakēkōi. Nai fepekemeano mī Niospa ūjirifo ōixii. Epa Nios ika anoax āfe ūjiri ekeki fotota, māpeinīfotā fotota, māpeinīfotā ikaito mī ōixii,” ixō Jesús fani.

2

Jesús āfemekapa fakakōifekē fimi ene onifani

1-2 Tres nia oxakata Caná pexe rasi anoxō Galilea mai anoxō feronāfāke kēro fiaino yorafo

ano fisti ichanānifo. Jesús ikaino afa ikaino Jesúsxō tāpimisfori nāfo ato kenamanafono fenifo. ³ Fimi ene mā netsoafono, āfa Jesús yoini iskafakī: “Nafokai fimi eneyama,” fani. ⁴ Āfa askafaito Jesús kemanī: “Efa, ¿afeskakī mī ea yōkaimē afara fetsa afeskafanōra ixō? Iskaratīa ē afara fetsa fena ayoima. Tsōa atiroma keskara ē fena akimakai,” fani. ⁵ Askafaito Jesús āfe āfa a yonoxomisfo ato yoikī iskafani: “Nā Jesús mato yoiai keskara faxokāfe,” ato fani.

⁶ Nāno tokiri kesho seis efapafo chaimashta tsaoa ini. Treinta galon a mēra ikitiro ini. Nāskata nā kesho mēra faka fikaxō, judeofāfe āto chokati mēraxyō chocaketsanifo. Nāskakī judeofāfe chokasharaifāfe Niospa ato ōi nafo sharara ato fanō, āto xinifo ipaonifo keskara.

⁷ Nāskata Jesús a yonoxomisfo yoini: “Nā keshofo mēra faka fospifikāfe,” ato faito, faka fospikōi fanifo keshofo mēra. ⁸ Askata Jesús ato yoini: “A ichanāifono ato kexemis na faka ayamatakāfe,” ato faino, nāskata a ato kexemis faka foxonifo. ⁹ A ato kexemisto ayaxō mea faka inima fimi enekōi ini. Nāskakē tāpinima Jesús faka fetsafaano. (Akka nā yonoxomisfāfe ōinifo Jesús faka fetsafaito. Nāskakē tāpinifo.) Nāskakē tāpixoma a ato kexemisto a Jesús faka fetsafaa a rama kēro fīai foxoni. ¹⁰ Nāskaxō yoini: “Fistatīa nā fimi ene sharakōi taefakī nō ato ayamamis. Akka nā fimi ene sharakōi mā mitoxō, nā fimi ene sharama chipo nō ato ayamamis. Akka iskaratīa fimi ene sharakapakōi mī ato ayamani,” fani.

¹¹ Jesús nā pexe rasi Caná anoxō tsōa atiroma keskara taefaito ōinifo Jesúsmāi finakōixō tsōa

afama mīshti atiroma keskara atiro. Nāskakē ūikaxō aōxō tāpimisfāfe chanīmara fanifo.

12 Askata Jesús afanō āfe extofonō aōxō tāpimisfonō nā pexe rasi āfe ane Capernaúm ano fonifo. Nāno oxa ranāyonifo.

Jesús a Nios kīfiti pexefā mēraxō a ato ināifo ato potani

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Mā judeofāfe āto fista Pascua mā chaima ikaino Jesús nā pexe rasi Jerusalén ano kani.

14 Nānoxō Nios kīfiti pexefā mēraxō fakkafo, ovejafo, rififo afo ato minikaxō kori finifo. Nānori a kori kāmiafamisfori tsaoafono Jesús ato fichini.

15 Jesús ato fichita risfi koshati fata ato koshapaita a ato inafo ato pōtaketsani. Ovejafo potakī, fakkafo potakī fani. Askata yorafori potani. Mīsa kamaki āto kori māchiafo saakī fetsani. Mīsari kexcafaya kekēfōfā potani. **16** Nā rififāfe āto ifofo ato yoini: “Na māto inafoya ēfe Epa Niospa pexe mēranoax fotakāfe. ¿Afeskakī ēfe Úpa pexe mēraxō mā afarafo ato miniketsaimē kori fixikī? Afianā ēfe Úpa pexe mēranoax afarafo inānōnāyamakāfe kori fixikī. Na ēfe Epa āfe pexe mēranoaxkai mā afarafo minimitsaima,” ixō Jesús ato yoini.

17 Ato askafaito nikakata aōxō tāpimisfāfe shinānifo iskakakī: “Chanīma, Niospa meka nānorikōi Jesúsnoa kenenifo iskafakakī: ‘Epa Niosi, ē mī pexe kexesharapai a mēraxō mia fisti shinānōfo. Afara fetsa a mēraxō anōfoma. Afara fetsakai mī pexe mēranoa ē ūipaima,’ ixō kenenifo Jesúsnoa yoikī.”

¹⁸ Jesú斯 askafaito judeofāfe āto xanīfofofāfe yōkanifo: “¿Afeskakī Nios kīfiti pexefā mēraxō mī ato potaimē? Niospa mia yoiaito afara tsōa atiroma keskara noko ūimafe nō mia chanīmara fanō,” ixō yōkaifāfe ¹⁹ Jesú斯 ato yoini: “Mā na pexe pāoikano afianā tres nia oxata ē anā pexe faxii,” ixō Jesú斯 ato yoini.

²⁰ Ato askafaino, “Kee. Nōko xinifāfe cuarenta y seis xinia anifo Nios kīfiti pexefā fakakī. Akka, ¿mī koshikōi tres nia pexe faimē?” fanifo. ²¹ Askafafiakakī tsōa tāpinifoma Jesú斯 Niospa pexeōnoa yoinima. Aafi anofi yoimeni. ²² Askata Jesú斯 nafiax oxa rafeta tres nia īta otoano aōxō tāpimisfāfe shinānifo: “Chanīma, a Jesú斯 ato yoita keskara, nā pexefā pāoikaikiri keparanākī, ‘Ēfi tres nia otoxii,’ ixō yoita. Iskaratīa mā nō tāpia aafi anofi yoimeita,” ixō aōxō tāpimisfāfe shinānifo Jesú斯 otoano. Nāskakē Niospa meka kenenifo keskara chanīmara fanifo. Nāskata nā Jesú斯 ato yoini keskara shinākakī: “Chanīmakōi Jesú斯 noko yoini,” fanifo.

Jesú斯 keyokōi yorafo tāpini

²³ Askata tsōa atiroma keskara afama mīshti Jesú斯 fani Jerusalén anoxō fista Pascuatīa. Nāskara ūikaxō yorafā rasichi, “Na Cristo,” ixō chanīmara fanifo. ²⁴ Askafiaifono a yorafāfe āto shinā mēraxō shināifo keskara Jesú斯 ato tāpini. (“Iskaratīa ea chanīmara fakani. Askafikaxō chipo, ãa chanīra, ea fakani,” ixō Jesú斯 ato tāpini.) ²⁵ Yorafāfe āto shinā mēraxō shināifo keskara tsōa Jesú斯 tāpimatiroma. Areskōi Jesú斯 onātiro a āto shinā mēraxō shināifo

Jesús tāpikōia. Chanīmara fayoafāfe Jesús ato onāni nāskax koshi shināmakī fetsenifo.

3

Jesús Nicodemo tāpimani

¹ Nā feronāfake fariseo ini, āfe ane Nicodemo. Nāri judeofāfe āto xanīfo ini. ² Nāato fakishi oxō Jesús yōkani: “Maestro, nō tāpia mī noko tāpimanō mia Niospa nīchini. Mā nō tāpia Nios fe rafexoma tsōa afara fetsa atiroma nā mī akai keskara fakī tsōa atiroma,” faito, ³ Jesús kemani: “Ēfi chanīmakōi mia yoikai. Tsoari oa fake yome rama kāia keskaraxma Nios xanīfo ano nokotiroma,” fani.

⁴ Askafaito afianā Nicodemo Jesús kemani: “¿Afeskax afianā feronāfake yometatiromē? ¿Mā anifofiax afeskai afianā āfa xaki mēra nanetiromē, fake yomeax anā kāixikī?” ixō Nicodemo Jesús yōkani.

⁵ Askafaito afianā Jesús kemani: “Fake yome rama kāi fakaya kāitiro. (Nāskax yōra fake itiro. Nāskariakī āfe Yōshi Sharaōxō Niospa mato ūti fetsafaano mā āfe fake itiro.) Akka Niospa Yōshi Sharapa māto ūti fetsafayamano mā Nios xanīfo ano nokotiroma. ⁶ A yōra fake fia nā keskara itiro. Nāskarifiakī Niospa Yōshi Sharapa mato fake fiano māri a keskara itiro. ⁷ Ē mia yoaino mī ea nikax, ‘Mīri oa fake yome rama kāia keskara mī itiro,’ ē mia yoaino, ‘Aira, ¿afeskax nō afianā yometatiromē?’ iyamafe. ⁸ Nefeaito tsōa tāpitiro fakirinoax oimākai. A nefē kai ariri tsōa tāpiama fakiri nefē kaimākai. Nāskari fakī Niospa yorafo āfe Yōshi Sharapa āto shinā fetsafaano tsōa

tāpitrioma,” Jesús faito, ⁹ anā Nicodemo kemaní: “¿Afeskax nō askatiromē?” ixō fani.

¹⁰ Askafaito afianā Jesús kemaní: “Mī israelifo tāpimamis, ¿afeskakī na ē mia yoiai mī tāpiamamē?

¹¹ Ē mia chanīmakōi yoi. Nā nō nikafó nā nō ōiafo nāfo nō mato yoi. Nāskafekē nō mato yoiaino mā noko chanīmara faima. ¹² Nono mai anoafó afarafo afeskaraito ē mia yoiaito mī ea chanīmara faima. Askatari nai mēranoafori afeskaraito ē mia yoiaito mī ea chanīmara faima.

¹³ “Tsoakai nai mēra kaax anā fototiroma. Akka ē fisti ē nai mēranoax fotoa yora fakekōi ikiyoi. Ē afianā chipo kaxii. ¹⁴⁻¹⁵ (Nōko kaifo israelifo tsōa istomanoax chaka iyopaonifo. Nāskakē Niospa rono atoki nīchini ato chachinō. Nāskaxō Niospa Moisés yoini iskafakī: ‘Na rofetaxō rono faxō nīchinīfōfāfe ifiki ratāfe yorafāfe ūikanax sharanōfo, a ato chachia tii.’) Nāskari fakī ifi cruz ikakī ea mastakaxō ea nīchinīfōfāxikani. Nāskakē nā ea chanīmara faafo tii eōnoax Nios fe nípanakafo,” ixō Jesús ato yoini.

Epa Niospa keyokōi yorafo noi

¹⁶ Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Epa Niospa keyokōi yorafo noikī āfe Fake fisti ato nīchixoni nai mēraxō nono mai anoax atoōnoax naiyonō. Nāskakē nā chanīmara faafo tii omiskōipakenakafoma afe nīpanakafo. ¹⁷ Niospa āfe Fakekōi mai ano nīchini ato omiskōimatama āto chaka soaxoniyonō aōnoax isharapakexanōfo,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁸ Askata anā Jesús ato yoini iskafakī: “Nā Niospa Fake chanīmara faifokai omiskōipakenakafoma. Akka nā nikakaspaifo

ato Niospa omiskōimaxii. Niospa Fake nikakaspakanax omiskōipakenakafo. ¹⁹ Pena fe fakish osinātiroma. Nāskarifiai afara chaka fe Niospa fake rafetiroma. Nāskakē Niospa āfe fake nāmā nīchini nā yorafo pena keskara shara inōfo ãto chaka xatekanax. Akka yorafāfe ãto chaka potakaspakani. Niospa āfe fakeki fekaspakani. Nāskax isharakaspakani, chaka fisti shinākani. Niospa fake ūikaspakani ãto chaka xateax isharaxikakima. Nāskakē Niospa ato omiskōimani. ²⁰ Afara chaka fichipaiyaito Niospa Fape ūikaspai. Nā chakafaifo fisti fichipaikani. ²¹ Nā shara nipaiyaifo Niospa Fakeki fekani. Ato ūimasharaxikakī Niospa ato imasharanō,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Judea mai ari kani

²² Nāskata Jesús fe aõxō tāpimisfo Judea mai ari fonifo. Nāno ato fe iyoni. Nānoxō ãto chaka potapaiyaifāfe ato maotisafapani. ²³⁻²⁴ Juan karaxa mēra ikimayofafomano nāatori yorafo maotisafapani. Nā Enón nā Salim chaimashta nika ini. Nāno faka noa ini. Nāskata nānoxō ato maotisafapani. Nāno yorafo akiki feaifāfe ato maotisafapani.

Juan Maotista Jesúsnoa anā ato yoini

²⁵ Nāskata Juan aõxō tāpimisfo ãto kaifo judeo fetsafo fe feratenānifo. Afeskaxō mā chaka soatiromē ikanax feratenānifo. ²⁶ Nāskaxō Juan ano fōkaxō Juan yoinifo: “Maestro, nō mia yoipai. Faka Jordán okixori mī Jesús fichita. Fichixō mī noko yoita: ‘Nā Cristo Niospa noko nīchixona nā nō manamis,’ mī noko faita. Nāatori iskaratīa yorafo maotisafapai. Oa yorafo keyokōi akiki

fokani,” fanifo. ²⁷ Askafaifono nikakī Juan ato kemani iskafakī: “Nios fistichi yonomatiro a yonoxonō. Akka Niospa axoyamaino afaa afeska fatiroma. ²⁸ Akka ēkai Cristoma. Epa Niospa ea yoia ē Cristoōnoa yorafo tāpimanō āto chaka xatenōfo, Cristo nokoaito chanīmara fanōfo. Nānori ē mato yoiaito mā nikamis. ²⁹ Afianā ē mato yoinō ea nikapo. Mā mā tāpia feronāfake āfe yama yoikī iskafatiro: ‘Aicho. Na kēro mī ea yoixona iskaratīa ēfe āfi iki,’ ixō yoiaino āfe yamari aōnoax inimatiro. Nāskarifiai ē Cristoyamafiax fet-safāfe nā Cristo Jesús chanīmara faifono ēri fāsi akiki inimakōi. ³⁰ Akka nā Cristo finakōia. Ēkai Cristoma. ē afaa tāpiama, Cristo finakōia. Akka ē afianā afaa yoitiroma ea tanatamaroko, Cristo fisti nikakōinōfo,” ixō Juan ato yoini.

Jesús nai mēranoax fotoni

³¹ Anā Jesús ato yoini iskafakī: “A nai mēranoax nāmā fotoato nāato nāmānoafō ato finōa. Akka nā nāmānoax fakeafāfe nāmānoa fisti yoitirofo. Akka nā nai mēranoax fotoato nāatofī keyokōi finōa. ³² Nāato noko yoitiro a ūiafo, a nikafori. Nāskakē fisti rasichi chanīmara fakani. ³³ Niospa meka chanīmara fakī nōko ūiti mēraxō nō tāpisharakōitiro Niospa noko pāramisma, āfe meka chanīmakōi.

³⁴ “A Niospa nīchiato Niospa meka yoi Niospa āfe Yōshi Shara a mēra naneano. Nāskaxō tāpikōia.

³⁵ Epa Niospa āfe Fake noikī nīchini nai mēra ikafāfe āto Ifo inō, nāmānoafāferi āto Ifo inō.

³⁶ Nāskakē Niospa Fake chanīmara faax nō afe nipaxatiro. Akka tsōa chanīmara fayamakē Niospa ato omiskōimapakenaka. Akka Jesús

nikayamakanax nakanax afe nīpanakafoma fakishifā mēranoax omiskōipakenakafo.”

4

Jesús kēro samāritanōki nokoni

¹⁻³ Fariseofāfe nikanifo Juan yorafo maotisafapaito. Akka yora ichapa Jesús maotisafapaito fariseofāfe nikanifo. Akka Jesúskai ato maotisafapanima, nā aōxō tāpimisfāfe ato maotisafapanimo. Aōnoa yoinifo keskai mā Jesús tāpiax aōxō tāpimisfo fe Judea anoax Galilea ano kani. ⁴ Judea mai anoax Galilea ano kakī Jesús Samāria finōfaini.

⁵ Askata Samāria ano Jesús nokoni. Nāno nā pexe rasi āfe ane Sicar ano nokoni. Nāno chaimashta Jacobo āfe tare ipaoni. Nā tare āfe fake José ināni māmāi anifoxō. ⁶ Nānori Jacobo kini fani nā kini mēranoa faka fixikī. Nā faka fiti ano xini keya Jesús nokoni. Chai inoaxmāi oax xokenāi Jesús nāno tsaoni. ⁷⁻⁸ Jesús teneyoaino, a aōxō tāpimisfāfe a piaifo pexe rasi anoa fiifokani fonifo. Mā foafono nāno kēro samāritanō akiki nokoni faka fiyoi. Faka fiti ketokonō Jesús tsaoano akiki nokoni. Nāskaxō Jesús a kēro yoini: “Ea faka fexōfe ē ayanō,” fani.

⁹ Judeofo fe samāritanōfo ōikaspa faatanāmiso. Ato fetakai pimisfoma. Nāskakē nā kēromā Jesús yoini: “Mīfi judeoki. Ěfi samāritanōki. ¿Afeskakī mī, ‘Ea faka fexōfe,’ mī ea famē?” faito, ¹⁰ Jesús kemani: “Niospa mia ināpaiyai mī tāpiama mī eari tāpiama. Akka mī ea yōkaito ē mia faka shara inākerana. Nā faka sharapa yorafo nimasharatiro,” Jesús fani. ¹¹ Nāskafaito kēromā Jesús kemani: “Mī keshoyata mī risfi yama. Kini

chaikōi, ¿afeskafaxō mī faka kini mēranoa fiimē a noko nimasharatiro a mī ea yoiai keskara?” kēromā fani.

¹² Nāskata anā kēromā yoini: “Nōko xini Jacobo kini faxō faka fixō ayapaoni. Āfe fakefāferi aya-paonifo. Āto inafori ayamapaonifo. Nōri nā faka ayai. ¿Mī nōko xini Jacobo finōamē?” kēromā fani.

¹³ Askafaito Jesús kemani iskafakī: “Na faka kini mēranoa ayax chipo afianā mā nōamā iki. ¹⁴ Nāskafixō na faka ē ato ayamani anā nōamākiyamanōfo. Chanīmakōi, nā faka ayakanax isharapakexanōfo,” fani.

¹⁵ Askafaito kēromā kemani: “Mī feronāfake shara. Na faka shara ea ināfe ē ayax anā ē nōamākiyamanō ē afianā nonoa faka fiyamanō,” fani. (Jesús fakakiri keparanākī yoiaito nā kēromā tāpinima.)

¹⁶ Nāskaxō Jesús yoini: “Mī fene ifitāfe afianā nētekaini kaxō mī fene ifitāfe afe oxikī,” faito, ¹⁷ “Ēkai feneyama,” faito, “Mī chanīmakōi yoi. Mīkai feneyama,” Jesús fani. ¹⁸ “Mī fene cincocoya mia fimisfo mī fenefo. Akka iskaratīa mī fetsa fe ika a mī fenema fe. Ea mīa yoikōi mī feneyama,” ixō Jesús yoiaino, ¹⁹ “Ē iskaratīa ē mia tāpia mī Niospa meka ato yoimis. ²⁰ Nōko xinifāfe na machi anoxō Nios kīfipaonifo. Akka mī kaifo judeofāfe yoimisfo iskakakī: ‘Jerusalén anoxō nō Nios kīfitiro,’ ixō yoimisfo,” faito, ²¹ “Ē mia yoinō, ea chanīmara fafe. Na machi fisti anoxos nō Nios kīfitiroma. Jerusalén fisti anoxori nō Nios kīfitiroma. Akka fanīma mīshtixō nō Nios kīfitiro. ²² Māfi samāritanōfoki. Nios kīfifikī nōko Epa Nios mā tāpisharama. Akka nōfi judeofoki. Nō nōko Epa Nios

tāpikōia. Niospa noko tāpimani afeskaxō yorafāfe ãto chaka soatirofomāki Epa Nios fe ipaxakakī. ²³ Chipo afetīara nō Nios kīfikōikē, ãfe Yōshi Shara fistichi noko tāpimatiro nō kīfisharanō. Æfe Yōshi Sharaõxō nō Epa Nios kīfikōiaito nāskara Niospa fichipai. ²⁴ Nios yorama. Niosfi fero mēsho keskara sharaki. Nāskakē ãfe Yōshi Sharaõxō nō Nios kīfitiro,” Jesús fani.

²⁵ Askafaito kēromā kemani: “Mē tāpia a Niospa nīchia chipo nokoki nokoxii. Nā ãfe ane Cristo. Nāato afama mīshti noko tāpimaxii,” faito, ²⁶ “Êfi Cristoki, ë mefemekai,” ixō Jesús yoini.

²⁷ Askata Jesús kēro fe mekaino aõxō tāpimisfo fenifo. Fēkaxō õiafo Jesús a kēro samāritanō fe mekaito õikani ratenifo. Nāskax yoinānifo: “‘¿Afeskai mī na kēro fe mekaimē?’ nō Jesús faima,” fanifo. Nāskata shinānifo: “Nā kēro samāritanō mī yoia keskarari nokori yoife, nōkai faima,” inifo.

²⁸⁻²⁹ Askata nā kēromā ãfe kesho potafaini ãfe pexe rasi ano kakī. Æfe pexe ano kaxō ãfe yorafo yoini: “Oa feronāfake ekeki nokoxō ea yoia. Nā ë afama mīshti ë chakafamis mā ea kāimaxōa. Nāraka Cristo, õifokāfe,” ixō ato iyoni. ³⁰ Nikakata nā pexe rasi anoax Jesúski fenifo.

³¹ Mā kēro kaano aõxō tāpimisfāfe Jesús yoinifo: “Maestro, piyofe,” faifono, ³² “Ê aya a ë piai. Nā ë piai mā tāpiama,” ato fani. ³³ Ato askafaito nikakani yoinānifo: “Kee. ¿Tsōa a piai ināfanamē?” ikanax yoinānifo.

³⁴ Askata Jesús ato yoini: “Êfe Epa Niospa ea nīchini ë ãfe yono shara yonoxonō. Nāato ea amapaiyai keskara ë apai. Nā ë piai keskara,” Jesús ato

fani. (“Mā nō piax nō anā fonāikima, nō shara iki. Nāskarifiai Niospa noko amapaiyai keskara nō iki nōko ōiti sharakōi iki. Nāskara noko amapaiyai nō aki, a nō piai keskara,” ato fani.)

³⁵ Anā Jesús ato yoini: “Māfi iskamiski: ‘Mā nōko tarepanoax mā nōko xiki choshiaki. Mā cuatro oxe akaki nō finō,’ mā imis. ¿Nāskarifiakī mā shināimē: ‘Nō Jesúsnua yorafo Niospa meka yoiano chipo chanīmara faxikani,’ ixō mā shināimē? Akka ē mato yoi: ‘Óikapo, mā iskaratīa itipinīsharakōiafo Nios Ifofaxikakī,’ ato fani. ³⁶ Akka fētsa āfe yama āfe tare kexexotiro, āfe xiki topixoxiki. Chipo kopifaxinō, tare ifāfe. Nāskarifiakī fētsa taefakī yorafo Niospa meka yoitiro. Ato yoifiaino chanīmara fayokanima. Askatari chipo fetsa oxō ato yoiaito chanīmara fakani. Nā rafe Niospa ato shara imapakenaka nā rafetamāi Niospa meka ato yoimisfono. ³⁷ Nāskakē chanīkima mā yoimis iskakī: ‘Fētsa xiki fanano chipo fētsa nā xiki fimi fitiro.’ Nāskarifiakī fētsa Niospa meka yoikī taeffaano fētsari chipo rama oxō nāatori ato chanīmara famatiro. ³⁸ Akka mā taefakī ato yoimisma iskaratīa ē mato nīchia mā ato chanīmara famanō. Taefakī fetsafāfe Niospa meka ato tāpimani, mā ato tāpimayoamano. Mā ato tāpimayoxoma koshikōi mā ato chanīmara famatiro māmāi taefakī ato yoiyomisfono,” ixō Jesús ato yoini.

³⁹ Nāskata Jesús aōxō tāpimisfo yoiaino nā kēro samāritanō āfe kaifo yoikai kani pexe rasi ano. Kaxō ato yoini: “Oa feronāfāke mā ea tāpixō ea yoia nā ē afara amis keskara. Ea ūiyamafikatsaxakī mā ea tāpia,” ato fani. Ato askafaino Jesús fisti rasichi chanīmara fanifo.

40 Askata nā kērō nikakanax Jesúski fonifo āfe meka nikakani. Akiki nokoxō yoinifo: “Nofe nono iyofe,” fanifo. Askafaifono nikata Jesús ato fe oxa rafeyoni. **41** Āfe meka nikakaxō yora ichapato chanīmara fanifo. **42** Askata chanīmara fakaxō yorafāfe nā kērō yoinifo: “Mī Jesúsnoa noko yoia fisti nō chanīmara faima. Nōakōi mā nō āfe meka nikakōia. Nāskakē iskaratīa nō chanīmara fai. Nāato na yorafo ikafo tii ato ifitiro afe īpaxanōfo.”

Jesús sharafani xanīfo yonoxomisto fake

43 Askata mā oxa rafeta Jesús nā samāritanōfo anoax Galilea ano kani. **44** Jesús Galilea anoax yosini, nānoxori yonopaoni. Afe yorafo nāno inifo. Askata Jesús ato yoini iskafakī: “A afe pexkonifāfe a ato Nios yoixomis yoikakī iskafatirofo: ‘Akai tsoama, afi nofe pexkoniki,’ fatirofo,” ixō ato Jesús yoini.

45 Askata Jesús Galilea ano nokoni. Jerusalén anoax Galilea ano Jesús nokoamano yorafo Galilea anoax Jerusalén ano fonifo fista aki fokani. Nānoxō tsōa atiroma keskara Jesús Niosxō ani. Nā afama mīshти Jesús anoxō akaito ūinifo. Nāskakē Galilea ano Jesús atoki nokoano akiki inimanifo: “Aicho, mā mī oaki,” Galilea anoxō fanifo.

Jesús xanīfāfe fake sharafani

46 Askata nā pexe rasi āfe ane Caná ano Jesús nokoni nā Galilea mai ano. A āfe mekapa faka fetsafani ano fimí ene keskara fakī nāno Jesús nokoni. Nānoa xanīfo fētsa Jesús ūiyoi oni. Nā pexe rasi āfe ane Capernaúm anoax oni. Nānoax xanīfāfe fake isinī ini.

⁴⁷ Askata xanīfāfe nikani Jesús Judea anoax oano Caná ano nā Galilea mai ano. Nikata akiki oxō yoini: “Xanīfo, ēfe fake isinī iki nai kiki. Ēfe fakeshta ea ūixoní ope ēfe fake ea sharafaxoxikí,” ixō iyopaini. ⁴⁸ “¡Ooa! Tsōa atiroma keskara ē fayamakē mā ea chanīmara fakeranama,” ixō Jesús ato yoini. ⁴⁹ Afianā nā xanīfāfe Jesús yoini: “Xanīfo, efe kayoikape ēfe fake nayamanō,” ixō iyopaini. ⁵⁰ Askafaito Jesús kemani: “Mī fake namaki. Katāfe. Iskaratīa mī fake niaki,” Jesús fani.

Jesús askafaito nikafaini kani. ⁵¹ Mā nokoi kaino āfe inafo akiki nokokaxō yoinifo: “Mī fake mā shara, anā isinī ikima,” fanifo. ⁵² Askafaifāfe ato yōkani: “¿Fanī xini rakano ēfe fake sharamē?” ixō ato yōkaito, “Xini keya mī fake āfe yona matsita,” fanifo. ⁵³ Yoiaifāfe nikata āpa shināni: “Chanīma, Jesús ea yoita xini keya, ‘Mā mī fake sharaki katāfe,’ ea Jesús faita,” ixō xanīfāfe shināni. Nāskata na xanīfonō āfinō afe yorafoyaxō Jesús chanīmara fanifo.

⁵⁴ Nāskata Jesús Judea anoax Galilea ano nokoxō afianā tsōa atiroma keskara fakī ato ūimani. Ato ūimakī rafe fani.

5

Jesús feronāfake isinī imis Betesda anoxō sharafani

¹ Askata Jesús Galilea anoax Jerusalén ano kani āfe kaifo judeofo feta fista akikai. ² Nāno Jerusalén ano ovejafāfe āto kāti ano ūa ini. Judeofāfe yoimisfo a ūamā āfe ane Betesda. Nā ūa kesemē pexe kafāshara mīshti tsaofafāina ini, cinco pexe.

3-4 Nāno yora isinī imisfo ichapa rasi inifo nāno rakafafāinafo. Fēxofo, chātofo, sifitianifo nāfo isinī imisfo nā pexe kafāshara mīshti mēra rakafafāinafo ini. Akka Niospa āfe ājiri nā īa ano nokomis nā īa fecha fecha axīki. Nā īa fecha fecha akaino nā isinī ikaifo nā nashi taea nashiax koshi sharamisfo. Nāskakē nā isinī ikaifāfe Niospa āfe ājiri manamisfo ato īa fecha fecha axoyonō nā nashi nā taea koshi sharaxikakī.

5 Jesūs nāno nokoxō feronāfake fichini treinta y ocho xiniya amis finipaikī ranāmis. **6** Feronāfake finimisma fichixō Jesūs tāpini nā feronāfake treinta y ocho xiniya amis isinī itiani. Nāskaxō yōkani: “¿Mī sharapaimē?” ixō yōkani. **7** Askafaito kemani: “Niospa ājirinī īa fecha fecha akaino tsōakai ea īa ano iyomisma. Akka ē nashipaifaino ea xītimisfo. Ņkai fena nashitiroma. Nono tsōama ea īa ano iyoikaxiki,” faito, **8** Jesūs yoini: “Fininākafā, mī rakati fifaini kasharatāfe,” Jesūs fani. **9** Askafaito nikai fininākafāta āfe rakati fifaini kani.

Nā pena safaronō finimisma Jesūs sharafani. **10** Nāskano nā judeeofāfe āto xanīfofofāfe ñinifo nā feronāfake finimismato āfe rakati fifaini kaito yōkanifo: “¿Afeskakī mī rakati safaronō mī foikaimē? ¿Mī tāpiamamē nōko xinifāfe yoipaonifo safaroaino nō afaa metiroma? Akka mī rakati na safaronō mī fotiroma,” fanifo. **11** Askafaifono ato kemani: “Oa feronāfāke ea sharafaxō ea yoia iskafakī: ‘Mī rakati fotāfe,’ ea faa,” ato faito, **12** “¿Tsōamē a feronāfake anori mia yoia?” fanifo. **13** Finimismatokai tāpinima tsōa sharafaamāki Jesúsmāi a finimisma sharafafāini koshikōi a makinoax yorafā rasi mēra kaano. Nāskakē finimismato anā ñinima.

¹⁴ Askano chipo Jesús a feronāfake sharafaa Nios kīfiti pexefā mēranoa fichixō yoini: “Anā mī isinī ikima. Mā mī shara. Anā a mī chakafapaoni keskafakī afianā chakafayamafe. Mī chaka xatefe. Mī chaka mī xateyamakē afaranā mia anā omiskōimatiroki,” ixō Jesús yoini. ¹⁵ Nāskax nā feronāfake Jesús makinoax kani judeofo yoikai, “Oa Jesús ea sharafaa,” ato fani. ¹⁶ Nā Jesús safaronō yora sharafaa nikakanax judeofo āto xanīfofo Jesúski ōtitifishkinifo. Ōtitifishkikakī Jesús mekafakī chakafanifo. ¹⁷ Askafaifono Jesús ato yoini: “Ēfe Epa pena tii yonofafāini. Iskaratīari yonoi. Ēri ēfe Epa yonoai keskafakī ēri yonoi,” ixō ato yoini.

¹⁸ Nāskakē fakirira shinānifo. Nāskara shinākakī Jesús mekafanifo: “Nōko xinifāfe yoini keskara nō safaronō afaa metiroma, akka Jesús yonoi yorafo sharafakī. Nāskaxō noko yoia: ‘Nios ēfe Epakōi,’ noko faa. Nāskax Nios keskarakōi ipai,” fanifo. Nāskax a ranā yoinānifo: “¿Afeskaxō nō Jesús ato retematiromē?” ikanax yoinānifo judeofo āto xanīfofo.

Jesús Niospa Fakexō nā Niospa akai keskara fai

¹⁹ Nāskara shināifāfe Jesús ato tāpini. Nāskaxō Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīma ē mato yoinō. Ea nikakapo. Ē Niospa Fakekōikī ēa ē afara afeskara faima. Ēfe Epa Niospa akai keskara ūixō ēri aki. Nā fisti ē aki. ²⁰ Ēfe Epa Niospa ea noikōi. Nāskakī nā akai keskara ea tāpimani ēri anō. Akka afara fetsa finakōia ea ispaxii. Askaino mā ea iskafakī yoixii: ‘Aira ūikapo. ¿Afeskakī iskara shara akimē?’ mā ea faxii. ²¹ Epa

Niospa yora naano anā otofatiro. Nāskaxō anā nimasharatiro. Ěri āfe Fakexō nāskari fakī ē ato nimapaikī ē ato nimatiro shara īpaxanōfo. ²² Epa Niospa ato yoima fatora yora shara nīpanaka, akka fatorari omiskōipakenaka. Ěfi Niospa Fakeki. Ea nīchini ē yorafo yoinō fatofomāki a afe nīpanakafo, akka fatoforimāki a omiskōipakenakafo. ²³ Nāskaxō yorafāfe Epa Nios yoixikani: ‘Mī fāsi shara. Tsōa mia finōtiroma,’ ixō yoixikani. Nāskarifiakī eari yoixikani ēmāi āfe Fakekē. Ea nīchini. Akka iskaratīa ea tsōa yoisharaima. Ěfe Epa Niosri askari fakani yoisharakima.

²⁴ “Ē mato chanīmakōi yoinō. Fatoto ēfe meka nikasharaimākai, akka nā ea nīchiniri, fatotori chanīmara faimākai nāfi ēfe Epa Nios fe nīpanakakī. Akka iskaratīa yorafo oa naa keskara ikafo Nios Ifofaamax. Akka Epa Nios chanīmara fakanax afe ipanakafo. Nafiax afianā otoxikani.

²⁵ “Ē afara fetsa chanīmakōi mato yoinō. Yorafāfe āto ōiti mēra shināsharakōiafoma oa naa keskarakōi ikafo. Akka ē Niospa Fakeki. Iskaratīa ē ato yoiaito ea nikakanax anā naa keskara ikanima, efe isharapakenakafo. ²⁶ Akka tsōa Epa Nios onifanima. Akōi ika. Nāskarifiakī Epa Niospa yoia keskara āfe Fakeri tsōa onifanima. Ēakōi ē ikaki. ²⁷ Ěfi Niospa Fakeki. Nāskakē ea yoia iskafakī: ‘Mī yorafo yoitiro fatofomāki efe nīpanakafo, akka fatoforimāki omiskōipakenakafo,’ ixō ea nīchini. ²⁸⁻²⁹ Nāskara ē mato yoiaino rateyamakāfe. Akka nā namisfāfe ēfe meka nikakani otoxikani. Afara shara famisfo nikasharakōimisfo nāfo Nios ano nīpanakafo.

Akka nā afara chakafamisfo afo otokanax omiskōipakenakafo,” ixō Jesús ato yoini.

Niospa Jesús nīchini a apaiyai keskara famaxikī

³⁰ Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka ēakōi ē yorafo omiskōimanima. Epa Niospa ea yoiaino ē aki. Epa Niospa keyokōi tāpia. Akka ea mēstekōi yoia keskara ē yorafo yoitiro fatofo omiskōipakenakafomāki. Ē ato kaxpa omiskōimanima. Eres fistikai ē apaiyai keskara ē shināima. Ēfe Epa Niospa ea nīchini a apaiyai keskara ea famaxiki. ³¹ Ēakōi ē yoimesharaito tsōa ea tāpitiroma ē afe keskaratiromakī. ³² Akka nāno yora fētsa eōnoa yoisharamis. Nāato ea chanīmara fakē māri a nikasharakōitiro. ³³ Akka mā yorafo Juan Maotistaki nīchimis eōnoa nikanōfo. Juan eōnoa meka shara yoimis nā yorafāfe mato tāpimakani. ‘Jesúsfí Cristoki,’ Juan ato famis. Nā nikakaxō mato tāpimamisfo.

³⁴ “Ēfi tsōa atiroma keskara fakē mā mā ūimiski. Akka tsōa eōnoa mato yoiamaito nāfo ūixō mā tāpitiro ē mato chanīkima yoimis. Nāskafekē Juan eōnoa mato yoimis keskara ē afianā mato shināmani māto chaka mā xatenō omiskōitamaroko Epa Nios fe mā isharapakexanō. ³⁵ Juan feronāfave fāsi sharakōi. Oa rāpari fafeai keskara shara. Fakishikakī nō rāpari ūtano fai chaxasharano nō fāi katiro. Oa rāpari fafeai keskara shara mato Juan tāpimanano mā māto chaka xateax mā Nios fe mā isharapakexatiro. Mato yoimis keskara mā shināmis iskafakī: ‘Aicho, Juan noko mēstekōi Niospa meka yoimis. Nō nikashara,’ ixō mā shināmis. ³⁶ Juan eōnoa yoikōimis; akka ēfe Epa

Niospa Juan finōkōia. Êfe Epa ea nīchini a apaiyai keskara ē anō. Iskaratā a ea yonomanai keskara ē aki. Akka a ē akai keskara ūixō mā tāpitiro Epa Niospa ea nīchini a ea yonomanai ē mitonō. ³⁷ Epa Niospa ea matoki nīchini. Nāatori eōnoa yoimis. Mākai Epa Niospa ãfe meka nikamisma, askatari mā ūimisma. ³⁸ Niospa ea nīchifinino mā ea chanīmara faima. Nāskax ãfe meka shara māto shinā mēra naneama.

³⁹⁻⁴⁰ “Moisés feta a Niospa meka yoimis fet-safāferi kenenifo keskara mā mā ūisharai māmāi shinākī iskafakī: ‘Ê Niospa meka anekī ē tāpitiro afeskax ē Nios fe isharapakenakamāki,’ ixō mā shināi. Nāskaxō a Niospa meka yoikī kenenifo mā anefafāimis. Akka Moisés feta a Niospa meka yoimisfāfe eōnoa kenefinifono mā ekeki opaima ē mato imasharapanā.

⁴¹ “Epa Niospa ea yoikī iskafaino: ‘Êfe fake shara,’ ea faino ē inimatiro. Akka yorafāfe, ‘Jesús sharaki,’ ea faifono ē askafamapaima. ⁴² Ê mato tāpikōia. Mākai Epa Nios noima. ⁴³ Epa Niospa ea nīchini ē matoki onō. Ê matoki ofiakē mā ea ifipaima. Akka yora fetsa ūakōi matoki oaito mā ifitiro. ⁴⁴ Akka mā yora fetsafo, ‘Na yorafō sharafora, noko fanōfora,’ ixō mā ato yoimapai. Akka Niospa mato yoisharaino mā fichipaima. Nāskakī mā Niospa meka mā nikakaspai.

⁴⁵ “Mā ea chanīmara fayamakē ëfe Epa Nios ē yoima. Nāskakē, ‘Nā Jesús noko chakafai,’ ixō shināyamakāfe. Mā shināmis iskakī: ‘Moisés meka nikai nō Epa Nios fe nīpanaka,’ ixō mā shināmis. Anori mā shināfiaino Moisés Epa Nios yoixii mākairoko ãfe meka nikakōimiskē. ⁴⁶ Moisés eōnoa

yoikī keneni. Nāskaxō Moisés āfe meka chanīmara faxō eari mā chanīmara fakerana. ⁴⁷ Nāskafixō a Moisés kirika keneni mā chanīmara faima. Nāskaxō eari mā chanīmara faima,” ixō Jesús judeofāfe āto xanīfofo yoini.

6

*Jesús cinco milferonāfakefo ato pimani
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)*

¹ Askata Jesús anā ūamāfā āfe ane Galilea pokefaini. Āfe ane fetsa Tiberias. ² Nāskaxō Jesús isinī imisfo āfemekapa ato sharafaito ūikani yorafā rasichi chīfafainifo. ³⁻⁴ Nāskafono judeofāfe āto fista Pascua mā chaima pakeaino Jesús māchi keya ano nokoax aōxō tāpimisfo fe tsaoni. ⁵⁻⁶ Nāno tsaoafono yorafā rasi Jesúski fenifo. Akiki feaifāfe atokiri fesoxtō Jesús ūini. (Ato ūikī Jesús shināni oa yorafā fonāikani rakikīa. Nāskaxō Jesús āa tāpini afeskaxō ato pimaimākai.) Nāskaxō Jesús Felipe tāpimapaiķōni a āfemekapa afama mīshti atiro. Nāskaxō Jesús Felipe yōkani: “¿Fanīa afaa ato pimaxikī nō fimē?” ixō Jesús Felipe yōkaito, ⁷ nikaxō Felipe kemani: “Kee, Ifo, nō doscientos nia oxata yonoxō nō kori fitiro akka a tiikai nokotiroma na yorafā rasi nō ato pimapana,” Felipe fani. ⁸ Nāskafekē Jesúsxō tāpimis fetsa Andrés nā Pedro ēxto yoini: ⁹ “Óipo. Na fāke cinco pāa fea. Foe rafeya fea. Akka yora ichapato pitirofoma. Fisti rasichi pitirofo. Nono yora ichapa rasi. Na pāa pishta tsoa nokotiroma,” fani.

¹⁰ Askafaito Jesús yoini iskafakī: “Ato yoikāfe tsaonōfo,” ato fani. Nāno fasi ichapa ini. Nā

Jesús ato yoiai keskai fasi mēra tsaoi fetsenifo. Cinco mil feronāfakefo tsaoi fetsenifo. Kērofori, fakefori tsaonifo. ¹¹ Nāskax tsaofafono Jesús nā cinco pāa fita Apa Nios yoini: “Aicho, Epa,” ixō Apa Nios yoita pāa yafi nā foe rafe kaxkepaketa aõxõ tāpimisfo ato ināni, afāferi ato inānõfo. Fikaxõ pikani māyakõinifo. ¹² Nāskax keyokõi yorafo māyakõiafono Jesús ato yoini: “Nā pāa yafi foe texefafa fikäfe fēta mēra nanekäfe afaa pishta fenoyamanõ,” ato fani. ¹³ Ato askafaito nikakaxõ nā pāa yafi foe texefafa finifo. Doce fēta fospifanifo.

¹⁴ Nāskata Jesús ãfe mekapa foe rafe yafi cinco pāa ato pimaito õikanax yoinānifo: “Chanīmakõi Jesús Niospa meka yoimis. Nā Epa Niospa aõnoa yoipaoni. Nokoki nīchini,” ikanax yoinānifo. ¹⁵ Askafaifono Jesús tāpixõ ãfe õiti mēra shināni: “Na yorafafe ea kerexkai ãto xanīfokõi ea imapaikani,” ixō tāpini. Askata ato makinoax machi fetsa ari kani.

*Jesús īamāfā femākīa kani
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)*

¹⁶⁻¹⁷ Askata mā xini kaino aõxõ tāpimisfo kanōanāfā mēra nanefainifo īamāfā pokefainifo nā pexe rasi Capernaúm ano fokani. Nokoafomano mā fakishaino Jesús atoki nokonima. ¹⁸ Nēfefaino īamāfā pooitifikōini. ¹⁹ īamāfā chai naisti nēxpakīaxõ nēfefānē ato akaino īamāfā pooitifikōini. Jesús īamāfā kamaki kaitokai tsõa tāpinima mā fichifikaxõ. Tāpiamax ratekōinifo. ²⁰ “Ēkīa. Rateyamakāfe,” Jesús ato fani. ²¹ Nāskaxõ yoinifo: “Aicho. Kanõa mēra naneyofe,”

fanifo. Mā Jesús naneano nāskax īamāfā kesemē nokorisanifo.

Yorafā rasichi Jesús fenanifo

²² Nāskaino mā penano yorafā rasi okiri īamāfā kesemē nētenifo. “A aõxõ tāpimisfo fe Jesús kaito nō õiama. Nonokai kanõa fetsama. Akka Jesús nonoki,” ikanax yoinānifo.

²³ Nāskatari Tiberias chaimaxõ kanõa rasi fenifo. A Jesús yorafā rasi ato pimaita ano fenifo.

²⁴ Askatari Jesúsxõ tāpimisfo ano inifoma. Jesúsri ano inima. Nāskaxõ yora rasichi Jesús fenaifokani fonifo kanōanāfānē Capernaúm anoa.

Jesúsfi a nō piai keskaraki. Akka nō piaxma nō nitiroma. Nāskarifiakī nō Jesús chanīmara faaxma nō afe nīpaxatiroma

²⁵ Mā fichikaxõ Jesús yoinifo: “Maestro, ¿afetīa mī nono oamē?” ixõ yōkanifo. ²⁶ Askafaifono ato kemani: “Chanīmakōi ē mato yoi. A yōra atiroma keskara ē mato ispacékē mā ea fenaima. Akka ē mato pimaino keyokōi mā māyakōita. Nāskakē mā ea fenai. ²⁷ Shinākapo. a piai fisti mā shināfafāini. Akka a mā piai pisiax payokometiro. Nāskaxõ mā yonofafāini a mā piai fixiki. Akka a mā piai fisti shināyamakāfe. A ē mato inātiro shinākāfe. A mā piai ē mato inātiro a keyonakama. Nā piax mā efe isharapakenaka. Īfi yōra fakekōiki. Īfe Epa Nios ekeki inimai ea katoxõ matoki ea nīchini ē mato imasharapakexanō,” ato faino, ²⁸ nīkakakī yoinifo: “¿Nō afeskatiromē Nios nokoki inimanō?” ixõ yoinifo. ²⁹ Askafaifāfe Jesús ato kemani: “Epa Niospa ea matoki nīchini. Akka mā Epa Nios inimamapaikī ea chanīmara fakāfe,” Jesús

ato faino, ³⁰ kemanifo: “A tsōa atiroma keskara fakī noko afama mīshti ispafe nō mia chanīmara fanō. ³¹ Akka Niospa meka kenenifo iskafakī: ‘Tsōa atiroma keskara Moisés a piaifo ato ināpaoni. Nā pena tii nai mēranoax pakepaoni a piaifo,’ ixō kirika kenenifo. A nōko xinifāfe pipaonifo tsōa istoma anoxō āfe ane mānā. Nāskakē mīri a Moisés aka keskara fafe, nō mia chanīmara fanō,” ixō yoinifo.

³² Askafaifono Jesús ato yoini: “Ē mato pāraima na Moiséskai a nōko xinifāfe piai ato inānima, nai mēraxō Epa Niospa ato ināni. Akka Epa Niospa mā iskaratīa mato mēra nīchia a mā piai keskara nai mēraxō māto ūiti mēra nanenō. ³³ Nā fistichi yorafo nimapakekōixatiro. Epa Niospa nāmā nīchini yorafo ato imasharapakexanō,” ato faito, ³⁴ “Ifo, a nō piai noko ināfafāife a mī noko yoiai,” fanifo. ³⁵ Jesús ato kemani: “Ēfi nā mā piai keskarakī. Ē yorafo nimasharapakexatiro. Mā nō piax māyatiro. Nāskax nō anā fonāitiroma. Nāskarifiakī ea shināifāfe ē ato shināmafafaini. Ē ato potanakama. Nāskakē ūiti mēra inimakōitirofo. Askatari mā nō faka ayax nō anā nōamāitiroma. Nāskarifiakī ea shinākanax efe isharapakenakafo. ³⁶ Nāskafekē ē mato yoiaito mā ea nikakī mā ea chanīmara faima. ³⁷ Akka nā ea Ifofaafo Epa Niospa ea atoya imasharapakenaka nāfāfemāi ea Ifofakōifono. Akka fatorafāferi ea Ifofaifāfe nāfo ē ato kexesharapakenaka. Ē ato potapakenakama. ³⁸⁻³⁹ Epa Niospa ea nīchikī ea yoini iskafakī: ‘Nā mefe ipaikani mefe ipanakafo tsoa pishta fenonakama. Nāfo mā nafiamisfono mī anā fotoxō mī ato ūtofaxii nofe nipaxanōfo. Nāskara ē fichipai,’ ixō

ea nīchini. Nāskakē nā ēa ē apaiyai keskara faxiki ē mai ano onima. Akka nā ea nīchiato ea amapaiyai keskara faxikī ē mai ano fotonī.

⁴⁰ “Ēfi Niospa Fakeli. Ea chanīmara fakanax nāfo ēfe Epa Nios ari efe isharapakenakafo. Nafiafāfe ē afianā mai ano fotoxō ē ato ūtofaxii isharapakex-anōfo. Nāskara ēfe Epa Niospa fichipai,” ixō Jesús ato yoini.

⁴¹ “Ēfi nai mēranoax onikī a mā piai keskaraxō yorafo imasharaxikī,” Jesús ato faito nikafikaxō chanīmara fatama judeofāfe Jesús mekafakakī yōachepeñifo: ⁴² “Kee, nikakapo. Na Jesús, āfe apa José yafi āfe afa María nō ūimis. Nakai afaama. Akka, ¿afeskakī noko yoimē: ‘Ēfi nai mēranoax Nios ika ariax onikī?’ Nāskakē na meka nō chanīmara faima. Iskara meka nō nika-paima,” ikanax yoinānifo. ⁴³ A āto ūiti mēraxō shināifo keskara Jesús ato onāxō ato yoini: “Ekeki yōachepeyamakāfe. ⁴⁴ Ē chanīma. Epa Niospa ea nīchini. Nāskafekē Epa Niospa āto ūiti mēra ato shināmayamaino ea tsōa chanīmara fatiroma. Akka nā ea chanīmara faax nakē ē anā nai mēranoax fotoxō ē ato ūtofaxii efe ūpaxanōfo. ⁴⁵ Niosnoa yoimisfāfe kirika kenenifo iskafakakī: ‘Epa Niospa keyokōi ato tāpimaxii,’ ixō kirika kenenifo. Fatora yorafāfe ēfe Epa Nios nikaifono ato tāpimaxii. Nāskaxō afāferi ea chanīmara faxikani.

⁴⁶ “Tsōakai Epa Nios ūimisma. Eres fisti ē Epa Nios ūimis, ēmāi a makinoax onixakī. ⁴⁷ Ēfi mato chanīmakōi yoikai. A ea chanīmara fai ēfe Epa Nios fe ipanaka.

⁴⁸ “Ēfi nā mā piai keskaraki. Nā ea chanīmara faafo tii Epa Nios fe isharapakenakafo. ⁴⁹ Nōko

xinifo Moisés fe tsōa istoma ano ipaonifo. Nā pipaonifo, ãfe ane mānā. Akka mānā pipaoñinixakī mā nai mitokomenifo. ⁵⁰⁻⁵¹ Ë nai mēranoax ēfe Epa Nios ika anoax oni. Ëfi na mā piai keskaraki. Nā ea chanīmara fai nāfi efe nīpanakakī. Nā nōko xinifāfe pipaonifo nai mēranoax pakeaito aatokai ato nimasharamisma. Iskaratīa afianā Epa Niospa nai mēraxō mato ināi a mā piai. Nā piax yorafo isharapakenakafo anā nanakafoma. Ëfi nā mā piai keskaraki. Nāskakē ë keyokōi yorafo ë ato nāxoxii nisharapakexanōfo,” ixō Jesús ato yoini.

⁵² Nikakani judeofo fochishpanā faatanānifo. “¿Afeskaxō na feronāfāke ãfe nami noko inātiromē nō pinō?” ikanax yoinānifo. ⁵³ Jesús ãfe namikiri keparanākī ato yoini: “Ë mato pāraima. Ëfi yōra fakekōiki. Mā ëfe nami piyamata ëfe imi ayayamata ikax mā nipaxatiroma. ⁵⁴ Fatorafāfe ëfe nami pikani ëfe imiri ayakani isharapakexikakī. Nāskakē ë afianā nai mēranoax fotoaitīa a namisfo ë ato otofaxii Epa Nios ari nisharapakexanōfo. ⁵⁵ Ëfe nami na mā piai keskara. Ëfe imiri a mā ayatiro keskara. ⁵⁶ Fatorafāfe ëfe nami pikani, ëfe imiri ayakani, nāfo efe rafesharapakenakafo. ⁵⁷ Akka ëfe Epa nīpanakato nāato ea nīchini. Nāskai ëri aōnoax nipanaka. Nāskakē efe rafesharakanax eōnoax nīpanakafo.

⁵⁸ “Afianā ë mato yoi. Nōko xinifāfe a pipaonifo ãfe ane mānā. Nā pifiakanax mā nai keyonifo. Akka ëfi Epa Nios ariax ë matoki oni. Ëfi a mā piai keskarakī. Ea pikanax eōnoax nisharapakenakafo,” ixō Jesús ato yoini. ⁵⁹ Judeofāfe ãto ichanāti pexe mēraxō Capernaúm anoxō ãfe meka

Jesús ato yoini.

Jesúsnoax yorafo nípaxatirofo

60 Jesússxō tāpimisfo a ranā yoinānifo: “A Jesús noko yoia keskara fekaxkōi. Tsōakai tāpitiroma. Nōkai na keskara meka nikamisma,” ikanax yoinānifo. **61** Jesús ato onāni a ranā yoināifāfe. Akka atirifāfe Jesús nikapainifoma. Nāskaxō ato yoini: “¿A ē mato rama yoia keskara mā nikapaimamē? ¿Anā mā ea chanīmara faimamē? **62** Ě yōra fakekōi fiax a ē ipaoni ano nai mēra ē anā kaito mā ea ōiki, ¿mā ea chanīmara faimamē? **63** Akka Niospa Yōshi Sharapa nā fistichi yorafo nimasharapaketiro. Yorafokai yōra nimapaketiroma. Akka ēfe Epa Niospa Yōshi Sharaōxō ē mato yoimis. Nāskakē ēfe meka chanīmara faax mā nisharapakexatiro. **64** Nāskafekē fetsafāfekai ea chanīmara fakanima,” ixō Jesús ato yoini. Jesús taefakī ato ifini. “Fatotokai ea chanīmara fatama ea ato achimaximē,” ixō Jesús tāpiyon. **65** Askaxō anā ato yoini: “Ē mato yoia iskafakī, Epa Niospa ãto ōiti mēra ato shināmayamaino ea chanīmara fatirofoma,” ixō ē mato yoia.

66 Nāskaxō Jesús ato yoiai keskara nikakaxō a chīfamisfāfe Jesús potakaxō anā tananifoma. **67** Akka Jesús a aõxō tāpimis doce ato ifini. Afetīama ato ifiyoni aõxō tāpimisfo inõfo. Nāskaxō ato yoini iskafakī: “¿Māri emakinoax kapaimē?” ato faino, **68** Pedro kemani: “Ifo, nō fato fetsakai Ifofatiroma. Mī fistichi mī noko yoitiro afeskax nō isharapakexatiromākī. **69** Mīfi mī Nios ariax nokoki oniki. Mīfi sharakōi Cristokī. Nios nā

nipanakato nāato āfe Fakekōi mī. Nā nō chanīmara fai,” askafaito,⁷⁰ “Ē mato doce feronāfake ifini mā eōxō tāpimis inō. Akka ē mato ififinino a mato fe rafea fetsa mā a mēra Satanás chaka nanea,” ixō Jesús ato yoini.⁷¹ Nā Simón Iscariote āfe fake Judas ini. Nā Judasnoa Jesús ato yoini. Jesús nā Judasri ififinino nāato Jesús ato achimani fetsafāfe retenōfo.

7

Jesús āfe extofāfe chanīmara fanifoma

¹ Askata Jesús Galilea ano kafāsani ato tāpimaofāsafai. Judea ano kayopainima judeofāfe āto xanīfōfāfemāi retepaiyaifono.²⁻⁵ Judeofāfe āto xinifāfe tapas fapaonifo shinākakī fista anifo. Askata judeofo ichapa rasi Judea mai ari Jerusalén anoxō fista aki fokani fonifo. Mā fista chaima ikaino Jesús Judea mai ari kayotama, Galilea ano nēteni. Āfe extofori nā Galilea ano afe inifo. Āfe extokōifofiakaxō Jesúskai nafi Cristoki Niospa nīchini ixō tsōa chanīmara fanifoma. Nāskaxō yoinifo iskafakakī: “Nonoax Judea mai ano katāfe nā mia Ifofamisfāfe nā mī ato axomis keskara ūinōfo. Nā mī amis keskara mī ato ūimanamano fetsafāfekai mia tāpitirofoma. Nā mī afama mīshti akaifo ato ispafotāfe,” faifāfe⁶ ato kemani: “Ē iskaratīa ari katiroma. Ēfe Epa ea nīchiyoima. Akka afetīara kapai mā katiro,” ato fani.⁷ “Na yorafāfekai Epa Nios yafi ea chanīmara faafoma. Nāfāfe ea noikaspakani. ‘Māfi afarafo chakafamis,’ ē ato famis. Nāskakē ea noikaspakani. Akka mato noikaspakanima.⁸ Akka māri fista axiki Jerusalén ano fotakāfe. Ē

kayoikaima. Ëfe Epa Niospa ea nñchiyoima,” ixõ Jesús ãfe extofo yoini.

⁹ Mā ato yoita Galilea ano Jesús nñteni.

Jesús kani fista akitai

¹⁰ Nãskata mā ãfe extofo fista akitai, Jerusalén ano foafono Jesúsri chipo kani. Tsõa tãpiamano onekõi Jerusalén ano kani. ¹¹ Nãnoxõ nã judeofäfe ãto xanñfofofäfe Jesús fenakani yoinänifo: “¿Fanñmë nã feronäfake?” fanifo. ¹² Nãno yora ichapa rasi inifo. Atirifäfe iskafanifo: “Jesús feronäfake sharakõi,” ikaxõ yoinifo. Askafafiaifäfe atirifäfe yoikí iskafanifo: “Maa. A feronäfakekai sharama. Yorafo pãramis,” ikaxõ yoinifo. ¹³ Nãskax a ranã yoinänifo judeofäfe ato nikayamanõfo judeo xanñfofoki mesekakí.

¹⁴ Fista mitokomeamano Jesús Nios kñfiti pexefã mëra ikikaini a mëraxõ ato yoixikí. ¹⁵ Judeofäfe ãto xanñfofofäfe nikakaxõ yoinifo: “Aira. Nikakapo. ¿Afeskakí na feronäfäke kenekí tãpikí finayamafixõ tãpifinakõiamẽ?” ikanax yoinänifo. ¹⁶ Nã yoiaifo keskara onãxõ Jesús ato yoini: “Ëfe shinämä shinäkõixõ ë mato yoima. Epa Niospa ea nñchini nã ea shinämänaí keskara ë mato yoi. ¹⁷ Fatotora a Niospa yoiai keskara apaikí tãpitiro akka ëa ë shinãxõ ë mato yoima, Epa Niospa ea shinämänaíno ë mato yoi. ¹⁸ Fatora yora fëtsa ãfe shinämä shinãxõ ãakõi ato yoi. Nãato yorafo shinämänaí iskafakí: ‘Nã feronäfäke mekakí tãpikõia, ea fanõfora,’ ixõ anori ato shinämänaí. Akka yõra fëtsa ãa ãfe shinämä shinãx mekaima. A nñchinito shinämänaíno mekai, a nñchini fisti yoisharanõfo. Nãskakë nã yõra ato chanñkima yoi,

ato pāraima. ¹⁹ Nōko xini Moisés Niospa meka mato kenexoni. Akka mā nikasharamisma. Nāskakē pena tenetitĩa ē feronāfake sharafaano mā ea retepai,” ato faino, ²⁰ “Kee. Tsoakai mia retepaima. Mī mēra niafaka yōshi chaka nanea,” faifāfe ²¹ ato kemaní: “Ē feronāfake pena tenetitĩa sharafaino akka mā ea yoikī iskafamis: ‘¿Afeskakī Jesús pena tenetitĩa feronāfake sharafaimē?’ ixō mā eōnoa yoimis. ²² Ē pena tenetitĩa afara shara faa keskafakī māri pena tenetitĩa afara memis. Moisés kirika kenekī yoini keskafakī māri māto fake feronāfakefo rama kāikē mā ocho nia oxano māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis. (Akka Moiséskai askara noko yoinima, nōko xinifāfe askara yoinifo.) Akka iskaratĩa pena teneti ikaino mā māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis.

²³ “Moisés yoini keskara nikakī pena tenetitĩari mā māto fake feronāfakefo mā foshki repa xatemis. Akka, ¿afeskai mā ekeki õitifishkikimē na pena tenetitĩa ē na feronāfake sharafaano? ²⁴ Nāskakē a yōra afara shara fakē õixō yoikī iskafayamakāfe: ‘Nāto afara chakafai kiki,’ fayamakāfe. Mēstekōi yoisharakāfe,” ixō Jesús ato yoini.

“Ē ūfe Epa Nios ariax ē oni,” Jesús ato fani

²⁵ Askata yora rasi Jerusalén ano ikanax yoinānifo: “¿A na feronāfakemē xanīfofofāfe retepaiyaifo?” ikanax yoinānifo: ²⁶ “Óikapo, yorafā rasichi õifiaifono mā ato yoi. Akka tsōakai afaa fama. Mā xanīfofofāfe mā tāpiafo rakikīa nā Cristo, a Niospa nokoki nīchini. ²⁷ Étsa, aama rakikīa Cristo. Cristo oaito nō tāpitiroma fakiranoax oi.

Akka na feronāfake mā nō tāpia fakiax oamāki,” ixō yoinifo.

28 Askafaifāfe nikaxō Nios kīfiti pexefā mēra ikixō Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīma, mā mā ea tāpia ē fakiax oamē,” ato fani. “Akka ēa ēfe shināmā shināx ē oama. Akka ēfe Êpa ea nīchini. Nāfi chanīmismaki. Akka māfi ēfe Epa mā tāpiama. **29** Ē ēfe Epa ariax oni. Nāato ea nīchini. Nāskakē ē a tāpikōia,” ixō Jesús ato yoini.

30 Ato askafaito nikakani akiki ōitifishki ikakī achipainifo karaxa mēra ikimapaiakī. Akka a reteaifo āfe pena nokoamano achipainifo. Tsōakai Jesús afeska fanima. **31** Nā yorafā rasichi Jerusalén anoafāfe yoinifo: “Tsoa fētsa atiroma keskara fakī Jesús Niosxō afama mīshti noko ispa. Nā Jesús afama mīshti fai tsōa atiroma keskara fakī. Akka yora fetsa oax āa iskai yoi: ‘Ēkīa Cristo,’ iki yoi. Akka atokai afama mīshti fakī Jesús finōtiroma,” ikanax yoinānifo. Nāskakī Jesús chanīmara fanifo.

Fariseofāfe āto inafo nīchinifo Jesús achitanōfo

32 Nā yorafā rasichi Jesúsnoa meka shara yoiaifāfe fariseofāfe nikanifo. Nāskaxō judeofāfe āto xanīfo fo feta fariseofāfe a Nios kīfiti pexefā kexemisfo nīchinifo Jesús achitanōfo karaxa mēra ikimaxikakī.

33 Askata Jesús ato yoini: “Ē anā nono mato fe samarakaima. Ē samamashta kai a ea nīchini shināfāini. **34** Ē mato anoax kaino mā ea fenakī mā ea fichitiroma. A ē kai arikai mā katiroma,” ixō Jesús ato yoini.

35 Ato askafaito nikakanax judeofāfe ãto xanñifo yoinānifo: “¿Faki na feronāfake kaimē nō fichi-tiroma? Nā nōko kaifo griegofo nā pexe rasi anoax paxkafainifo nāno kai rakikīa. Nānoxō griegofo tāpimaxikī kai rakikīa,” fanifo. **36** “¿Afaa noko yoipaimē iskafakī? ‘Mā ea fenafikikai mā ea fichi-tiroma. Ě ika arikai mā katiroma,’ ixō noko yoiai. ¿Afaa noko yoipai iskaimē?” ikanax yoinānifo.

Niospa Yōshi Sharapa yorafo nimapaketiro

37 Askata mā fistा mitokomeaino Jesús nā yorafā rasi mēraxonoxō niinākafā fāsi mekainākafā ato yoini iskafakī: “Nikakapo. Nā mā nōamā iki faka aya-paiyai keskai ekeki fekāfe. **38** A ea chanñmara faafāfe Niospa meka kenenifo keskara yora ãfe xaki mēra faka poyo poyo iki netsotirona keskara shara itiro ea Ifofaax,” ixō ãfe Yōshi Sharaki keparanākī Jesús ato yoini. **39** Akka faka ato yoinima, Niospa Yōshi Sharaõnoa ato yoini iskafakī: “A ea chanñmara fai ēfe Epa Niospa ãfe Yōshi Shara fe rafepakenaka,” ixō Jesús ato tāpimani Apa Nios ari kayoxoma yorafāfe ãto xanñifokōi ixikī. Nāskakē Jesús kayaamano Niospa ãfe Yōshi Shara ato fe rafeama.

Jesúsnoa yoinifo. Askafikaxō anoris shinānifoma

40 Jesús nikakaxō atirifāfe yoinifo: “Chanñmakōi nā feronāfake Niospa meka yoimis a nō manai,” ikanax yoinānifo. **41** Atirifāferi yoinifo: “Nāfi Cristoki,” ixō yoinifo. Akka fetsafāfe yoini: “Maa, nakai Cristoma. Cristokai Galilea anoax kātiroma. **42** Niospa meka kenenifo keskara, ‘David ãfe fena inō Cristo. Nā David ipaoni Belén ano. Nānoaxri Cristo kāixira,’ ixō kirika kenenifo.

Akka Cristokai Galilea anoax kāitiroma,” ixō yoinifo. ⁴³ Nāskakē nā yorafāfe Jesúsnoa nikakaxō anoris shinānifoma. Fetsafāfe Jesús chanīra fanifo, fetsafāferi chanīmara fanifo. ⁴⁴ Atirifāfe Jesús achipainifo karaxa mēra ikimapaikakī. Achipaifikakī tsōa Jesús afeska fanima.

Judeofo ãto xanīfofōfāfe Jesús chanīmara fanifoma

⁴⁵ Askata fariseofāfe ãto Nios kīfiti pexefā kexemisfo fenifo. ãto xanīfofoki feaifono ato yōkanifo: “¿Afeskakī mā Jesús achiamamē noko efexoxikī?” ixō ato yoinifo. ⁴⁶ Ato askafaifono ato kemanifo: “Na feronāfāke āfe meka sharakōi, tsōa anori yoimisma,” ato fanifo. ⁴⁷ Ato nikakaxō fariseofāfe ato yoinifo: “Kee, Jesús mā matori pāra. ⁴⁸ Akka nōfi māto xanīfofo feta a Moisés kirika keneni nō tāpikōiakī. Akka nō fatotokai nō Jesús chanīmara faima. ⁴⁹ Akka nā yorafāfe mā rama Jesús nikafō nāfāfe a Moisés kirika keneni tsōa tāpiafoma. Niospa ato omiskōimaxiki,” ikaxō ato yoinifo.

⁵⁰ Askafafiaifono Nicodemo taeyoi nāato pena fetsa Jesúski kani fakishi afara yōkaikai. Nārimāi fariseoax nāskaxō afe rafeafo yoini: ⁵¹ “Efe yora mīshitchi, ē mato yoinō. Nōko xinifāfe ãto xanīfofāfe yoinifo keskara nō fatora feronāfāke nikasharayamaxō, ‘Afara chakafaira,’ nō fatiroma iskafakī: ‘Nāto afarafo chakafai kiki nō omiskōimanō,’ ixokai nō askafatiroma,” ato askafaino kemanifo: ⁵² “Mī noko yoi Galilea anoxō yoiaifo keskara. Galilea anoxō Niospa meka tāpiafoma. Shināpo. Fato feronāfākekai a Galilea anoxō Niospa meka yoimis oama. Akka

nono fistixõ Niospa meka noko yoitirofo,” ikaxõ Nicodemo kemanifo.

⁵³ Nãskax yoinãkanax ãto pexe rasi ano fonifo.

8

Kêro ãfe fenema fe ikaito xanîfofofâfe retepainifo

¹ Nãskata Jesús machi ãfe ane Olivos ano kani.

² Penaino Jerusalén ano nokoax anã a Nios kifiti pexefã mëra Jesús oni. Nãno yorafã rasi afianã akiki fenifo nikai fekani. Askata tsaoxõ ato yoini.

³ Ato yoiaino a Moisés yoikí kirika keneni keskara ato tãpimamisfo fe fariseofo fenifo. Kêro ãfe fenema fe ikaito fichikaxõ Jesúski efenifo. Yorafã rasi nãxpakã kêro nãchinifo keyokõichi õinõfo. ⁴ Askafakaxõ Jesús yoinifo: “Maestro, na kêromã afarafo chakafaa. ãfe fenema fe ikaito nõ fichia. ⁵ Moisés iskafakí noko yoini: ‘Kêro ãfe fenema fe ikaito õikí nõ tokirinã tsakakí retetiro,’ ixõ Moisés noko yoini. Akka, ¿mã noko afaa faimẽ?” fanifo.

⁶ Nãskaxõ Jesús kemamapainifo, “Fakiri noko yoimãkai,” ikaxõ ãto xanîfofo yoipaikakí. Askafafono Jesús ãfe mëkemã mai keneni. ⁷ Yôkarifaifono Jesús atoki fininãkafã ato yoini iskafakí: “Fatotokai mã afaa chakafamismamã na kêro mã tokirinã tsakakí taefai,” Jesús ato fani.

⁸ Mã ato yoixõ afianã ãfe mëkemã mai keneni.

⁹ Nãskano mã ato yoiailo nikakaxõ a Jesús mai ke-neai õikanax nã kêro mekafakí chakafamisfo fisti rasi tsekefaifãinifo. Nã anifo tii foi taenifo. Chipo naetapafo fonifo. Mã foafono Jesús fisti nãno kêro fe nëteni. ¹⁰ Nãskax Jesús fininãkafã nã kêro yôkani: “¿Nã feronãfakefo mia yôafo mã foafomẽ? ¿Tsoa

fisti nēteamamamē anā mia yōaxikakīma?” ixō Jesús yōkaito, ¹¹ “Ifo, tsoa pishta nēteamā,” faito, “Ērikai mia mekafakī chakafaima. Iskaratīa mī katiro. Afianā mī chaka ipaoni keskara anā askayamafe,” ixō Jesús nā kēro yoini.

Jesús pena xafashara keskara

¹² Askata mā kēro kaano Jesús yorafā rasi yoini. Ato yoini iskafakī: “Ēfi pena keskarakī. Ē nā yorafo tii imasharatiro shara īpaxanōfo, anā fakish keskara inōfoma. A ea Ifofai fenotrioma,” ixō Jesús ato yoini. ¹³ Nikakakī fariseofāfe yoinifo: “Na mī noko yoiai anorikai tsōa mīōnoa noko yoima. Mīa mī yoimei. Akka a mī noko yoiaikai tsōa mia nikatiroma,” faifāfe ¹⁴ Jesús ato kemani: “Ē fakiax oamē fakiri ē kaimē mē tāpia. Akka ēa ē yoimeai ēfe meka chanīmakōi. Askafiax fakiax ē oamē ē fakiri ē kaimē mākai tāpiama. ¹⁵ Mā ea tāpixoma, mā ēfe meka chanīmara faima. Ea tāpixoma mā ea shināi oa chanīai keskara ē mekaito. Mā askara shināi Niospa mato askara anori shināmanainoma. Ēkai tsoa mekafakī chakafaima. ¹⁶ Akka, ‘Na yorafāfe afara chakafamisfo,’ ēa ē mato faima. Ēfe Epa shināi keskara nānorikōiri ē mato yoi. Askaxō chanīmakōi ē yoimis. Ēfe Epa nāato ea nīchini, nā ea tāpimanai ē yoimis. ¹⁷ Moisés mato yoini iskafakī: ‘Feronāfake rafeta nānoris mato yoiaito mā nikatiro,’ ixō mato Moisés yoini. ¹⁸ Akka ēakōi ē yoimei. Akka nā ea nīchinito ēfe Ēpari eōnoa nānorikōi yoimis,” ato faito, ¹⁹ nikakakī yōkanifo: “Fanīmē mī Epa?” faifāfe, “Mākai ēfe Epa yafi mā ea tāpiama. Ea tāpixō ēfe Epari mā tāpikerana,” ixō ato Jesús yoini.

²⁰ Nios kifiti pexefā mēraxō ato yoini. Nāno nā kene mēra judeofāfe āto kori naneti ini. Niospa meka yoimisfo ato ināmisfo. Jesús ato yoiaino judeo xanīfofāfe achipainifo. Askafixō tsōa achinima āfe penakairoko nokokē achipanāfāfe.

Jesús yorafo yoini: “Ē kai arikai mā katiroma,” ato fani

²¹ Askata Jesús afianā judeofo āto xanīfofo yoini: “Ē chai mē kai. Ē kaano mā ea fenafikī mā ea fichitiroma. Māto chaka soaxoma nāskax mā nai. Ē kai arikai mā nokotiroma,” ixō Jesús ato yoini. ²² Jesús ato askafaito nikakaxō yoinifo: “¿Akōi retemeimē? Nā noko yoiai: ‘A ē kai ari mā nokotiroma,’ noko fai,” ikanax judeofo xanīfofo yoinānifo.

²³ Jesús ato tāpixō ato yoini: “Māfi na mai anoakī. Akka ēfi nai mēranoakī. ²⁴ Nā ēa ē yoimea keskara māto chaka potaxma mā nai eakairoko mā ea chanīmara faax. Nāskakē afara chakafaxō māto chaka soaxma mā naax Epa Nios ari mā nokotiroma. Mā mā naano māto chaka mato fe ipanaka.”

²⁵ Ato askafaito kemanifo: “¿Mī tsoamē?” ixō yōkaifāfe, “Nā ē mato yoitaifamis ēkīa. ²⁶ Matoōnoa afama mīshti ē yoitiro. A mā afara chakafamis ē yoitiro. A ea nīchinito ea yoiaito ē nikai. Nāskakē nā ē mato yoifafāini. A ea nīchinito yoiai chanīmakōi,” Jesús ato fani.

²⁷ Apa Niosnoa ato yoifiaitokai tsōa tāpinifoma. ²⁸ Nāskaifāfe Jesús ato yoini: “Ēfi yōra fakekōiki. Mā ea ifi cruz ikakī mastaxō mā ea fininīfotāxō mā ea ōixii ē tsoamāki mā ea tāpitiro. Nāskatari eōnoa mā tāpitiro ēa ē mato yoimisma. Epa Niospa

ea yoia keskara ē mato yoimis. ²⁹ Nā ea nīchini efe ika. Eres ē ikama. A ea amapaiyai keskara ē amiski. Nāskax ekeki inimasharamiski,” ixō ato Jesús yoini. ³⁰ Yoiaito nikakaxō yora ichapato chanīmara fanifo.

Niospa fakefāfe Nios āto Ifo, akka afara chakafamisfāfe afara chaka āto ifo

³¹ Nāskaxō Jesús a chanīmara faafo yoini: “Ē mato yoiaito mā ea nikasharakōiax mā eōxō tāpimiskōifo mā itiroki. ³² Ēfe meka nikakōixō mā Nios tāpitiro, Nios chanīmisma. Askax mā isharatiro. Afara chanī māto ifo itiroma.”

³³ Ato askafaito kemanifo: “Nōfi Abraham āfe fenaki. Fato fetsa nōko ifo imisma. Nōkai tsōa yonomatifoma. ¿Afeskakī ‘Afara chanī māto ifo itiroma’ noko Jesús faimē?” fanifo.

³⁴ Askafaifāfe anā Jesús ato yoini: “Chanīmakōi ē mato yoi. Nā afara chakafamisfāfe nā chaka āto ifo ixii. ³⁵ Mā mā tāpia pexe ifāfe āfe yonomati āfe pexe mēra ipaxatiroma. Akka āfe fake fisti āfe pexe mēra ipaxatiro. ³⁶ Nāskarari Niospa Fāke mato chaka soaxonano afara chaka māto ifo itiroma. Niospa mato fakekōifai, mā afe isharakōipakenaka.

³⁷ Mē mato tāpia māto xini Abraham. Āfe fenafofi-axō ēfe meka mā nikakaspai. Nāskaxō mā ea retepai. ³⁸ Ēfe Epa amis keskara mē ūimis. Nāōnoa ē yoimis. Māri a māto epa mato yoimis keskara māri yoimis,” ato faito, ³⁹ kemanifo: “Akka nōko xini Abraham,” faifāfe, “Akka mā Abraham āfe fenafovī ¿afeskai mā Abraham apaoni keskara mā amismamē? ⁴⁰ Epa Niospa ea yoimis keskara chanīma ē mato yoifiaino mā ea retepai. Abrahamkai mato keskara ipaonima. ⁴¹ Māto epa

akai keskara māri mā amiski,” ato faito, “Nōkai Epa ichapayama. Nōko Epakōi fisti Nios. Nōfi āfe fakekōifoki,” faifāfe ⁴² Jesús ato yoini: “Ēfi Nios fe imiski. Ē Nios ariax oni. Ēa shināx na mai ano ē onima, ēfe Ēpa ea nīchini. Akka māto Epa Nioskē mā ea noikerana. ⁴³ ¿Afeskakī ēfe meka mā nikaimamē? A ē mato yoiaito mā nikakaspai. ⁴⁴ Akka māto epa Satanás. Mā āfe fakekōifo. Nāskaxō māto epa apaiyai keskara māri mā apai. Nāfi taeyoi retemitsamis iyopaoni. Afi iskaratīa nāskara. Atokai afara shara yoimisma, chanīkōi. Āfe shinā mēraxyō chanī fisti shināmis. Nāskaxō chanī fisti yoimis. Nā chanīai shināifāfe nā chanīmis nāfi āto apaki. ⁴⁵ Nā keskara chanī ē mato yoiyamafaito mā ea chanīmara famisma. ⁴⁶ Ē afaa chakafaito mā ea ūimisma. Ēkaj afaa chakafamisma. Ramashara ē chanīmisma. Ē askafaito mā ea chanīmara famisma. ⁴⁷ Nā Nios fe rafeafāfe Niospa meka nikatirofo. Mākai Nios fe rafeama. Nāskaxō mā āfe meka mā nikaima,” ixō Jesús ato yoini.

Abraham fakeamano Cristo Apa fe iyopaoni

⁴⁸ Judeofāfe Jesús kemanifo: “Chanīma nō yoimis. Mīfi samāritanō chakaki. Askatari mī mēra niafaka chaka nanea,” faifāfe, ⁴⁹ “Niafaka chaka ē mēra naneama. Ē ēfe Epa Niosnoa meka shara ē yoimis. Akka māfi eōnoa meka chaka yoimis. ⁵⁰ Askafixō, ‘Ea yoisharakāfe,’ ē yorafo famisma. Ēfe Epa Niospa meka shara eōnoa ato tāpimapai. Nāato ato yoitiro fatofomāki yora sharafo, fatoforimāki yora chakafo. ⁵¹ Chanīmakōi ē mato yoinō. Nā ēfe meka nikaifo nakanamax nīpanakafo,” ato faito kemanifo, ⁵² “Iskaratīa

mā nō mia tāpikōi mīfi niafaka chakaya. Akka mā Abraham nani, Niospa meka yoimisfori mā nanifo. Nāskafikē mī noko yoia: ‘Nā ēfe meka nikakōiaifo nātamaroko nīpanakafo,’ ixō mī noko yoi. ⁵³ Mā nōko xini Abram nani. Niospa meka yoimisfori mā nanifo. ¿Akka mī Abram finōkōiamē? ¿Mī shināimē ‘Ē ato finōara’ iki?” faifāfe, ⁵⁴ Jesús ato kemaní: “A ēa ē yoimesharai ēfe meka sharama. Akka ēfe Ēpa eōnoa yoisharai. Mā a yoimis: ‘Nōko Epa Nios,’ fakī. ⁵⁵ Mākai ēfe Epa Nios tāpimisma. Akka ēfi ēfe Epa tāpikōia. Akka ē mato keskaraxō, ‘Ēfe Epamara,’ ē fakerana mato keskara chanīmis ē ikerana. Askatamaroko ēfe Epa Nios ē tāpikōia. Ea yoiai keskara ē amis. ⁵⁶ Māto xini Abram yoiní: ‘Cristo oaito ē õixii,’ ixō yoi inimani. Mā ē oaito ea õini askax fāsi inimani,” ato faito, ⁵⁷ “Mīkai cincuenta xiniya akama. Mīkai nōko xini Abram õimisma. Afetīakai nanima. Akka, ¿afeskakī, ‘Ē Abram õimis,’ ixō mī noko yoimē?” faifāfe, ⁵⁸ “Chanīmakōi ē mato yoinō. Abram fakeamano ēfi iyopaoniki,” ixō Jesús ato yoiní.

⁵⁹ Askaito nikakani nā judeofāfe āto xanīfofo õitifishkikaxō tokiri fikaxō Jesús tsakapainifo. Askafapaifiaifono Jesús ato makinoax yamarisatani, Nios kīfiti pexefā mēranoax. Kaitokai tsōa õinima.

9

Feronāfake fēxo kāini Jesús sharafani

¹ Jesús kakī feronāfake fēxo nāskarapa kāini fichini. ² Óikakī aōxō tāpimisfāfe yōkanifo: “¿Maestro,

afeskai na feronāfake fēxo kānimē? Afara chakafakatsaxakī ikaraka, apa feta āfa afara chakafamisfono ikaraka,” ixō Jesús yōkanifo. ³ “Afara chakafayamafikatsaxakī nāskarapa fēxo kāni. Apa feta āfari afara chakafamismano nā feronāfake fēxo kāni. Nāskarapa kāni. Akka Niospamāi afama mīshti fatirokē nāskax fēxo kāni ato ūimasharaxikī. ⁴ Niospa ea nīchini ē yonoxonō. Nā ē akaitīa ē yonoxotiro. Akka fakishikai nō yonoxotiroma. Nāskarifiakī mā nō naxō nō anā Nios yonoxotiroma. ⁵ Ŝe nono mai ano iyoax ē pena keskara. Ŝe ato ūimayoi afeskax isharakanimākai,” ixō Jesús yoini.

⁶ Nāskara yoita maiki kemo mechota a mai kemō mechanafaxō a feronāfake fēxo aō fetekere ani.
⁷ Askafata, “Iamā fechokometāfe,” fani. Nā ūamā ūfe ane Siloé, ūto mekapa anemisfō na Siloé ūfe ane “Nīchia” famisfo.

Nāskata fēxo īamā kaax fechokomeni. Fechokomexō ūiakefaini. Nāskax oni.⁸ Nāskata nā chaima nikafāfe a ūimisfāferi yoinifo: “Nā fēxo tsaoax afara yōkakameaito nō ūimis. ¿Nāmē?” faifāfe⁹ atirifāfe, “Nākīa,” fanifo. Atirifāfe yoinifo: “Akerokōi,” fanifo. Nāskafikaxō yoinifo: “Nā keskarakōi,” faifāfe, ato yoini: “Ēkīa. Ēfi fēxo iyopaoniki. Nāskafixō iskaratīa mē ūisharai,” ato faito,¹⁰ “¿Afeskaxō mī iskaratīa ūisharaimē?” faifāfe,¹¹ “Nā feronāfake ‘Jesúsra’ faifāfefi ãfe kemō mai mechanafaxō ea fetekere axō: ‘Nā Siloé īamā fechokometāfe,’ ea faano, Siloé īamā fechokomexō ē ūishara,” ato fani.¹² Ato askafaito nikakaxō, “¿Fanīmē a feronāfake Jesús?” faifāfe, “Ētsa ē tāpiama. Mā fakira kaa,” ato fani.

Nā fēxo kāinito ōisharaino fariseofāfe a yōkanifo.

¹³ Askaito yorafāfe nā feronāfake fēxo iyopaoni fariseofo ano iyonifo. ¹⁴ Jesús nā feronāfake pena tenetitīa sharafani. ¹⁵ Fariseofāfe nā feronāfake anā yōkanifo: “¿Afeskax mī fero sharamē?” faifāfe, “Ea Jesús sharafaa āfe kemō mai mechanafaxō ea aō fetekere akano. Ë ūamā fechokomexō ē ōisharakōia,” ato fani.

¹⁶ Nikakakī fariseo fetsafāfe yoinifo: “Akai Nios fe rafeama. Moisés kirika kenexō noko yoini iskafakī: ‘Pena tenetitīa nō yonotiroma,’ ixō yoini. Nāskakē nō yora sharafatiroma pena tenetitīa,” faifono, fetsafāfe ato kemanifo: “Akka yora chakapa fēxo sharafatiroma. Yora chakapakai nāato akai keskara fatiroma,” ikanax fariseofo fochishpanā faatanānifo. Atirifāfe fariseofāfe yoinifo: “Jesúskai sharama,” faifono, atirifāferi, “Jesús sharaki,” fanifo. ¹⁷ Nāskata afianā fariseofāfe a yora fēxo ipaoni yōkanifo: “Mī noko yoia, ‘Nāto ea fero sharafaxōa,’ fakī. ¿Akka afaa mī shināimē tsoamāki?” faifāfe, “Nā Nios ato yoixomisto ea sharafaa,” ato fani.

¹⁸ Ato askafaito nikakakī judeo fetsafāfe, “A chanīra,” fanifo. “Na fēxo ipaonima,” ixō. Nāskaxō fariseofāfe apa yafi afa kenaxō yōkanifo. ¹⁹ “¿Namē mī fake fēxo ipaoni? Akka, ¿afeskakī iskaratīa ūimē?” faifāfe, ²⁰ “Nākīa nōko fake, nā fēxo kāini. Mā nō tāpia nōko fake. ²¹ Tiiri afeskara axora mā ūi nōkai tāpiama. Akka fakefomaki, xiniki mato yoitiroki afeskax sharamāki. Yōkakāfe,” afa feta āpa ato fani. ²² Judeofoki mesekakī nānori yoinifo. Akka judeo xanīfāfe yoiyoni iskafakī: “Tsōa yoitiroma: ‘Epa Niospa Jesús nīchini nōko Ifo

Cristo inō,’ ixō yoitiroma. Akka askara yoixō anā nōko ichanāti pexe ano ikitiroma,” judeo xanīfāfe anori ato yoiaino nā fēxo ipaonito āfe afa fe āfe apa mesenifo. ²³ Nāskaxō ato yoinifo: “Xiniki fakefomaki. Yōkakāfe,” ato fanifo.

²⁴ Nāskata fariseofāfe nā feronāfake fēxo ipaoni yōkanifo: “Noko yoikī iskafafe: ‘Niospa ea sharafaa,’ ife,” fanifo. “Jesūskai sharama. ‘Niosfi sharaki,’ ife. ‘Jesús sharara,’ fayamafe. Nō tāpia Jesús chakaki,” fanifo.

²⁵ “Ētsa. Ē tāpiama chaka iyamai shara rakikīa. Ē tāpia ē fēxo iyopaoni ē iskaratīa ōisharai. Nā fisti ē tāpia,” ato faito, ²⁶ “¿Afeskafaxō mia sharafaamē?” ixō yōkaifāfe, ²⁷ “Ē mato yoiaito, ¿mā ea nikamamē? ¿Afeskakī mā afianā ea yōkaimē? ¿Māri aōxō tāpimis mā ipaimē?” ato faito, ²⁸ nikakakī ūchaketsanifo. Nāskaxō yoinifo: “Mīfi a Ifofaikai. Akka nōfi Moisés meka nikamiski. ²⁹ Nō tāpia Moisés Nios femekapaoni. Nōkai na Jesús tāpiama. Fakira anoax oa afe keskarara a feronāfake nō tāpiama,” faifāfe anā ato kemani: ³⁰ “¿Mā tāpiamamē fakira anoax oxō ea sharafaa ē fēxokē? ³¹ Nō tāpia yōra chakafamisfokai Niospa ato nikapaitiroma. Fatorato Nios Ifofasharapai isharatiro. Nāskara Niospa nikapai. ³² Nā Niospa mai onifani chāikai nō afaa nikayomisma yora fēxo kāini tsōa sharafai. Akka iskaratīa mā ea Jesús sharafaa. ³³ Na feronāfake Niospa nīchiyamanokai afaa afeskafakeranama,” ato faito, ³⁴ nikakani akiki ūtifishkinifo. “Mīfi chakakōi kāini. ¿Afeskakī mī noko tāpimapaimē mī chakafixō? Anā nōko ichanāti pexe mēra mī ikitiroma. Nonoax kariskatāfe. Nōkai anā mia

õipaima. Anā nōko ichanāti pexe mēra ikiyamafe,” fanifo.

Fatorafāfe Jesús chanīmara fayamakanax nā yora fēxo keskarakōfo

³⁵ Nāskano nā fēxo imis āto ichanāti pexe mēraxon potaifāfe nikafaini Jesús kani. Nāskaxō fenakī a fēxo imis fichini. Fichixō yōkani: “¿Mī Niospa Fake chanīmara faimē?” ixō yōkaito, ³⁶ “¿Fatomē ē chanīmara fanō?” faito, ³⁷ “Nā mī ea õi. Ěkīa,” Jesús fani. ³⁸ Askafaito ratokonō mai chachipake-fofā yoini: “Ifo, ēfi mia chanīmara faikai. Mī fāsi sharakōi. Ě mia Ifofai. Mī Niospa Fakiki,” ixō yoini.

³⁹ Askata chipo afianā yorafo akiki feafāfe Jesús ato yoini iskafakī: “Ēfe Epa Nios ika anoax ē nono mai ano oni. Fato yorafomāki a ea nikayamaifo, fatoforimāki a ea nikaifo ē ato õiyoi oni. Fatotora shināi iskaito: ‘Mē afara chakafamiski. Ea chaka soaxope,’ ixō anori shināito ē āfe chaka soaxotiro afianā afara chakafayamanō. Ě na fēxo fero sharafaxōa keskafakī ē yorafo āto chaka soaxotiro shara inōfo. Akka fetsafāfe shināi iskakani: ‘Ē afaa chakafamisma, ē yora sharakōi. Ě tāpikōia,’ ixō shinākani. Askarafofi yora fēxo keskarafokī, a ato sharafamis ano fopaikanima ato sharafapanā. Nāskarafāfekai yoipaikanima āto chaka soapaikanima. Nāskarafo fenopakenakafo,” ixō Jesús ato yoini. ⁴⁰ Fariseofāfe a Jesús yoiai nikakaxō yōkanifo: “Kee. ¿Mī noko yoimē nōmē fēxo?” faifāfe ⁴¹ Jesús anā ato yoini: “Mā ea yoikerana: ‘Nō fēxo keskaraf. Mā nō afara chakafamis,’ ixō mā ea yoiaito ē mato chaka soaxokerana. Akka

mākai ea askafamisma. Mā yoimis: ‘Nō ōisharatiro. Nōkai fenoama. Nō sharakī. Nōkai chakama,’ ixō anori mā yoimis. Akka māto chaka soaxma, mā fenokōiax Epa Nios ika ano mā nokopakenakama,” ixō Jesús ato yoini.

10

Oveja keneaki keparanākī Jesús ato yoini

¹ (Askata Jesús ato tāpimaní nāatomāi āto kexekatsaxakī. Oveja kexemisto āfe ovejafo kexemis keskari fakī nāskarifiakī Jesús ato kexemis.) Nānori Jesús ato yoini iskafakī: “Chanīmakōi ē mato yoinō. Yōra ovejafo kenexotiro āfe kene mēra inōfo, faki fofāsanōma. Nāskata yora yometsopai ovejafo āfe kāiti ano ikitiroma, fomākīari ikitiro. ² Akka nā ovejafo kexemis nā oveja kāitinī ikikaitiro. ³ Kāiti ano nokoano feronāfake nā kāiti kexemisto fepoti fēpexonano oveja kexemis ikitiro. Nā oveja kexemis ikiano āfe ovejafāfe āfe oi tāpikatirofo. Nāskaxō āfe ovejafo āfe anē ato kenaito āfe ovejafāfe chīfafāitirofo. ⁴ Nā ovejafo kexemis rekē kaino āfe ovejafo āfe kene mēranoax kāiferatirofo. Māmāi āfe oi tāpikanax nāskaxō chīfafāitirofo. ⁵ Akka a kexeamatokai iyotiroma, āfe oi tāpikatiro, a ato kexemisto āfe oikairoko askarakē. Nāskakē a makinoax ichotirofo,” ixō Jesús ato yoini. ⁶ Jesús nā ovejafoki keparanākī ato yoini. Ato yoiaito tsōa tāpinifoma.

Jesús noko kexesharamis

⁷ Nāskano Jesús afianā ato yoini: “Ē chanīmakōi mato yoinō. Nā ovejafo kene mēra ikitiroma, ēfi na oveja kini

keskaraki. Nā Epa Nios ano ikipaikani eōnoax fisti ikitirofo. ⁸ Ē matoki nokoamano fetsafāferi mato yoikī iskafakani: ‘Ēfi Cristoki. Ē mato tāpimatiro afeskax mā Epa Nios ari nokotiromāki afe ipaxakī,’ ixō anori yoikani ãa chanīmisfo. Yometso keskarakōifo. A Nios chanīmara faifo ato pārapaikani: ‘Noko fisti nikanōfora,’ ikaxō. Nāskakē Niospa fakefāfe ato nikakanima, ‘Noko fisti nikanōfora,’ ixō ato pārapaiyaiifono. ⁹ Akka ēfi na kini kāiti keskaraki. Nā ēfe Epa Nios ika ano ikipaikani eōnoax ikitirofo afe ipaxakakī. Nāskatari eōnoax isharatirofo anā fekaxtetirofoma. ¹⁰ Akka fetsafāfe efe yorafo ato pārapaikani: ‘Ea ifofakāfe. Ē mato tāpimasharanō,’ ixō ato yoifikakī anorima ato pārakani. Nāskakaxō emakinoa ato ifipaikani. Yometso keskarakōifo. A ea chanīmara faafo ato kexesharapaikanima. Ato chakafata ato retepaikani. Akka ē askarama. A ea Ifofamisfo ē ato kexesharai efe isharapakexanōfo, nono nāmānoaxri isharapakexanōfo. Nāskax ē nono nāmā oni ato kexesharaxikī.

11-13 “A ea chanīmara faifo ovejafo keskarafo. Ēfi nā oveja kexesharamis keskaraki. Nāskakē ē efe yorafo ē ato nāxoxii. Oveja ifāfe feronāfāke fetsa kori inātiro ãfe oveja kexexonō. Nāskaxō mā kori ināno nā feronāfāke oveja kexesharatamaroko, kori fisti shinātiro. Nāskakē poomā oaito fichiax ovejafo kexetama ichotiro. Nāskaxō shināi iskakī: ‘Na poomā mesekōi. Na ovejafo ēfenākōima, aa poomānā pinō ēfenākōimakī. Nāskakē ē ichoikai ea poomānā afeska fanōma,’ ixō shinātiro. Akka ovejafāfe ifokōi askarama. Āfe oveja kexesharai. Poomā oaito fichixō ato kexesharatiro, poomānā

ato afeska fanōma. Nāskaxō shinātiro iskakī: ‘Ēfe ovejafoōnoax ē natiro afokai afeskatiroma,’ ixō shinātiro.

14-15 “Ēfi nā ovejafāfe ifo keskara sharakī. Ovejafo āfe ifāfe ato tāpia atomāi kexesharakatsaxakī. Ēri nā ea chanīmara faafo ē ato kexesharamis. Ēfe Epa Niospa ea tāpikōia. Ēri ēfe Epa ē tāpia. Nāskarifiakī a ea chanīmara faafo ē ato tāpia. Afāferi ea tāpiafo. Nāskax ē atoōnoax naxii. **16** Yora fetsafāferi ea chanīmara faxikani. Afokai nono ikafoma. Mai fetsa ano ikafo. Nāfāfe ea nikasharaxikani. Nāfo ēfe Epa ika ano ē ato iyotiro. Akka nā yora fetsafāfe a nono ikafāferi ea chanīmara fakanax yora fisti keskara ixikani. Nāskax Epa Niospa yorakōifo ixikani. Eres fisti ē ato kexesharai. **17** Ē ato kexeāx ē atoōnoax naxii. Nāskaito ēfe Epa Niospa ea noi. Naax ē anā otoxii. **18** A ea chanīmara faafoōnoax ēakōi ē nai, ea tsōa retekeranama. Ēfe Ēpa ea yoini keskara ē atoōnoax naikai. Ēfe Epa Niospa ea yoini keskara ē atoōnoax nafiax ē anā otoxii,” ixō Jesús ato yoini.

19 Nikakaxō judeofāfe chanīmara fanifo. Akka atirifāfe chanīmara fanifoma. **20** Atirifāfe yoini iskafakakī: “Nīafaka yōshi chaka a mēra nanea. Afaa tāpiama. Noko yoiai nō tāpitiro. ¿Afeskakī na feronāfake nō nikatiromē?” ixō yoinifo. **21** Akka atirifāfe yoinifo: “Niafakakai a mēra naneama. Ni-afaka a mēra naneanokai iskara meka shara yoikeranama. Nīafakakai feronāfake fēxo ñimatiroma,” ixō yoinifo.

Judeofāfe āto xanīfofofāfe Jesús chanīmara fani-foma

22-23 Askafafono Jesús kani judeofāfe āto Nios kīfiti pexefā mēra Jerusalén ano mā mechakaino. Nāno tapas keskara ini pexe kachiori. Ano Jesús kani. Nā tapas āfe ane Salomón. Nāskatari judeofāfe āto fista anifo. Nā fistatīa shinānifo a Niospa pexe onifani.

24 Judeofāfe āto xanīfofo Jesúski fenifo yōkai fekani: “¿Mīmē Cristoki? Noko yoife. ¿Afeskakī mī noko yoisharaimamē? ¿Afetīkairoko mī noko xafakīa yoimē?” faifāfe, **25** “Ē mato yoifimiskē mā ea chanīmara faima. Ēfe Epaõxō a yorafāfe atiroma keskara fakī mē mato ispa ēmāi Niospa Fakexō. **26** Akka mākai ea chanīmara faima mākairoko Ēpa Niospa yorafoxō. **27** A ea chanīmara faifāfe ea nikasharatirofo. Mē ato tāpia a ea Ifofakōinafo. **28-30** A ea Ifofaafoma omiskōipakenakafo mēra fokani. Akka a ea Ifofamisfokai ari fokanima. Askatamaroko ē ato imasharapakenaka. Epa Niospa atoya ea rafemani. Epa Niospa keyokōi ato finōkōia. Ē ēfe Epa Nios fe nā yora fisti keskara. Nāskakē a ea Ifofamisfo emakinoa tsōa ato ifitiroma, ēfe Epa makinoari tsōa ato ifitiroma,” ixō Jesús ato yoini.

31 Nikakaxō judeofāfe āto xanīfofofāfe anā tokiri fikaxō aō Jesús tsakapainifo retepaiyanā. **32** Nāskafaifāfe Jesús ato yoini: “Epa Niosxō afama mīshti ē mato ispa tsōa atiroma keskafakī. Akka, ¿afaõxokai mā ea tokirinī tsakaimē?” ato faito, **33** “Akka na afama mīshti mī noko ispaõxokai nō mia tokirinītsakaima. Akka nā mī meka chakaõxō nō mia tokirinī tsakapai, ē Nios keskarara mī ikaito. Anā ano Nios fetsama. Mīri noko keskara yora. Akka mī noko yoia: ‘Ēri Nios keskara,’ iki.

Akka mĩ Nios chakafai. Nãskakẽ nõ mia tokirinĩ tsakai,” faifafe,³⁴ Jesús ato kemani iskafakĩ: “Mã iskai: ‘Anã ano Nios fetsama,’ mã imis. Akka nã Niospa meka yoimisto kirika keneni iskafakĩ: ‘Ê mato yoi mäfi Nios keskarakõifokĩ. Niospa mato nãchia,’ ixõ kirika keneni, Niospa meka yoikĩ. Akka nã meka tsõa chanĩra fatiroma.³⁵⁻³⁶ Akka Niospa anori yoifiano ¿afeskakĩ mã ea yoimẽ ë Nios chakafai? Akka Niospa ea nai méraxõ nãmã nãchini. Nãskakẽ ë mato yoitiro ëfi Niospa Fakeki.³⁷⁻³⁸ Mäkai ea nikapaima. Ëfe Epa Niospa aka keskara ë ayamakẽ, ãa chanĩra mã ea fakerana. Akka ëfe Epa akai keskara ëri akaito mã yoikerana: ‘Chanĩma Epa Niospa atiro keskara Jesús aki,’ ixõ mã yoikerana. Nãskakẽ a ë afama míshti akaõxõ ea chanímara fakäfe. Ëfe Ëpa akai keskara ëri akaito mã ea tãpitiro ëfe Epa fe ika,” ixõ Jesús ato yoini.

³⁹ Nikakaxõ anã Jesús achipaifiaifono, ato makinoax kaitokai tsõa tãpinima. Nãskakẽ tsõa achinima.

⁴⁰ Ato makinoax kai, faka Jordán ari kani nã Juan yorafo maotisafapaoni ano. Nãno chaimashta Jesús nëteni faka kesemẽ. ⁴¹ Nãskakẽ yorafo akiki fëkaxõ yoinifo iskafakakĩ: “Jesús Niosxõ afama míshti fakĩ noko ispa. Juankai askafapaonima. Askafixõ Juan Jesúsnoa noko yioni chanímakõi,” ikanax yoinänifo. ⁴² Nãskakaxõ yora ichapato Jesús Niospa fakera fakaxõ Jesús chanímara fanifo.

*Lázaro mā nani
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)*

¹ Askata feronāfake Lázaro isinī ini. Nā Lázaro Betania ano ikax isinī ini. Poi rafe fe ikax María ikaino, Marta ikaino, nā rafe ato fe ikax. ² Nā María pirofomā sharakapa Jesús āfe tae pemākā nachiyoni. Nāskaxō āfe fōo otekere ani.

³ María feta Marta iskafakī Jesús yoitanōfo ato nīchini: “Ifo, mī yamakōi Lázaro isinī iki kiki,” ikaxō yoitanōfo. ⁴ Kenamanaifāfe nikaxō Jesús aōxō tāpimisfo ato yoini iskafakakī: “Nā Lázaro isinī ikai naima. Akka yorafāfe ūikani ē afara afeskaraftaito. Nāskakē ea tāpikani ēmāi Niospa Fakekē. Nāskaxō yorafāfe yoikanī: ‘Epa Nios fāsi sharakōi,’ ikaxō yoinōfo,” ixō Jesús ato yoini.

⁵ Jesús poi rafeya Lázaro noikōini. ⁶ Lázaro isinī ikaito nikafi Jesús oxa rafeyoni. ⁷ Nāskata a aōxō tāpimisfo Jesús yoini: “Nō Judea mai ano nō anā kanō,” ixō Jesús ato yoini. ⁸ Ato askafaito kemani: “Maestro, nōko xanīfotāfe Judea anoxō mā mia retekeraitafo. ¿Afeskai mī afianā ari kapaimē?” ixō yoiaifono, ⁹ Jesús anā ato kemani: “Penata nō ūisharatiro. Xinī chaxaino nō ūisharatiro. Nāskax nō otisikax nō paketiroma. Nāskarifiakī pena tii Niospa ea amapaiyai keskara ea tāpimanī. Nāskaxō ea kexeano ē mesetiroma. ¹⁰ Akka fakishi yora kai xafasharayamano otisikax pake-tiro. Nāskarifiakī Nios fe rafeamato tāpisharatiroma afeskax isharatiromāki. Askax fenotiro,” ixō Jesús ato yoini.

¹¹ Nānori ato yoita anā Jesús ato yoini iskafakī: “Nofe yora Lázaro mā oxakē ē mōikai,” ato faito, ¹² a aōxō tāpimisfāfe nikakaxō yoinifo: “Ifo,

akka oxakōiax naima. Chipo sharatiro,” fanifo. ¹³ “Nofe yora Lázaro mā oxaki,” Jesús ato fani. Mā Lázaro nafiakē ato tāpimapainima. Nāskakē shinānifo: “Lázaro oxara,” ikaxō tsōkaiiroko tāpixō. ¹⁴⁻¹⁵ Nāskaxō Jesús ato xafakīa yoini mā Lázaro nakōinano: “Mā Lázaro naki. Nāskax ē inimaikai ē ano ikamano Lázaro naki. Akka mā ea chipo ūitiro ē afara afeskarafto. Nāskaxō mā ea chanīmara fai. Nāskakē iskaratīa nō Lázaro ano kanō,” ixō Jesús ato yoini. ¹⁶ Ato askafaito nikakata Tomás nā Rafe Naneni nāato Jesúsxō tāpimis fetsafori ato yoini: “Nō kanō nōri afe naxikī,” ixō ato yoini.

Jesús fistichi naafo ato otofatiro

¹⁷ Askata Betania ano nokoxō Jesús nika: “Mā Lázaro naa,” nikani. Mā cuatro nia oxa nikani a maifaitafo mafa kini mēra, Betania ano. ¹⁸ Betania fe Jerusalén chaima ini. ¹⁹ judeofo ichapa María fe Marta ika ano fenifo ato ferarofai fekani, mā āto poi naano.

²⁰ Nāskata Marta Jesús oaito nikai akiki nokoikai kani María pexe mēra nīchifaini. ²¹ Marta Jesúski nokoxō yoini: “Ifo, mī nono ikanokai ēfe exto nakeraitama. ²² Ē tāpia mī iskaratīa afara fetsa mī Nios yōkaito mia axorisafatirokī,” faito, ²³ “Extofi anā otoi kiki,” faito, ²⁴ “Ē tāpia nā namisfo mā mai keyoaino afianā otoxikani. Ēfe extori otoxii,” ixō Marta yoiaino, ²⁵ Jesús kemani: “Eōnoax nā nafo tii otokani. Akka eōnoax niafori. Nā ea chanīmara faax nafiax anā otoxii kiki. ²⁶ Nāskakē ea chanīmara faax anā nanakama. ¿Nāskakē mī ea chanīmara faimē?” faito, ²⁷ “Ēje, Ifo, ē mia chanīmara fai mīmāi Cristokē, Niospa fake. Nō

mia manamis. Akka nōko xinifāferi Cristo manapaonifo. ‘¿Afetīa na mai ano Cristo oimē?’ ikaxō nōko xinifāfe mia manapaonifo,” Marta fani.

Lázaro mafa kini mēra maia õi Jesús oiani

²⁸ Nāskata mā yoikī xateta, Marta āfe chiko María yoikai kani. Kaxō ñia a María fe rafeafo oiyakani inifo. Nāskata Marta āfe chiko María one mēshanāxō yoini: “Mā nōko Ifo oaki. Mia kenamana, õikofe,” fani. ²⁹ María nikata fin-inākafāta kani Jesúski nokoikai. ³⁰ Jesúskai pexe rasi ano nokoama ini. Nā Marta akiki nokoano Jesús nēteni. ³¹ Mā María ato fe oiafafai kaino a afe oiafaiyaifāfe õinifo. “María poi maia mānāonoax oiai kai kiki,” ikaxō chīfafainifo.

³² María Jesúski nokota ratokonō mai chachipakefofā yoini: “Ifo, mī nono ikanokai ēfe exto nakeraitama,” María fani. ³³ María oiaito Jesús õini. Judeofori a María fe feafori oiaifāfe Jesús ato õini. Nāskaxō ato shinākōni. ³⁴ Nāskaxō ato yōkani: “¿Fanī mā maifaitamē?” ato faino, yoinifo: “Ifo, ono nō akitakīa õiyopo,” fanifo. ³⁵ Askafaifono Jesús oiani. ³⁶ Oiaito õikakī judeofāfe: “Óikapo. Lázaro manoi oiai,” fanifo. ³⁷ Nāskaxō fetsafāfe yoinifo: “Nā fēxo sharafaita keskafaxō, ¿afeskafakī nonoxō Lázaro sharafaitamamē?” fanifo.

Jesús Lázaro otofani

³⁸ Nāskata Jesús anā shināmitsani Lázaro maia ano nokoax. Nā Lázaro maia ano nā kini tokiri efapato fepoafo ini. ³⁹ Nāno nokoxō Jesús ato yoini: “Na tokiri aō fepoa fepekāfe,” ato faito, nikakī Marta yoini: “Iskaratīa mā pisiaki,” faito,

⁴⁰ nikakī anā Jesús yoini: “¿Ē mia yoiaito mī ea nikaimamē? Ea mīa nikaino Niospa afara shara faito mī ūitiro,” fani. ⁴¹ Askafaito nikakakī fēpexonifo. Fēpexonaifono nai foism̄ofatā Apa yoini: “Epa, ē mia kīfiaito mī ea nikai. Ē mia aicho fai. ⁴² Ē tāpiaki ea mīa nikaffāimiskī. Nāskakī ē mia kīfī na yorafāfe mia chanīmara fanōfo. Nāskakaxō ea tāpinōfo ea mīa nīchiniki.”

⁴³ Apa kīfikī askafata fāsikōi Lázaro kenani: “Lázaro, kini mēranoax kāikerafe,” faino, ⁴⁴ Lázaro kāikerani nā aō rakoitafoya. Nāskaxō ato yoini: “Na mā aō rakoita pekakāfe kāisharanō,” ato fani.

*“¿Afeskaxō nō Jesús retetiromē?” ixō shinānifo
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)*

⁴⁵ Nāskata judeofo a María fe feafāfe Jesús Lázaro otofaito ūikakī Jesús chanīmara fanifo. ⁴⁶ Nāskafaito ūikani atiri fariseeofoki chanifokani fonifo. ⁴⁷ Ato yoiaifāfe nikakanax fariseofo fe a Nios ato kīfixomisfāfe āto xanīfofo ichanānifo. Ichanākanax yoinānifo: “¿Nō Jesús afeska faimē? Tsōa atiroma keskara fai kiki. ⁴⁸ Nō afeskafayamaino keyokōichi chanīmara fakani kiki. Romano xanīfokōifo fēkaxō noko yoitirofo iskafakakī: ‘Mākai anā xanīfoma,’ noko fatirofo. Nāskaxō nōko kīfiti pexefā noko pōtatirofo,” ikanax yoinānifo. ⁴⁹ Nāskafāfe Nios ato yoixomis xanīfokōichi Caifás ato yoini: “Māfi tativakōikī,” ato fani. ⁵⁰ “¿Mā tāpiamamē? na feronāfake fisti a yorafoōnoax naxiai. Nāfi sharaki. Ares fisti natiro nō nanōma, nōko kaifo fetsafori nanōfoma,” ixō ato yoini. Chanīmakōi Caifás yoini a ixiai keskara yoikī.

⁵¹ A Caifás yoiai ãa shinākī yoinima. Niospa ãfe shināmā shināmanaino yoini. Nios kīfixomisfāfe āto

xan̄fokē Niospa ãfe shināmā shināmanaino, “Jesús judeofonoax naxira,” ixō yoini. ⁵² Jesúskai judeofo fistiōnoax naima. Mai fetsa ano ikafāferi chan̄mara faafono ato nāxoxii. Nāskata Niospa fake ixikakī noinākōikanax, nā yora fisti keskara ixikaki.

⁵³ Nāskata nā penata judeo xan̄fofofāfe shinānifo: “¿Afeskaxō nō Jesús retetiro mē?” ikaxō pena tii shināpaonifo. ⁵⁴ Mā retepaiyaifono tāpiax judeofo ano anā Jesús kanima. Yorafā rasi ano kamaroko pexe fisti rasi ano kani, nā pexe ãfe ane Efraín ano, tsōa istoma ano. Nā aõxō tāpimisfo fe nāno iyoni.

⁵⁵ Judeofāfe ãto fista Pascua mā chaima ikaino, yora rasi Jerusalén ano fonifo, Pascua fista aki-fokani. Moisés ãto xinifo yoipaoni keskai akairi ãto chaka soapaikani Nios kīfiti pexefā mēra iki-fokani, fista ikamano fonifo. ⁵⁶ Nāskafono judeofāfe Jesús fenanifo. Nāskakanax Nios kīfiti pexefā mēra ikinifo. Nānoax yoinānifo: “¿Fanīmē Jesús?” ikanax yoinānifo. “‘Nonoxō Jerusalén anoxō Jesús fista akiyoira,’ ¿mā ikimē?” ikanax aa ranā yoinānifo. ⁵⁷ Askakaxō judeofo ãto xan̄fofo feta fariseofāfe ato yoinifo iskafakakī: “Jesús fichixō noko tāpimakāfe nō achinō,” ato fanifo.

12

Kēromā Jesús shinākī pirofomā ãfe tae pemākīa nachini

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ Nāskano seis nia Pascua fista mā chaima ikaino Jesús aõxō tāpimisfo fe Betania ano kayoni. Nāno Lázaro ika ini. Nā Lázaro nakē Jesús ofotani.

² Nānoxō Jesús pimaxikakī pīchanifo, a Jesús fe

foafāferi pinifo. Lázarori ato feta pini. Nā Marta ato pimani. ³ Mā piafono María Jesúski oni āfe pirofomā sharaya. Oxō nā pirofomā āfe tae pemākīa nachini. Nāskaxō āfe fōo otekere ani. Nāskafaano yorafāfe nā pexe mēra ikafāfe nā pirofomā sharakōi xetenifo. ⁴ Nā Jesúsxō tāpimis fētsa nā Judas Iscariote, Simón fake, nā ato achimaxi-aito yoini, ⁵ “Kee. ¿Afeskakī na kēromā pirofomā shara potaimē? Ato minixō kori ichapa fixō noko inākerana a afaamaisfo nō ato ināpanā. Nāskax shara ikerana,” Judaspa fani. ⁶ Anori Judaspa yoifikī ato kori inākeranama. Nā Judasfi yomet-sokōi iniki. Nā Judaspa āto kori kexexopaoni. Yometsofixō nāskakē tsōa tāpipaonima. Nā kori fixō a afaamaisfo ato inākeranama, nā a kori onekerana. ⁷ Nāskafaito nikakī Jesús Judas yoini: “María fekaxtefayamafe. Ē samamashta naito mā tāpixō ekeki pirofomā nachia,” fani. ⁸ “Nā yora afaamaisfo mato fe ipanakafo. Nāskakē mā ato mēxotaima afarafo inātiro. Akka ēkai mato fe nono mai ano ipanakama, ē mato yoi. Akka na María iskaratīa ea shara faa,” ato Jesús fani.

Judeofāfe āto xanīfofofāfe Lázaro retepainifo

⁹ Nāskata judeofo ichapa rasi Jesúski fenifo, Betania ano ikano mā tāpikanax Jesús fistikai ūifekani fenifoma. Lázarori ūifekani fenifo. Nā Lázaro Jesús otofaita nikakaxō ūipainifo. ¹⁰⁻¹¹ Nā Lázaro Jesús otofaita nikakaxō judeofāfe ranārito anā āto xanīfofo tananifoma Jesús fisti chanīmara fakakī. Nāskafono nā xanīfofo ūitifishkikanax yoinānifo: “Jesús yafi Lázaro nō retenō. Jesús fistima. Lázarori nō retenō,” ikanax yoinānifo.

*Jesús nokoni Jerusalén ano
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)*

¹² Nāskano pena fetsa judeofāfe ãto fistatīa yorafā rasi Jerusalén ano fenifo. Jesúz nokoaito nikakani nāskax akiki fenifo. ¹³ Epe pei tsomakanax akiki fekani. Nāskakanax fāsikōi tai tai ifenifo iskakani: “¡Sharafinakōi nokoki oi kiki Niospa nīchiano! Israelifo mī nōko xanīfo oi nokoki. ¡Sharafinakōia!” ikaxō fāsikōi yoinifo. ¹⁴⁻¹⁵ Askafaifono Jesúz burro fakeshta kamaki tsaoax oni. Niospa meka fētsa keneni iskafakī Niospa shināmanaino:

Jerusalén ikafāfe, rateyamakāfe. Māto xanīfo matoki oxii burro fakeshta kamaki tsaoax, ikaxō kirika keneni. ¹⁶ Nāskafikē Jesúsnua yoikī kirika keneni keskara aõxō tāpimisfāfe tāpiyonifoma. Akka mā reteafono otoax Apa ari kaano nāskakē aõnoa tāpinifo. Iskakakī shinānifo: “Nā Jesúz nono mai anoxō a afama mīshti axiai aõnoa yoikakī kirika keneyoni. Nōko xinifāfe Jesúz fakeyoamano a inõpokoai aõnoa yoikakī kirika keneni,” ikaxō Jesúsxō tāpimisfāfe ãto õiti mēraxō shinānifo.

¹⁷ Jesúz Jerusalén ano nokoaino nikakakī yorafā rasichi a mananifo õipakakī. Atirifāfe mā Lázaro nakē Jesúz otofaitano õinifo. Nāskakē mā Lázaro Jesúz otofaita õikanax fetsafoki chaninifo akairi tāpinõfo. ¹⁸ Jesúz Lázaro mā nakē otofaita nikakaxō nāfāferi õipainifo. Nāskaxō fai nēxpakīaxō mananifo. ¹⁹ Nāskakē fariseofo yoinānifo: “Kee. Shinākapo. Nōkai na yorafo afeska fatiroma anā Jesúz tanayamanõfo. Tsōakai noko anā tanapaima keyokōichi yorafāfe Jesúz nikakōipaikani,” ikanax yoinānifo.

Griegofāfe Jesús fenanifo

²⁰ Nāskata Jerusalén ano nā yorafā rasi mēra griegofori ato fe inifo judeofāfe āto fista akaifono.

²¹ Nānoax Felipe ano fonifo, Felipe yōkai fokani. Nā Felipe Galilea mai anoax fakeni, nā pexe rasi āfe ane Betsaida anoax. Felipe ano fokaxō griegofāfe Felipe yōkanifo: “Nō Jesús ōipai noko efexōfe nō afe yoinānō,” Felipe fanifo.

²² Askafaifāfe nikaxō Felipe Andrés yoini: “Na griegofo Jesús femekapaikanikiki. Nō Jesús ato yoixonō,” fani. ²³ Yoiaifāfe nikakī Jesús ato kemanī: “Ēfi samamashta ēfe Epa ari ē kaikai afe xanīfo ikikai. Akka ēfe Epa ari kayotama ē yorafonoax nayoxii. ²⁴ Akka ē mato tāpimani mā tāpinō. Xiki fero fisti nō fanayamano kāitiroma. Akka nō fanasharano foaikax āfe fimi ichapa itiro. Nā nō fana āfe exe fisti payokometiro, akka āfe kaya yositiro. Nāskarifai ē matoōnoax nayamakē mā ēfe ipaxatiroma. Eres fisti ē ipaxatiro. ²⁵ Akka āa fētsa shināi iskai: ‘Niospa ea amapaiyai keskara ē shināima, ēa ē apaiyai keskara ē shināi,’ ixō anori shināi fenotiro. Akka nā iskakī shināi: ‘Ē nono mai ano niyoxō ē apaiyai keskara ē shināpaima, Niospa ea amapaiyai keskara fisti ē shināpai,’ ixō shināi afi Epa Nios fe nipanakaki. ²⁶ Akka a ea yonoxopai kī ēfe meka nikakōixō a ē yoiai keskara atiro. Ea Ififax a ē ika ano nāri ēfe ipaxatirokī. Ea yonoxomis a ē yoiai keskara ea axōaito ēfe Epa Niospa yoixii iskafakī: ‘Aicho. Mī ēfe Fake Jesús nikasharamiski. Mī fāsi sharakōiki,’ Epa Niospa yoikī iskafaxii a ea Ifofamis.

²⁷ “Iskaratīa ēfe ōiti mēra ē shināmitsai.

¿Ē afeskaimē? Akka, ‘Epa, ea ifife ea omiskōimayamanōfo,’ ē faima. Akka ēfe Ēpa ea nīchini ē ato omiskōixonō,” ato Jesús fani. **28** Nāskaxō Jesús Apa yoini: “Epa, eōxō ato ispafe mī fāsi sharaki,” ixō Jesús Apa yoini. Askafaito nikakī nai mēraxon fāsikōi Niospa kemani: “Ē mīōxō mē ato ispa ēmāi afama mīshti shara fakī afianā afama mīshti ē ato ispai,” ixō yoini.

29 Nā yorafā rasichi anoxō nikakani yoinānifo. Atirifāfe yoinifo: “Mā nai tiri ika,” fanifo. Atirifāfe yoinifo: “Epa Niospa ājirinī Jesús yoia,” ikanax yoinānifo. **30** Nāskaifono Jesús ato yoini: “Na meka nai mēranoa mā nikai ea tāpimatama, mato tāpimaxikī yoia,” ato fani. **31** “Iskaratīa nā ea Ifofaifoma Niospa ato omiskōimani. Āto ifori nā yōshi chaka Satanás nāri ēfe Epa Niospa potaxii anā xanīfo inōma. **32** Akka ēfi yōra fakekōi. Ea retekaxō ifi cruz ikakī ea mastakaxō ea fininīfōfāxikani. Ea askafaifono ē yorafō ē ato ifi efe rafenōfo,” ixō Jesús ato yoini. **33** Nānori ato yoini nā ifi cruz ikakī mā mastaxiaifono ato tāpimanī.

34 Nikakaxō yorafāfe nāno nixō yoinifo iskafakakī: “Niospa meka sharaōnoa kirikaki kenekī yoikī iskafanifo: ‘Cristo, nā Niospa nīchia nīpanaka nanakama,’ fanifo. Akka, ¿afeskakī mī noko yoimē iskafakī?: ‘Na yōra fakekōi retekaxō ifi cruz ikakī mastakaxō fininīfōfāxikani,’ mī noko fai. ¿Akka tsoaōnoa mī noko yoimē?’” fanifo. **35** Askafaifono Jesús ato yoini: “Ē nono ika pena keskara shara. Nāskakē ē anā mato fe nono ifāinakama. Ē mato yoiaito nikasharakāfe fenoxikakima. Pena yamaino fakish itiro.

Nāskakē yora fenotiro. Tsōa fakish mēra ōitiroma, fāi kai fenotiro. Nāskarifiai a chaka shināmis fenotiro. Fenokī tāpitiroma afeskax Nios fe rafetiromāki. ³⁶ Ē mato fe iyoano ea Ifo shara fakāfe fenoxikakima. Mā ea nikasharaino ē mato pena keskara shara fatiro, xafakīa mā inō. Ēfi pena keskarakī. Ea Ifo shara fakaxō māri fetsafo pena keskara shara fatiro mātoxō eari Ifo sharafanōfo,” ato Jesús fani. Mā ato yoikī senēfax, nāskax ato makinoax kaitokai anā tsōa ōinima.

Judeofāfe Jesús nikanifoma

³⁷ Yorafāfe ferotaifi tsōa atiroma keskara Jesús fafiaino tsōa chanīmara fanima nā Niospa Fakekōi fiano. ³⁸ Nā Isaías Niospa meka ato yoipaoni. Nāato kirika keneyoni a inōpokoai yoikī. Iskafakī yoini:

Ifo, nō mī meka nō ato yoifiainkai tsōa noko chanīmara faima. Yōra atiroma keskafakī mī ato ispfiaiino tsōa tāpiama,
ixō Isaías a inōpokoai yoikī kirika keneyoni.

³⁹ Nāskakē tsōa Jesús nikanima. Askatari afianā Isaías kirika keneni a inōpokoai yoikī iskafakī:

⁴⁰ A nikaiyamaifo Epa Niospa fēxo keskara ato imapakenaka Niospa meka chanīmakōi mā tāpifikaxō tsōa nikayamaito. Niospa ato shinātimafai anā shināsharanōfoma. Nāskakē Niospa meka ūifikakī tsōa shināima āto ūiti kerexkōi fakani mā nikafikaxō. Āto chaka xateaxma ekeki fekanima ē ato fetsa keskara shara fapanā,
ixō Niospa ato yoini. Nānori a Jesús inōpokoai yoikī Isaías kirika keneyoni.

41 Isaías Niospa shināmanaino Jesús tāpini xanīfo sharakōi ikiyoai. Nāskaxō Isaías Jesúsnoa yoini.

42 Judeofāfe xanīfofo atirifāfe Jesús chanīmara fanifoma. Akka atirifāfe chanīmara fanifo. Akka afaa tsōa yoinifoma fariseofoki mesekakī noko potayamanōra ikanax ãto ichanāti pexe mēraxon. **43** Yora fetsafāfe ato yoiaito nafo sharakōifora nā yorafāfe atoõnoa meka shara yoiaifono nikapaimisfo. Akka Niospa atoõnoa nafo sharakōira ixō yoiaino fichisharapainifoma.

Jesús mekaõxō nō tāpia nō chakakōifo

44 Nāskata Jesús fāsikōi mekainīkafā ato yoini iskafakī: “Nā ea chanīmara faito ea fisti chanīmara fatama nā ea nīchiniri chanīmara fai. **45** Nāskafakīri mā mā ea õia nā ea nīchiniri mā mā õia. **46** Nono mai ano fakish keskara. Nāskakē ēfe Epa Nios ariax ē nono mai ano ē oni pena keskara ikiyoi. Fakishi tsōa õitiroma. Akka nā ea chanīmara faito Epa Nios Ifo sharakōifatiro pena keskara shara ixiki.

47 “Mā ēfe meka nikafikaxō ea nikayamaifono ēkai ato omiskōimanima. Akka ē mai ano oni yorafo omiskōimatama ato ifiyoi ē oni efe īpaxanōfo.

48 Akka nā iskakī shināi: ‘Ēkai Jesús Ifofapaima, askatari āfe mekari ē nikapaima,’ ixō shināi nā ē mato yoimis keskara nikayamax Nios ari katama omiskōipakenakafo mēra kaxii. Nāskakē ē mato yoiaito mā ea nikayamax mā mai keyoaino mā omiskōipakenaka. **49** Ēfe Epa Niospa ea yoia keskara nānorikōi ē mato yoimis. Ēa ē mato yoima. Ēfe Epa Nios nā ea nīchinioxō ē mato yoimis. **50** Mē tāpia Epa Niospa yoia keskara chanīmara faax mā nīpaxatiro. Nāskakē, ‘A ē ato yoimis keskara nānori

ato yoife,’ Êfe Epa Niospa ea famis,” ixõ Jesús ato yoini.

13

Jesús aõxõ tāpimisfo ãto tae chokapakeni

¹ Mã judeofafe ãto Pascua fista chaima ikaino Jesús tāpini a mai anoax Apa ari kaxiai. A Ifofaafo nã nono mai anoafó ato noini. Mã atoõnoax nakí ato noikõini.

² Jesús aõxõ tāpimisfo feta mä xini kaino ato feta pipaini. Nãskaino nã Judas Iscariote mëra Satanás yôshi chaka nanetani. Nã Simón fetsa ãfe fake Judas Iscariote. Nã Judas mëra niafaka nanexõ shinãmani iskafakí: “Ato tāpimafe afeskaxõ na Jesús achitirofomãki,” ixõ Satanás shinãmani.

³ Akka Epa Niospa ãfe Fake yoini: “Nã nai mëranoafoya nã mai anoafori mĩ ato yonomatiro. Mĩ ãto xanïfo,” ixõ Epa Niospa anori yoiaito Jesús tāpini. Epa Nios ariax onixakí mä anã akiki kakí Jesús tāpini. ⁴ Nãskata pikí keyotama Jesús fininãkafã ãfe rapati pekata ãfe rakotiní pinixemeni.

⁵ Nãskata faka tasoki manexõ a aõxõ tāpimisfo ato faka ochopakeni. Mä ato ochopakexõ ato otekere apani ãfe rakotiní.

⁶ Ato askafapakí Pedrori ãfe tae chokapaiyaito yoini: “Ifo, ¿afeskakí mĩ ãfe Ifo fixõ mĩ ea fãka ochopaimé?” faito, ⁷ Jesús kemani: “Na ë mato fãka ochofai mĩ tāpiama. Akka mĩ chipo tāpixii,” faito, ⁸ anã Pedro kemani: “Maa, Ifo, mÃakai ea fãka õchopakenakama,” Pedro faito, anã Jesús kemani: “Ê mia õchoyamainokai mĩ efe rafetiroma,” faní. ⁹ Askafaito nikakí Pedro yoini: “Ifo, taekis

ea chokakima ēfe mifikiri ea afe, ēfe mapokiri ea māchofe,” faito, ¹⁰ “Nā rama yora nashiax āfe yora choshtanatiroma, āfe tae fisti choshtanatiro. Nāskakē nō tae fistiki nō chokatiro. Akka keyokōi mā choshtama, ranāri mā shara,” ato Jesús fani. ¹¹ Nānori ato yoini māmāi tāpixō fatoto ato achi-maximākai.

¹² Mā ato ōchopaketa āfe rapati safeni. Mā āfe rapati safeta afianā tsaopakekafāni. Nāskaxō ato yoini: “¿Mā mā tāpiamē na ē mato fāka ōchofaito?” ato fani. ¹³ Nāskaxō anā ato yoini: “Māfi, ‘Maestro,’ mā ea fayanā, ‘Ifo,’ mā ea famis. Chanīmakōi ēmāi māto Ifo ita ē māto maestrori.” ¹⁴ Askata anā ato yoini: “Ē māto Ifokī, askatari ē māto maestrokī ē mato fāka ōchopakea oa māto ina keskarakōixō. Akka nā ē mato fāka ochopakea keskariai mā ranā fāka ōchokome faatanākāfe oa māto inafo keskarax. ¹⁵ Ē mato ūimana keskariai māri askakāfe,” ato fani. ¹⁶ “Ē mato chanīma yoi. A yonoxomistokai āfe xanīfo finōtiroma. Akka ē mato nīchia mā fetsafo ēfe meka yoinō. Nāskafixokai fetsafo ēfe meka ato yoifikīkai mā ea finōama. Ē mato fāka ōchomis oa ē mato yonoxomis keskaraxō. Nāskaxō, ‘Nō fetsafo finōa, nō āto inama,’ iyamakāfe,” ato Jesús fani. ¹⁷ “Na ē mato yoiaito mā nikakōiax, nāskax mā fāsi inimakōitiro.

¹⁸ “Nāskakē ē mato yoi, akka keyokōiōnoa ē mato yoima. Ē tāpia fatomākī ē katoa a nofe kai, askatari a nofe kaima. Nāskakē ē mato yoi, eōnoa Niospa meka yoikī kirika keneyonifo nō nikakī nō chanīmara fatiro. Iskafakī kirika keneyonifo, Niospa meka: ‘A feta piai fētsa ea ūikaspakī ea chakafaxii,’ ixō kirika keneyonifo. Chanīmakōi mā

ñifainaka,” ato Jesús fani. ¹⁹ “Ea askafayoamano ē mato yoiyomis. Akka nā ē mato yoiai keskara ea askafafono mā ea ñikī, nāskakē mā ea chanīmara fatiro. ²⁰ Ē chanīkima mato yoi ē mato nīchi mā ēfe meka ato yoitanō. Mā ato yoiaito nikakaxō eari nikakani. Nāskatari ea chanīmara fakaxō nā ea nīchiari chanīmara fakani,” ixō Jesús ato yoini.

*“Mā fētsa ea ato achimaxii,” ixō Jesús ato yoini
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)*

²¹ Mā yoikī keyota Jesús fāsi shināmitsakōini. Nāskaxō xafakīakōi ato yoini: “Ē chanīma mato yoi. Fatora mā fētsa ea mā ato achimaxii,” ato faito, ²² nikakani fesenākefainifo tāpikanaxma. ²³ Afe ketaxamei tsaoa Jesús fichisharapaikōini. ²⁴ “Fatora mā fētsa ea mā ato achimaxii,” ato faito nikakī a Jesús fe ketaxamei tsaoa Pedro fenāmāshta yōkani: “Tsoaōnoa yoimākai, yōkafe,” fani. ²⁵ Nāskafaito nikakī a Jesús fe ketaxamei tsaoato chaimashta fani yōkaxikī: “Ifo, ¿tsoaōnoa mī yoimē?” faito, ²⁶ Jesús kemaní: “Na pāa tore pishta nami ene mēra mechanafaxō ē ināito nāatofí ea ato achimaxii kiki,” Jesús fani. Nāskafaxō nami ene mēra pāa mechanafaxō Judas Iscariote Jesús ināni, Simón fetsa āfe fake. ²⁷ Jesús pāa mechanafaxō Judas ināino Judas mēra Satanás chaka nanerisatani. Nāskaxō Jesús Judas yoini: “Nā mī apaiyai keskara farisafafe,” fani.

²⁸ Nā tsaokekaxō piaifāfekai tāpinifoma afeska fakī askafaimākai. ²⁹ Atirifāfe shinānifo: “Jesús Judas nīchiaito Judaspa afara fitanō Jesús nīchi fista ayanā pixikī,” ixō shinānifo. Akka atirifāferi shinānifo iskafakī: “Jesús Judas nīchia a afaamaisfo

kori inātanō,” ixō shinānifo. Nā Judaspa āto kori kexexomis ini. ³⁰ Nāskax Judas koshi kani mā fakishaino.

Jesús Ifofamisfo noinā faatanātirofo

³¹⁻³² Nāskata mā Judas ato makinoax kaano Jesús ato yoini: “Iskaratīa ē naino Epa Niospa mato ūimani ēmāi āfe Fake sharakōikē. Nāskafiax ēfi yōra fakekōi. Ē afama mīshti akaito ūikaxō, ‘Epa Nios fāsi sharara,’ faxikani. Nāskakē mā tāpitiro ēmāi Niospa Fakekōikē a keskara sharakōi.

³³ “Ēfe fakefāfe, ēkai anā nono mato fe ifīinakama. Mā ea fenaxii. Ē judeofo yoita keskafakīri ē matori yoi. Ē kai arikai mā katiroma. ³⁴ Ēfe meka fenashara ē mato yoikai, noināi finakāfe. Nā ē mato noiai keskariai māri noinā faatanāsharakāfe. ³⁵ Mā noināiyaito yorafāfe ūinōfo mā eōxō tāpimiski,” Jesús ato fani.

*“Ē Jesús ūimisma,’ Pedro ixiaino,” Jesús ato yoini
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)*

³⁶ Nāskata Pedro Jesús yōkani: “Ifo, ¿faki mī kaimē?” faito, nikakī Jesús kemani: “Ē kai arikai iskaratīa mī efe kayotiroma. Chipo mī kaxii,” faito, ³⁷ anā Pedro kemani: “¿Afeskai iskaratīa ē mefe katiromamē? Mē iskaratīa itipinīshara mīōnoax naxikī,” faito, ³⁸ anā Jesús kemani: “¿Mī chanīmamē? ¿Mā mī itipinīsharamē naxikī?” Jesús fani. Nāskaxō anā yoini: “Na fakishi takara keoyoamano mī ea iskafai: ‘Ēkai Jesús ūimisma,’ ixō mī ato yoi tres fakī,” Jesús fani.

14

Jesús fai keskara. Aõnoax nõ Nioski nokotiro

¹ Anã Jesú斯 ato yoini: “Êfe fakefâfe, mäto õiti fekaxtefayamakâfe. Nios chanîmara fata, eari chanîmara fakâfe. ² Êfe Epa ika ano pexe ichapa sharakõifo. Ê mato itipinîsharafaxõi kaikai. Askarayamakẽ ë mato yoikerana. ³ Ê kaxõ ë mato itipinîshara faxõikai. Afianã oxõ ë mato ifiyoxii, a ë ika ari mato iyoxiki ari mä efe ïpaxanõ. ⁴ Mä mä fai tâpiaki a ë kai ari,” ato faito, ⁵ Tomás kemani: “Ifo, nõkai a mĩ kai ari tâpiama, afeskaxõ nõ fai tâpitiroma,” faito, ⁶ Jesú斯 kemani: “Êfi nã fai keskaraki. Êfi chanîmismaki. Eõnoax yorafo nõpaxatirofoki. Tsoakai ëfe Epa ika ano nokotiroma. Eõnoax fisti ëfe Epa ari nokotirofo.

⁷ “Ea tâpikõixõ ëfe Epari mä tâpikõitiro. Akka iskaratã mä ëfe Epa tâpikõikai. Nã mä ea õiai keskarari mä ëfe Epa mä õi,” ato Jesú斯 faito, ⁸ Felipe kemani: “Ifo, noko Epa Nios õimafe. Mĩ noko Epa Nios õimanaino nõ inimakõitiro,” faito, ⁹ Jesú斯 kemani: “Felipe, afetãkai ë mato fe imisma. ¿Afeskakî mĩa ea tâpiyomismamẽ? Ea õikî ëfe Epari mä mĩ õi. ¿Afeskakî: ‘Ea Epa õimafe,’ mĩ ea famẽ? ¹⁰ Êfi ëfe Epa fe fisti keskarakõiki. ¿Nã mĩ chanîmara faimamẽ? A ë mato yoiai ëa ë mato yoima ëfe Epaõnoa ë mato yoi. Epa Niospa nã apaiyai keskara ea famai efe imis. ¹¹ Ë mato yoi ëfe Epa efe rafea ëri ëfe Epa fe rafemiski. Nãskakẽ ea chanîmara fakâfe. Nã tsõa atiroma keskarafori ë famis nã õixõ ea chanîmara fakâfe.

¹² “Chanîmakõi ë mato yoi. Nã ea chanîmara faxõ nã ë akai keskarari faxii. Êfe Epa ari kaxõ a ë

aka keskaramaroko finõmainñfofã axikani. ¹³ Afara ēfe aneõxõ ëfe Epa mã yõkaito ë mato axoxii, eõxõ Epa Nios sharara fanõfo. ¹⁴ Afara fetsa ëfe aneõxõ mã Epa Nios yõkaito ë mato axotiro,” ixõ Jesús ato yoini.

“Epa Nios ãfe Yõshi Shara ë matoki nõchixii,” Jesús ato fani.

¹⁵ Anã Jesús ato yoini iskafakõ: “Ea noikõikõ nã ë mato yoiai keskai ikäfe. ¹⁶ Ë Epa Nios mato kõfixoni mato fetsa nõchixonõ, nãato mäto õiti fepeaxoyonõ. Nã Niospa Yõshi Shara, nãfi chanõmismaki. Mato fe ipanaka. ¹⁷ A nikayamaifâfe õitirofoma. Askatari tãpitirofoma. Akka mäfi mã mã tãpimiski mato femäi ikõ. Nãskatari mäto shinã mõra mato fe ika.

¹⁸ “Akka õkai mato fe ikima. Askafixõ ë mato potaima. Ë matoki anã oxii. ¹⁹ Ë anã nono ikima. A ea Ifofaifâfema anã ea õikanima. Akka mã ea õixii, ë niano. Nãskakõ märi efe nõpanaka. ²⁰ Naax ë otoaito mã ea tãpitiro õmäi Epa Nios fe nõpanakakõ. Nãskarifiai mã efe ixii. Ëri ë mato fe ixii. ²¹ Nãskakõ ë mato yoiaito mã ea nikakõixõ mã ea fäsi noi. Ea noixori ëfe Epari mã noi. Askatari ëri ë mato noi. Nã ë shinãi keskara ë mato tãpimani,” ixõ Jesús ato yoini.

²² Nãskaito Judas fetsa, Judas Iscariotema yõkani: “Ifo, ¿afeskakõ a mia Ifofaifoma mõ ato tãpimatama noko fisti mõ tãpimanime?” ixõ yõkaito, ²³ Jesús kemani: “Ea noikakõ nã ë mato yoiai keskara ea nikakõitirofo. Ëfe Epa ato noiaino ëri ato noi. Nãskax nõ ato fe rafetiro. ²⁴ Ea noiyamakaxokai ë yoia keskara ea nikakanima. Na meka mã nikai

ẽfe mekama, ẽfe Œpa meka ẽ mato yoi. Nã ea nñchinito ãfe meka.

²⁵ “Mato fe iyoxõ ẽ mato yoiyofafäina. ²⁶ Nãskaxõ Epa Niospa ãfe Yôshi Shara matoki nñchi eõxõ mato fe ixõ mäto õiti mato inimamasharaxonõ. Keyokõi mato tãpimani. Nã ẽ mato yoia keskara mato shinãmani.

²⁷ “Œ mato makinoax kakõ ẽ mato õiti fepeaxosharafäinikai. Akka nã ea nikaifäfema mato õiti fepeaxotirofoma, ẽ fistichi ẽ mato axotiro. Nãskakẽ shinãchakayamakäfe. Rateyamakäfe. ²⁸ Œ mato yoiaito mã mã nikai ẽ mato makinoax kaikai. Askafiax ẽ anã matoki oxii. Ea noikõiax mã ekeki inimatiro ẽmäi ẽfe Epa ari kaino, ẽfe Epamäi ea finõkõikõ. ²⁹ Nã ẽ mato rama yoiai keskaito mã ea chanõmara fatiro. Mẽ mato yoi a ixiai mã õixõ mã ea chanõmara fanõ.

³⁰ “Œ mato mëxotaima yoipaifiaino nã yôshi chakafäfe ãto xanõfo Satanás chaka ekeki oi. Askafixõ ea afeska fatiroma. ³¹ Akka ẽ Epa Nios fäsi noikõi. Nãskakẽ nã ea yoiai keskai ẽ akõini. Nãskaxõ keyokõichi ea tãpikani ẽ fäsi aõ noiaito. Fininõfotäfe. Nonoax nõ kanõ,” ato fani.

15

Jesúsfi fana ãfe kaya keskaraki. Akka nã fana põya keskarafo a Ifofamisfo

¹ Anã Jesús ato yoini iskafakõ: “Œfi uva ãfe kaya keskarakõiki. Akka ẽfe Epa nã uva ãfe ifo keskara. ² Akka mã na uva ãfe põya keskarafo. Nã uva põya fetsa fimiymaito ãfe ifäfe mexte-tiro potaxikõ. Akka nã uva ãfe põya fimiyafo nã ãfe teshpõa míshti ifäfe xatetiro. Nãskax uva põya

sharayakōi itiro fimi sharaya ixikī. ³ Nāskarifiakī mā ēfe meka nikaxō mā māto chaka mā potax mā isharaxii. ⁴ Emakinoax paxkayamakāfe. Efe rafekāfe, nā ē mato fe ika keskariai. Akka uva pōya fisti fimitiroma āfe kayamaisax. Nāskarifiakī mā efe rafexoma nā ē mato amapaiyai keskara mā atiroma.

⁵ “Ēfi nā uva āfe kaya keskarakī. Akka mā na uva āfe pōyafo keskara. Akka nā efe rafekōiai ēri afe rafekōiaino ea keskarakōiri itiro. Ē mato fe ikamano mā afaa afeskatiroma. ⁶ Uva āfe pōya chaka fimirais nō mextexō potatiro. Nāskaxō mā xinī tsasifaano nō ichafaxō nō kofatiro. Nāskarifiai nā efe rafekaspaifo nāfō chiifā mēra fokani.

⁷ “Akka mā efe rafekōixō ēfe meka mā nikakī māto ōiti mēraxon mā shinākī mā afarashta fapaikī ēfe Epa Nios mā kīfiaito mato axōi. ⁸ A ē mato amapaiyai keskara mā akī nāskax eōxō tāpimis mā iki. Mā askafaito ōikakī Epa Nios tāpitirofo Epa Niosmāi fāsi finakōikē. ⁹⁻¹⁰ A Epa Niospa noikōiai keskafakī ēri mato noikōi. Epa Niospa ea yoiai keskara ē afafāini. Akka ē afe imiskē ea noifafāini. Nāskafakīri nā ē mato yoiaito mā atiro māmāi efe ixō. Nāskakē ē mato noifafāini.

¹¹ “Anori ē mato yoi ē inimai. Nāskarifiai māri mā inimanō. Ē mato yoiaito mā anori akī mā tāpitiro ē mato noiaino. ¹² Iskafakī ē mato yoi: Ē mato noiaino keskai māri noinākāfe. ¹³ Nō fetsafo fe rafekōiax nō aō noikōiax nō aōnoax natiro. A mā nakī noiaino keskarakōi tsōa finōtiroma. ¹⁴ Ē mato yoiai keskara aki mā efe rafemis mā itiro. ¹⁵ Akka a mato fe rafea mā tāpimatiro a mā shināi keskara. Nā ēfe Epa ea yoimis keskara ē matori tāpimani

māmāi efe rafeano. Nāskakē ea yonoxomisfora ē anā mato faima. Efe rafeafora ē mato faxii. ¹⁶ Mā ea ifiyamafiaino ē mato ifini ea keskara mā inō mātoxō fetsaffāferi ea chanīmara fanōfo. Nāfāfe ea Ifofapanakafo efe ipaxakakī. Nāskaifono mā afarashta ēfe Epa Nios ēfe aneōxō mā yōkaito mato axosharaxii. ¹⁷ Nā ē mato yoiai keskai noinākāfe,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Ifofamisfo ato noikaspakani

¹⁸ Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Anā ē mato yoi mato noikaspayokanima. Akka ea noikaspayokani. Mato iskaratīa noikaspafiaifono mā tāpitiro taefakī ea noikaspakani. ¹⁹ A ea Ifofaafoma fe mā ato fe rafeaito mato noikeranafo. Aa ranā noināifo keskari fakī matori noikeranafo. Akka mākai ato keskarama. ē mato ifini a ea Ifofaifoma keskara mā inōma. Akka nā ea Ifofaafāfema mato noikaspakani. ²⁰ Nā ē mato yoiai keskara shinākāfe. ē mato yoi iskafakī a yonoxomistokai āfe ifo finōtiroma. Akka ea omiskōimakani matori omiskōimaxikani. Akka a ē ato tāpimana nikakaxō matori nikaxikani mā ato yoiaito. ²¹ Akka mā ea Ifofaito, nā ea amisfo keskafakakī matori askafaxikani. Akka a ea nīchini tsōa tāpiama. Nāskaxō mato chakafaxikani.

²² “Ē atoki oyamaxō Niospa meka ē ato yoiyamaito tsōa tāpikeranafoma. Akka Niospa meka pishta tsōa nikayomisma afara chakafamisfo. Nāskax āto chaka atoō neama. Nāskafiaifono Niospa meka ē ato yoixiki ē oni. Nāskakē tsōa iskaratīa iskatiroma: ‘Tsōa ea Niospa meka yoiama.’ Askatari: ‘Ē afaa chakafamisma,’ itirofoma. Mā nikafikatsaxakakī āto chaka xateafoma.

Nāskax ãto chaka atoõ nea. ²³ Ea noikaspayanã ëfe Epari noikaspakani. ²⁴ Niosxõ tsõa atiroma keskara ë ato ispmis. Askafikaxokai tsõa ãto chaka xateafoma. Tsõa atiroma keskara ë faito õifikakõ ea nikakanima. Nāskax shara ikanima. Akka ë afarafo shara fayamaito ea tãpikeranafoma. Nāskax ato chaka atoõ nekeranama. Akka ë afarafo shara faito mä õifikaxõ ea noikaspayanã ëfe Epari noikaspakani. ²⁵ A Niospa meka yoikõ kirika kenenifo nẽ askakõi. Niospa meka yoikõ eõnoa kirika kenenifo iskafakakõ: ‘Ê afara chakafayamafiakõ ea noikaspakani,’ ixõ eõnoa yoikõ kirika kenenifo.

²⁶ “Matori noikaspafono ëfe Epa Nios arixõ ãfe Yôshi Shara ë matoki nñchixii. Nãato mato õiti fepeaxosharanõ. Nãfi chanñmakõikõ eõnoa mato yoixii. ²⁷ Ê yorafo Niospa meka ato yoikõ tae-fani. Nãskax mä efe imiski. Nãskarifiakõ märi eõnoa tãpixõ mä ato yoitiro.

16

¹ “A mä omiskõixiai ë mato yoiyoni mä iskakõ shinänõma: ‘¿Afeskai Jesús ëfe Ifo fiano ë omiskõimë?’ ixõ mä anori shinãkõ mä ea potapaixii, anãkai mä ea chanñmara faxima. ² Tãpikäfe. Mäto kaifäfe nã ea Ifofaafäfema mato potaxikani mä anã ãto ichanäti pexe mëra ïkinõma. Ê mato yoikõi anã shinãsharakanima. Fakirira shinãkani iskakakõ: ‘Nã Niospa apaiyai keskara nõ faxõi. Nã Jesús Ifofaafõ nõ retei,’ ixõ anori shinãkani. ³ Ëfe Epa tãpiafoma eari tãpiafoma. Nãskakaxõ mato chakafaxikani. ⁴ Akka nã mä ea Ifofakõ taefanitã mä omiskõixii ë mato famisma,

ẽ mato fe ifiaxokai ẽ mato afaa yoimisma. Akka iskaratĩa ẽ mato yoi. Nãskakẽ mã mato omiskõimanaifono mã shinãxii nã ẽ mato yoimis keskara,” Jesùs ato fani.

Niospa Yôshi Sharapa noko shinãmatiro

⁵ Anã Jesùs ato yoini iskafakĩ: “Êfe Epa ea nãchini. Iskaratĩa ẽ anã akiki kai. Akka mã, ‘¿Faki mĩ kaimẽ?’ mã ea faima. ⁶ Ë mato yoiaino mã shinãmitsai. ⁷ Ë mato yoikõi, ẽ mato makinoax kaano mã shara ixii. Akka ẽ mato makinoax kayamaino Niospa Yôshi Shara matoki oima. Nãskakẽ mäto õiti mato fepeaxoyoima. Nãskafiano ẽ mato makinoax kaxõ ëfe Yôshi Shara ẽ matoki nãchixii. ⁸ Nã ëfe Yôshi Sharapa nai mëranoax oxõ a ea Ifofaafoma ato yoixii iskafakĩ: ‘Mã mã afarafo chakafamiski,’ ato faxii. Nãskatari a Niospa fichipaiyai ato tãpimaxii. Nãskaxõ a Nios Ifofaafoma ato yoixii iskafakĩ: ‘Mã mã afarafo chakafamiski, nãskakẽ mã omiskõi,’ ato faxii. ⁹ Nã ea Ifofaitoma afara chaka shinãi. Nãskakẽ ëfe Yôshi Sharapa a afara chakafamis ispayoxii. ¹⁰ Êfi nã ëfe Epa ea amapaiyai keskara ẽ amiski. Nãskax ëfe Epa ari ẽ kai anã ea õinõfoma. Nãri Niospa Yôshi Sharapa ato tãpimaniyoxii. ¹¹ Nãskatari Niospa Satanás omiskõimaniyoxiai Niospa ãfe Yôshi Sharapa ato tãpimaniyoxii, nã Satanás ãto xanõfo.

¹² “Ê mato meka ichapa yoipaifiaitokai mã tãpitiroma. ¹³ Nãskafikẽ Niospa Yôshi Shara matoki oxõ a Niospa ãfe meka chanõmakõi mato tãpimaxii. Nãfi chanõmiska. Akka ãfe meka mato yoitama nã ëfe Epa shinãmanai anori mato tãpimaniyoi. Nã afarafo afeskara ixiai mato tãpimaniyoi. ¹⁴ Nãato

eõnoa yoisharakõixii. Nãskakẽ nã õ mato yoimis keskara Niospa Yõshi Sharapa mato tãpimaxii. ¹⁵ Nã õfe Epanãfori õfenãfori. Nãskakẽ nã õ yoiai keskara õfe Epa õfe Yõshi Sharapa mato tãpimaxii,” ixõ Jesús ato yoini.

Jesús aõxõ tãpimisfo shinãmitsafikanax chipo inimaxikani

¹⁶ Anã Jesús ato yoini iskafakõ: “Akka õkai anã mato fe nono samarakaima. Mẽ õfe Epa ari kai. Nãskakẽ mä ea õyoima. Nãskafiax anã õ sama-mashta oaito mä ea õixii,” aõxõ tãpimisfo Jesús ato fani.

¹⁷⁻¹⁸ Ato askafaito nikakani yoinãnifo: “¿Afeskakõ, ‘Êfe Epa ari kaito mä anã ea õyoima,’ noko faimẽ? ‘Afianã õ oaito mä ea õixii,’ noko fai. Na noko yoiai keskarakai nõ tãpiama,” ikanax yoinãnifo.

¹⁹ Nãskakaxõ yõkapaiyaifâfe Jesús ato tãpini. “¿Na õ mato yoiai keskara mä tãpiamax mä yoinõnãimẽ?” ato fani. ²⁰ “Ê mato xafakõa yoinõ. Mẽ omiskõiaino a ea Ifofaafoma fäsi inimakani. Akka mäfi ea shinäi mä oiai. Mä ea shinäi oiafiax chipo mä ekeki inimaxii. ²¹ Akka mä kero fake kãikõ pae metiro. Nãskax mä fake kãixõ anã pae metiroma mämäi õfe fake kãiax. Nãskax inimasharakõitiro mämäi õfe fake kãisharax. ²² Nãskarifiai õ mato makinoax kaino mä oiai omiskõixii. Nãskax õ anã chipo matoki oaino mä inimakõixii. Tsõakai mato xatematiroma mä ekeki inimaito.

²³ “Ê naax õ otoax õ anã mato fe iyamaino mä anã afara mä ea yõkatiroma. Akka õfe aneõxõ mä Epa Nios yõkatiro. Afarashta õfe aneõxõ mä Epa Nios yõkaito mato axoxii. ²⁴ Êfe aneõxokai õfe Epa mä yõkayomisma. Akka õ naax otokõ nãskakẽ õfe

aneõxõ ëfe Epa mä yõkaitiro. Mä yõkaito ëfe Epa mato inãxii. Mato inãino mä fäsi inimakõixii,” ixõ Jesús ato yoini.

Jesús keyokõi finõa

²⁵ Anã Jesús ato yoini iskafakí: “Ê mato meka fetsafaxõ yoiaito mä tãpiyomisma. Êkairoko xafakãa mato yoiaito mä tãpipanã. Akka iskaratãa xafakãa ë mato yoi Epa Niosnoa mä tãpinõ. ²⁶⁻²⁷ Nãskaxõ mä ea noi. Êmãi Nios ariax matoki onikë mä mä ea chanõmara faa. Nãskakẽ Epa Niospa matori noikõi. Akka, ‘Ê mato makinoax kakí anã ë mato Epa Nios kõfixoni,’ ë mato faima. Mä mä yõkaxii ëfe aneõxõ. ²⁸ Ê Epa ariax nono mai ano oni. Nãskakẽ iskaratãa nono mai anoax ëfe Epa ari ë kai,” ixõ ato Jesús yoini.

²⁹ Ato askafaino aõxõ tãpimisfâfe kemanifo: “Aicho, iskaratãa xafakãakõi mĩ noko yoikai. A mĩ noko taefakí yoiaito nõ tãpiyoitama. Anã meka fetsafaxõ mĩ noko yoima. ³⁰ Iskaratãa mä nõ tãpia keyokõi mĩ tãpikõia. Nõ mia yõkapaiyaito mĩ noko tãpitiro. Nãskakẽ mĩ Nios ariax onikë nõ mia chanõmara fai,” ixõ yoiaifâfe ³¹ Jesús anã ato kemaní: “¿Chanõmamẽ mä mä ea chanõmara faimẽ?” ato fani. ³² Nãskaxõ anã ato yoini: “Chipo mä emakinoax mä paxkakãainikai. Mä fakirira kai. Chanõma, iskaratãa mä emakinoax mä fakirira kai. Tsoakai efe nõteima. Mä askafiainokai eres ë nõteima. Êfe Epa fe ë nõtei. ³³ Nã ë mato yoi mäto õiti shara inõ. Akka nã ea chanõmara faafoma fe mä nono nãmã nõtei. Nãskakẽ mato omiskõimafiaifono shinãchakayamakâfe. Ê Satanás

yafi nā ea chanīmara faafomafo ē ato finōkōia. Nāskakē ē mato kexesharatiro,” Jesús ato fani.

17

Aõxõ tāpimisfo Jesús Epa Nios ato kīfixoni

¹ Nāskata Jesús nai foisnīfofā Apa yoini: “Epa, iskaratīa ē naano ato tāpimafe ē mī Fakekōiki. Mī ato tāpimanaino ēri ato tāpimatiro mī fāsi sharakōi. ² Mī ea nīchini ē āto xanīfo inō. Nāskaxõ mī ea ato ināni ē ato imasharapakexanō. ³ Meres fisti mī Nioskōi. Akka ēfi Jesucristo nā mīa nīchini. Nā noko tāpiafo nāfo nipanakafo.

⁴ “Ē nono mai anoxõ afarafo ē ato ispa, mīmāi sharafinakōikē. Nā mīa yoiai keskara mē aka. ⁵ Nō mai onifamatai ē mia keskara xanīfo shara iyopaoni. Nāskakē iskaratīa ē mefe xanīfo inō ea xanīfo imafe a ē ipaoni keskara.

⁶ “Nono mai anoa yorafo mī ea ato minini ē ato tāpimanõ mī afe keskaramāki. Nā mīnāfotiano mī ea ato minini. Mī meka nikakōinifo. ⁷ A mī ea yoia keskara ē ato yoimis. Nāfo mā tāpikōiafo. ⁸ A mīa yoiai keskara ē ato yoiaito ea chanīmara fakōikani. A ē mia ariax oniri mā tāpiafo. Chanīmara fakani a ea mīa nīchini.

⁹ “Ē mia ato kīfixōfafāini. Akka a ea chanīmara faafoma ē mia ato kīfixonima. Nā ea mī ato mininiõxõ ē mia kīfifafāini. Ē mia ato kīfixōfafāini nāfomāi mīnāfokē. ¹⁰ Akka nā ēfenāfori mīnāki. Nā mīnāfori ēfenā. Nāskaxõ nā ea chanīmara faafōõxõ fetsafāferi tāpitirofo ē sharakē.

¹¹ “Ēkai anā na mai ano ikima. Ē mikiki kai. Akka nā mia Ifofaafofi nono na mai ano nētekani. Epa, mī fāsi sharaki. Ato kexesharafe. Mī aneõxõ

ato kexesharafe. Nā mī ea ināni tii ato kexesharafe. Akka nōfi fisti keskaraki. Nāfori nofe fisti keskara inōfo. ¹² Ě ato fe iyoxō ē ato kexeshara. Mīoxō ē ato kexeshara, ē fato fenoama. Akka nā Satanás āfe fake fisti ē fenoa. Nā mī meka yoikī kirika keneyonifo keskarax nā fisti mā fenoa.

¹³ “Iskaratīa ē mia ari kai. Ě kayoxoma ē ato yoiyoi nā ē ikai keskariai akairi inimakōinōfo. ¹⁴ Nā mī yoiai keskara mē ato tāpimani. A mia chanīmara faafāfema ato noikaspakani, miāmāi Ifofaafono. Nāskakē ato noikaspakani. Nāskakēri ērikai ato keskarama. Akka eari noikaspakani.

¹⁵ “Akka ē mia yoima na mai anoa mī ato ifinō. Akka ē mia yoi na mai anoa mī ato kexesharanō Satanás chakata ato afeska fanōma. ¹⁶ Nā mia Ifofaafao a mia chanīmara faafomafo fe, ato fe rafetirofoma. Ērikai ē ato fe rafetirofoma. ¹⁷ Mī meka chanīmakōi. Mīmekapa ato sharafafe mia keskara shara inōfo. ¹⁸ Ea mī mai ano nīchini ē mī meka ato yoinō. Nāskarifakī ē yorafo nīchi mī meka shara ato yoitanōfo. ¹⁹ Mīa ea yoia keskara ē akaino nāfāferi askari fanōfo.

²⁰⁻²¹ “Ēkai ato fistiōxō kīfifafāinima. Nā ea Ifofaafāfe ato yoiaifono nikakaxō ea Ififaxikani. Nāskakē ē mia ato kīfixōfafāini nā nō shināi keskara fisti shinānōfo. Mī efe imis keskai nāfori nofe inōfo. Nō ato fe tanaima niaito ūikakī a ea chanīmara faafāfema akairi chanīmara fanōfo mī ea nīchini. ²² Mī efe imis keskai ēri ato fe imiski. Nā nō shināi keskarafo akairi shinānōfo. ²³ Mī efe ika keskarari ēri ato fe ikaki. Akka nā mī shināi keskarafo nōri shinātiro. Mī ūiti keskara nō itiro. Akka mī ea atoki nīchini. Nā mī ea noiai keskari fakī nāfori mī ato noikōi. Mī askafaino nā ea chanīmara faafāfema tāpitirofo.

24 “Epa, nā yorafo mī ea ināfo efe inōfo mī ika anoa mia keskara shara ea ūinōfo. Mī mai onifay-oxoma mī ea noiyopaoni. **25** Epa, mī fāsi sharakōi. Nā ea chanīmara faafāfemakai mia tāpiafoma. Akka ē mia tāpikōia. Mī ea nīchini nā efe ikafāfe mā tāpiago. **26** Mī afe keskaramāki mē mia ato tāpimamis nā mī ea noiai keskari fakū, nāfāferi fetsafo noikōinōfo ē ato fe ikano. Askatari ē ato ūimafafāini,” ixō Jesús Apa kīfini.

18

Jesús achinifo

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Nāskata mā Apa kīfikī nishpata aōxō tāpimisfo fe fakishi Jesús kani, xexa Cedrón pishta poke-faini. Nāno ifi fanafāfe āfe anefo olivos ini. Olivos mēra ikitoshinifo. **2** Judaspa ato Jesús achimani kakū tāpini faki Jesús kaamāki, Olivos anomāi aōxō tāpimisfo Jesús ato iyomiskē. **3** Nānori Judaspa sorarofo iyoni Jesús achinōfo. Nā ato Nios kīfixomis xanīfofōfāfe askatari fariseofāferi Nios kīfiti pexefā kexemisfo nīchinifo Judas fe fōtanōfo. Chifoya kenofoya koshatifoya ashifoya fonifo. **4** Mā achifofāifono Jesús ato tāpini. Mā nokoafono ato yōkani: “¿Mā tsoa fenaimē?” ato faito, **5** “Nō Jesús Nazarete anoa nō fenai,” faifāfe, ato kemani: “Ēkīa, nono ē ika,” ato fani. Ato askafaino nā Jesús ato achimanai Judasri nāno ato fe ini. **6** “Ē nono ikaki,” Jesús ato faino, chetekiri ifiakekafāpakei fetsenifo. **7** Nāskaxō Jesús anā ato yōkani: “¿Tsoa mā fenaimē?” Jesús ato faino, “Nō Jesús Nazarete anoa nō fenai,” faifāfe **8** anā ato yoini: “Ēkīa nā mā

ea fenai ē mato faa,” ato fani. Nāskaxō ato yoini: “Mā ea fenamākai na eõxõ tāpimisfo ato nīchikāfe fotanōfo,” ato fani.

⁹ Nā Jesúsnoa yoikī kirika keneyonifo iskafakī: “A mīa ea minia fato fisti fenoima,” ixō kirika kenenifo. Nāskaxō nā kirika kenenifo keskarakōi Jesús Apa Nios kīfini. ¹⁰ Nāskaino Pedro āfe keno tsekani, āfe keno tsiotstamexō. Mā āfe keno fixō nā ato Nios kīfixomisto āfe xanīfāfe yonomati paxteni. Nā xanīfāfe āfe yonomati āfe ane Malco ini. Nā Pedro paxteni. ¹¹ Pedro askafaito õikī, “Mī keno fafe,” Jesús Pedro fani. “¿Mī shināimamē? Ēfe Epa ea afara kechoki inā ē ayai,” ayatiki keparanākī Jesús Pedro yoini. “Nā ēfe Epa Niospa apaiyai keskara ē akikai,” ixō Jesús yoipaini.

Jesús Anás ano iyonifo

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Sorarofāfe āfe xanīfo feta a Nios kīfiti pexefā kexemisfo feta osinākaxō Jesús achikaxō metexkere anifo. ¹³ Metexkere akaxō Anás pexe ano iyonifo. Nā Anás Caifás āfe rayos ini. Nā Caifás Nios ato kīfixomis xanīfokōi ini. ¹⁴ Nā Caifás āfe kaifo israelifo yoini: “Feronāfake fisti yorafoõnoax naa, sharaki,” ato fani.

“Ē Jesús õimisma,” Pedro ini

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Askata Jesús iyoaifono Pedro fe a Jesúsxō tāpimis fetsa ato acho fonifo. Mā pexe ano nokoano nā Jesúsxō tāpimis fetsa xanīfāfe mā õimis ini. Nā Jesús fe ikikaini. ¹⁶ Akka Pedro kāiti ano nēteni, ikinima. Akka nā Jesúsxō tāpimis fetsa ikikaini. Nāato xomaya a kāiti kexea yoini Pedrori

ikimanõ. ¹⁷ Mā Pedro ikiano nā kāiti kexemis xomayato yōkani: “¿Mīri mī Jesús ãfe inamē?” faito, “Maa, ēkai Jesús ãfe inama,” Pedro fani.

¹⁸ Mā fakishano matsinākōikanax chii ketefaax keyokōi chii yoonifo matsi meyamaxikakī. Nā xanīfofo ãto yonoxomisfo fe a Nios kīfiti pexefā kexemisfāfe chii ketefaax yoonifo. Pedrori ato fe yooni.

*Judeofāfe xanīfāfe Jesús yōkani
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)*

¹⁹ Nāskata ato Nios kīfixomisfāfe ãto xanīfāfe Jesús yōkani iskafakī: “¿Fatofomē a mīñxō tāpimisfo? ¿Afaa mī ato yoimismē?” faito, ²⁰ “Ēkai one ato yoiama. Keyokōichi ea nikanoõfo ē ato yoimis. Ē māto ichanāti pexe mēranoa yafi a māto Nios kīfiti pexefā mēranoa ē ato yoimis. Ēkai ēfe meka ē onemisma. ²¹ ¿Afeskakī mī ea yōkaimē? Ea yōkakima a ea nikamisfo yōkafe. A ē ato yoimis tāpiafoki,” Jesús faito, ²² a Nios kīfiti pexefā kexemisto afe ketaxamei niato fepasyanā yoini: “¿Afeskakī nōko xanīfo mī anori yoimē?” faito, ²³ Jesús anā kemani: “Afaa chaka ē yoimē ea yoife. Akka ē afaa chaka yoiama ¿afeskakī mī ea fepasimē?” Jesús fani.

²⁴ Askafaito nikakī Anás ãfe rayos Caifás ano Jesús nīchini metexkere axō. Nā Caifás ato Nios kīfixomis ãto xanīfokōi ini.

*Pedro anā ato yoini: “Ēkai Jesús ūimisma,” ato fani
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)*

²⁵ Nānoax Pedro ato fe chīi yooni. ato fe yooaito afianā Pedro yōkanifo: “Mīfi nā Jesús ãfe ina fet-sakī,” faifāfe, “Maa, ēkai nā Jesús ãfe inama,” ato fani.

²⁶ Ato askafaino nā paxteato afe yōra yōkani: “¿Ē mia ūiamamē? Akka ē mia ūia. Nā fanafo mapoa mēranoa Jesús yafi ē mia ūia,” nā paxteato afe yōra Pedro fani. ²⁷ “Maa. Ēkaima,” Pedro faino takara keoinākafani.

Pilato ano Jesús iyonifo

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Nāskano fakishpari judeofāfe Caifás āfe pexe anoxō Pilato xanīfo ano Jesús iyonifo. Nā judeofo Pilato āfe pexe mēra ikitiroma inifo. Pilatokairoko judeokē a mēra ikipanāfāfe. “Nō Pilato āfe pexe mēra ikiax nō chakanatiro,” ikanax, ikikaspanifo. Nā judeofo a judeofoma fe rafexō Pascua fistatīa pitirofoma ipaonifo. Nāskara feyafamisfo ipaonifo. Nāskakē Pilato āfe pexe mēra ikikaspanifo. ²⁹ Nāskafono pexe kachiori kāinākafā Pilato ato yōkani: “¿Afaa chakafakē na feronāfake mā ea ano efeamē?” ato faito, ³⁰ “Afaa chakafayamakekai nō mikiki efekeranama,” faifāfe, ³¹ ato Pilato yoini: “Iyotakāfe. Māto xinifāfe yoini keskafakī omiskōimaxikakī. Nā keskara mā feyafamiski. Afaa chakafamāki mā akāfe,” ato Pilato faito, judeofāfe kemanifo: “Akka māto xanīfofofāfe yoinifo nō tsoa retekī mastatiroma,” fanifo.

³² Jesús aōxō tāpimisfo taeyoi yoini keskafakī nāskakōi fanifo ifi cruz ikaki mastakakī.

³³ Nāskano Pilato āfe pexe mēra Jesús ikimani yōkaxiki. Mā ikimaxō yōkani: “¿Mīmē judeofāfe āto xanīfo?” Pilato faito, ³⁴ Jesús kemaní: “¿Mī ea shināimē ē judeofāfe xanīfo mia yoiaforaka?” Jesús faito, ³⁵ anā Pilato kemaní: “¿Mī shināmē ē judeo? Ē judeoma. Akka mī kaifo feta mī

xanīfofofāfe mia ekeki efeafo ē mia omiskōimanō.” ¿Mī afaa chakafakē mia ekeki efeaafomē? Ea yoife,” Pilato faito, ³⁶ Jesús kemaní: “Ēkai na mai anoax xanīfoma. Ē nonoax xanīfokē a ea Ifofaafāfe yorafo setekeranafo ea achiyamanōfo. Akka ēkai na yorafāfe āto mai anoax ē āto xanīfoma,” Jesús faito, ³⁷ Pilato kemaní: “¿Akka mī xanīfo rakikī?” faito, “Nā ea mīa yoiai keskarakīa ē xanīfo. Nāskakē ē yōra fakekōi kāini meka chanīmakōi ato yoixikī. A meka chanīmakōi fisti nikapaiyaifāfe nāfāfe ea nikamisfo,” Jesús faito, ³⁸ “¿Afaamē a meka chanīmakōi?” Pilato fani.

Pilato ato yoini Jesús retenōfo

(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Askafata Pilato pexe kachiori kāinākafani. Kāinākafaxō judeofo yoini: “Ē na feronāfake yōkakī ēkai aōnoa afaa chaka nikama,” ato fani. ³⁹ “Iskaratīna na Pascua fistatīa ē yora fisti karaxa mēranoa ē mato kāimaxomis, nāskaramāi māto feyafamiskē. ¿Akka ē māto xanīfo ē mato kāimaxotiomē katanō?” ato faino, ⁴⁰ fāsikōi mekainīfōfānifo: “¡Jesús tsekakima! ¡Barrabás noko kāimaxōfe!” fanifo. Nā Barrabás yometso ini.

19

¹ Nāskaxō Pilato ato yoiano Jesús iyonifo sorarofāfe koshatinī koshaxikakī. ² Askano sorarofāfe moxa chainipafo maiti fakaxō maimanifo. Akiki kaxepaiyanā nāskatari tari ōshi nana safemanifo. ³ Nāskax akiki kaxepai kakī iskafanifo: “Aicho. Mīfi judeofāfe āto xanīfoki. Mī mēxotaima nipanakaki,” iyanā fepasketsanifo.

4-5 Askafaifono Pilato Jesús pexe xaki mēranoa kāimani ōinōfo. Jesús tari ōshi nana safeax kāikaini, moxari maiti fakaxō maimanafono. Nāskaxō Pilato ato yoini: “Óikapo na feronāfakekai afaa chakafaa ē nikama ē chakafapanā,” ato fani. **6** Ato askafaito judeofāfe ãto xanīfoyaxō a Nios kīfiti pexefā kexemisfāferi fāsikōi mekafanifo: “¡Mastafe! ¡Mastafe!” faifono, “Mā iyokaxō mastatakāfe. Êkai aõnoa afaa chaka ē nikama ē chakafapanā,” Pilato ato fani. **7** Ato askafaino judeofāfe kemanifo: “Akka na feronāfāke noko yoimis: ‘Êfi Niospa fakeki,’ noko famis. Akka nõko xinifāfe yoini: ‘Ê Niospa fakera ikai natiro,’ fanifo. Nāskakē na feronāfāke nayamaima,” fanifo.

8 Askafaifāfe nikai Pilato ratekōni. **9** Nāskaxō ãfe pexe mēra Jesús anā iyoni. Iyoxō yōkani: “¿Fanīlamē mī?” faino, Jesús kemanima. **10** Pilato anā Jesús yoini: “¿Ea mīa kemaimamē? ¿Ea mīa tāpiamamē ē xanīfo? Ê mia kāimatiro, askayamai ē mia ato mastamatiro,” Pilato askafaino, **11** Jesús kemaní: “Niospa mia xanīfo imayamainokai mī ea afeska fakeranama. Akka mī ea ato mastamanax mī chaka iki. Akka nā ea mikiki efea nā chakafinakōi iki mī ea reteano,” Jesús fani.

12 Askafaito nikakī Pilato Jesús kāimapaini. Kāimapaiyaino nikakani fāsikōi judeofo mekainīfōfākata yoinifo: “Fatora fetsa xanīfo ipaikī nāato César xanīfo chakafai. Akka na Jesús xanīfo ipai. Akka mī Jesús kāimaxō mī anā nōko xanīfo César tanaima,” fanifo.

13 Askafaifāfe nikakī afianā Pilato Jesús pexe mēranoa kāimani. Nāskax Pilato a xanīfāfe tsaoti ano tsaoni. Nā xanīfāfe tsaoti pexe emāiti

ini tokiri sapa kamaki ãfe tsaotiki tsãoni. Nã tokiri hebreofäfe ãto mekapa anemisfo Gabata fakakĩ. ¹⁴ Mã Pascua fista ikaino xini keya Pilato tsaoxõ ato yoini mã Jesùs kãimaxõ, “Nakña õikapo mäto xanïfo,” ato fani. ¹⁵ Ato askafaino fãsikõimekainïföfakata yoinifo: “¡Iyoxõ mastatäfe ifi cruz ikikakïnoax nanõ!” faifono, “¿Mã õipaimẽ ë mäto xanïfo mastanõ?” ato Pilato faino, “César fisti nõko xanïfokõi. Anã ano nõko xanïfo fetsama,” judeofäfe ãto xanïföföfäfe Pilato fanifo.

¹⁶ Askafaifono Pilato ato Jesùs nãchixoni iyoxõ mastatanõfo.

*Jesùs ifi cruz ikaki mastanifo
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)*

¹⁷ Nãskano sorarofäfe Jesùs iyonifo. Iyoaifono ãakõi ifi cruz ika Jesùs iyaxõ foni. A mastaiifo ano nokoni. A mastaiifo nãño ãfe ane ini: “Mapo Xao,” fanifo anekakĩ. Judeofäfe mekapa Gólgotara fapaonifo. ¹⁸ Nãskata Jesùs yafi yometso raferi mastanifo. Takai rafe yometso rafe mastanifo. Akka Jesùs nãxpakña anifo.

¹⁹ Mã Jesùs mastakaxõ ãfe mapo mänäori ke-nenöfo Pilato ato yoini. “Jesùs Nazarete anoa judeofäfe ãto xanïfokõi,” fanifo kene kakĩ. ²⁰ Jerusalén ano yora fetsafo osiafo ichapakõifo inifo. Nãnoxõ Jesùs Jerusalén chaimashtaxõ mastaflo ini. Nãnoxõ Pilato meka fetsa fetsatapafo ato kenemani Jesùs judeofäfe ãto xanïfokë tãpinõfo. Judeofäfe ãto meka keneta, griegofäfe ãto meka keneta, romanöfäfe ãto mekari kenenifo. ²¹ Nãskax judeofäfe ãto xanïföfo Pilato ano fonifo yoi fokani: “Jesùs nõko xanïfoma. Nãskakẽ ato kenemayamafe iskafakĩ:

'Jesús judeofāfe ãto xanīfokōi,' askara ato kenemayamafe. Akka, 'Jesús yoimis, "Ē judeofāfe xanīfora" imis.' Nānori mī ato kenematiro," faifāfe,
22 Pilato ato yoini: "Nā ē ato kenemana keskara
 ē ato kenemani. Ēkai anā afaa fetsa ē ato kene-
 matiroma," Pilato ato fani.

23 Sorarofāfe Jesús mastaifono ãfe rapati fīanifo. Nāskax paxkanāi fetsenifo Jesús ãfe rapati soraro cuatropa Jesús rapati finifo. Nāskata nā ãfe tari chainipari fīanifo. **24** Nāskax yoinānifo: "Nā tari nō faxteimākai fetsakanāyamaxikī. Nāskara memashara nō finō," inifo. Nāskax ãfe tariya kaxenifo ãto kaxetiya. "Na finōmanato Jesús ãfe tari fii kiki," inifo. Nānori Niospa meka yoikakī keneyonifo. A Jesús inōpokoai yoikakī keneyonifo. Iskafakī kenenifo: "Ēfe rapati paxkanāxikani. Askata ëfe tari chainipayari ãto kaxetiya kaxexikani. Nā finōmanato ëfe tari fixii," ixō kirika keneyonifo. Nāskakē sorarofo Jesús ãfe tariya kaxenifo.

25 Nāskano nā Jesús mastafo ano chaimashta Jesús ãfe afa nini. Æfe afa fetsari nāno nini. Nā Cleofaspa ãfe ãfinō María Magdalenanō nāno chaimashta ninifo. **26** Nā aõxō tāpimis fisti ãfe yamakōi a Jesús noikōipaoni afa fe ketaxamei nikē Jesús õini. Nāskaxō Jesús afa yoini: "Na feronāfakefi mī fakeki," fani. **27** Nāskata nā feronāfakeri Jesús yoini: "Nafi mī efaki," fani. Askafaino nikakī María ãfe pexe ano iyoni kexesharaxikī.

Jesús nani

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Jesúsnua yoikī Niospa meka keneyonifo keskakōini. Mā Jesús tāpixō yoini: “Ē nōamāiki,” ato fani. ²⁹ Ato askafaino fimi ene kacha ocha mefetiki tsaoano nā mīxa fikaxō fimi ene kachaki momokaxō Jesús ayamapainifo tafa xatekī rōtati fakaxō. ³⁰ Mā fimi kacha ayaxō Jesús yoini: “Keyokōi ēfe Ēpa ea yoia keskara mē aka,” ato fani. Ato yoita nāskax nai tepopakekafāni.

Soraronō Jesús ãfe pishi nāmā chachini

³¹ Mā Pascua fista ikaino Jesús yafi yometso rafe ifi cruz ikakīnoa judeofāfe ūikaspanifo. Nā fistatīa ato pena tenetitīa ini. Nāskax mā fista ikaino Pilato ano fonifo yoi fokani iskafakakī: “Mā penama nōko fista iki kiki. Nā Jesús yafi nā yometso rafe āto fitax xao tēkerisa fanōfo koshi nanōfo ato yoife. Mā penama nōko fista iki kiki nā ato mastaflo ano anā inōfoma nōko fistatīa,” judeofāfe āto xanīfofofāfe Pilato fanifo. ³² Nāskafaifono Pilato sorarofo yoini iskafakī: “Āto fitax xao ato tēkerisa fakāfe koshi nanōfo.” Ato askafaino fokaxō ūiafo yometso rafe naafoma inifo. Naafomano āto fitax xao ato tākenifo nanōfo. ³³ Akka Jesúski fokaxō ūiafo mā Jesús naa ūinifo. Nāskakē tsōa ãfe fitax xao tēkenima. ³⁴ Akka soraro fistichi ãfe ãshi ãfe pishi nāmā chachiaino ãfe imi fakaya siini.

³⁵ Ēkīa Juan na kirika ē keneai nā ē ūimis keskara ē mato yoi na kirika kenekī mā chanīmara fanō. Ēfi chanīmakōi mato yoi. ³⁶ Niospa meka yoimisto a Jesús inōpokoai yoikī kirika kenení iskafakī: “Āfe xaokai tsōa tēkexikanima,” ixō kirika keneyonifo. ³⁷ Askatari, “A ãfe pishi chachiaifono ūixinōfo,” a Niospa meka yoimisto nānorikōi kirika keneyoni.

*Jesús makex kini mēra maifanifo
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)*

³⁸ Nāskano José Arimatea ano ikax Pilato ano kani. Kaxō Jesús ãfe yora yōkani: “Ifi cruz ikakīnoa ē Jesús fotomapai maifaxikī,” José faito, “Atãfe,” Pilato fani. Nā José Jesús Ifofamis ini. Jesús Ifofafiaxō ato yoinima. Judeofafe ãto xanīfofoki mesekī ato yoinima. ³⁹ Nicodemo feta José Jesús ifi cruz ikakīnoa fotomanifo maifaxikakī. Nā Nicodemo Jesúski fakishi kaxō yōkayoni. Nāato ãfe pirofomā shara treinta kilo feni Jesús ãfe yora raish axiki fena pisiyamanō. Fetsa ãfe ane mīrra ini. Fētsa aneri áloes ini. Nā rafe osia ini. ⁴⁰ Askano José feta Nicodemo sama oxo shara pirofomā raish axō aō rakonifo. Judeofafe ãto kaifo maifakī askara feyafamisfo ini. ⁴¹ Nā ifi shara mīshti mapoa anoxō chaimashtaxō Jesús mastanifo. Nānori mafa kini fena, tsoa a mēra maiyomisma ini. ⁴² Mā judeofafe ãto pena teneti chaimashta ikaino mā xini kaino Jesús maifanifo. Nāskakē nā mafa kini chaimashta nā mēra Jesús maifanifo.

20

*Jesús otoni
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)*

¹ Nāskano nomīkonō fakishparikōi María Magdalena kani nā Jesús mafa kini mēra maia ano. Kaxō õia mā mafa kini fepekemea ini. Nā tokirinīfā aō fepoitafo mā fepekemea ini. ² María õifaini ichoni Pedro yafi nā Jesúsxō tāpimis fetsa nā Jesús ãfe yamakōi chanifaikai kani. Ato yoini: “Nōko Ifafe ãfe yora kini mēranoa mā fakira oneafo nōkai tāpiama,” ato fani.

³ Ato askafaino Pedro fe a Jesúsxõ tāpimis fetsa õifokani ichonifo. Mafa kini ano õifokani. ⁴ Nā fētsa Pedro xonõfaini rekẽ nokoiakã. Akka Pedro chipo nokotoshini. ⁵ Rekẽ nokotoshixõ a Jesús maia ano mafa kini mēra tēkepakekafã naisni. Ari naiskĩ õia a aõ rakoitafo sama mania ini. ⁶ Nāskata Pedrori chipo nokotoshini. Nokoax mafa kini mēra ikikaini. Ikikaixõ õia a aõ rakoitafo mania ini. ⁷ A aõ mapoki marakoitafo nā fosoita ariri ãfe sama mania ini chaimashta. ⁸ Askaino a Pedro fe kaari kini mēra ikikaini. Ikikaikĩ õia ano Jesúsmi ini. Nāskaxõ chanímara fani. ⁹ A Jesús otoxai Niospa meka yoikĩ kirika kenenifo tsõa tāpiyonima. ¹⁰ Nāskata mā õita ãto pexe ano fenifo.

*Jesús María Magdalenaki nokoni
(Mr. 16.9-11)*

¹¹ Mā foaifono María kanima. Mafa kini kachiori niax María oiani. Oiayanã nāatori kini tēkepakekafã naiski õini. ¹² Niospa ãfe ãjiri rafe rapati oxokõi safekanax tsaoafo ini Jesús rakaita ano. Nā fosoita ariri fetsa tsaoa, fetsari ãfe tae ikita ariri tsaoa ini. ¹³ Nāskaxõ Niospa ãfe ãjiri rafeta yoini: “¿Afeskai mī oiaimẽ?” faifono, “Efe Ifãfe ãfe yora mā fakira oneafo ē tāpiama,” ato fani.

¹⁴ Nāskata María texkeakekafã õia Jesús a kachiori niano tāpinima. ¹⁵ Jesús María yōkani: “Kēromā, ¿afeskai mī oiaimẽ? ¿Mī tsoa fenaimẽ?” faito, María shināni: “Nā fanafo kexemisra,” fani. Nāskaxõ María yōkani: “Mī ēfe Ifãfe ãfe yora fanī mī faamẽ ea yoife, ē afianã nono maifanõ,” faito, ¹⁶ Jesús: “María,” faito, foisn̄ifofã María õia nā Jesús ãfe fesokõi ini. Nāskaxõ María judeomekapa: “Rabonĩ,” fani. Rabonĩ fakĩ, “Noko tāpimamisto,”

fani. ¹⁷ Askafaino, “Ea ramāyamafe. Ëfe Epa ari ē kaamaki. Akka ea ramākima efe yorafo ea ato yoixotāfe, mā ëfe Epa Nios ari ē kaikai. Nā ëfe Epari māto Epaki. Nā ëfe Niosri māto Nioski, ato fatāfe,” fani. ¹⁸ Askafaino María kaxõ aõxõ tāpimisfoki nokoxõ ato yoini: “Mē nōko Ifo ë õiaki,” ato fani. Nā ãfe Ifäfe yoia keskara ato yoini.

Jesús aõxõ tāpimisfoki nokoni

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Nãskata nomïkonõ mā xini kaino a aõxõ tāpimisfafe judeofoki mesekakī ãto pexe fepoti feponifo ichanãkakī. Mā ichanãifono ãto nãxpakā Jesús nirisatani. Ato yoini: “Māto õiti fepeakax inimasharakäfe,” ato fani. ²⁰ Ato askafata a mifiki rãfomã mastaitafo ãfe tsefe ato ispani. A ãfe pishiki ãshi chachitafori ato ispani. Ato ispaito õikani ãto Ifoki fäsi inimakõinifo.

²¹ Afianã Jesús ato yoini: “Māto õiti fepeakax inimasharakäfe. Nā ëfe Ëpa ea nãchini keskafakíri iskaratña ë matori nãchikai,” ato fani. ²² Nãskaxõ ato yoini: “Na ëfe Ëpa ãfe Yôshi Shara fikäfe,” ixõ atoki axfaínakafa ato xoõ ani. ²³ “Fatora fetsa mā ãto chaka soaxonaino Niospari ãto chaka soaxoxii. Mā ato chaka soaxoyamaino atoõ chaka nepakenaka,” ixõ Jesús ato yoiax nãskax ato makinoax kani.

²⁴ Ato Jesús yoiainkai Tomás ato fe ano inima. Nā Tomásri Jesúsxõ tāpimis ini. ãfe ane fetsa “Rafe Kâini” fapaonifo. ²⁵ Tomás atoki oaino yoinifo: “Mā nōko Ifo nokoki oaito nõ õia,” faifäfe Tomás ato yoini: “Ë ãfe mifi nataokino a rãfo tsefego ë meikerana a ãfe pishi tseferi ë meikerana nãskaxõ ë chanãmara fakerana. Akka ë ãfe tsefego

ramākayamaxō a mā Jesús ōia ē chanīmara faima,” ato Tomás fani.

Jesús aõxõ tāpimisfoki anā nokorisatani

²⁶ Nāskata ocho nia oxata Jesús aõxõ tāpimisfo anā kene mēranoax ichanāfono Tomásri nāno ato fe ini. Pexe fepoti fepoköiafono Jesús atoki nokorisatani. Anā ato yoini: “Māto ōiti fepeakax inimasharakāfe,” ato fani. ²⁷ Nāskaxõ Jesús Tomás yoini: “Ea mī mīfi ramāfe ēfe mifi nataki. Ēfe pishi nāmāri ea ramāfe. Anā ea chanīmara fakima, ea chanīmara fafe,” Jesús faito, ²⁸ Tomás kemakī: “Mīfi ēfe Ifoki. Mīfi ēfe Nioski,” faito, ²⁹ “Ea mīa ōikī mī ea chanīmara fai,” fani. “Akka ea ōiyamafikakī ea chanīmara faifofi Epa Niospa ato shara faxii. Inimakōixikani,” Jesús fani.

Juan kirika keneni tāpinōfo

³⁰ Akka afama mīshti tsōa atiroma keskafakī Jesús aõxõ tāpimisfo ato ōimamis. Afara fetsafori Jesús aka ē afó mato kenexonama. ³¹ Epa Niospa Jesús nīchini nōko Ifo inō. Nāfi Niospa Fakeki. Ē mato Jesúsnoa kenexoni mā chanīmara fanō. Chanīmara faax mā aõnoax Nios fe nīpaxanō.

21

Īamāfā kesemē Jesús aõxõ tāpimisfoki nokoni

¹ Nāskano Jesús anā aõxõ tāpimisfoki atoki nokoni. Īamāfā Tiberias kesemē nāno atoki nokoni. Ē mato yoinō afeskax Jesús onimāki.

² Pedro fe Tomás (nā Tomás “Rafe Naneni” fapaonifo), Natanael Caná anoa ini Galilea mai anoa, Zebedeo fake raferi ini, Jesús fe rafemis raferi ato fe ichanānifo. ³ Nāskaxõ Pedro ato yoini:

“Ē rinipa fii kaikai,” Pedro ato faino, “Nōri mefe kai,” fanifo. Nāskax fonifo kanōanāfānē nane-fainifo. Fōkata rini potenifo nā rini fakishchāi potefikaxokai tsōa foe finifoma.

⁴ Mā penaino Jesús īamāfā kesemē atoki noko-risatani. īamāfā kesemēxō aõxō tāpimisfāfe tsōa Jesús tāpinifoma. ⁵ “¿Ēfe fakefāfe, mā foe fiamamē?” ato faino, “Nō fiama,” fanifo. ⁶ Askafaifono ato yoini: “Māto pōya kayakai aõri māto rini potekāfe. Askafaxō mā fitiroki,” ato faino nikakakī nā ato yoiai keskafanifo āto rini potekakī āto pōya kayakai aõri. Nāskaxō meafo mā foe kayakōi fia menifo. Ato kanōanāfā mēra nanepaikakī ranānifo. ⁷ Nā Jesúsxō tāpimis fētsa nā Jesús āfe yamakōi ipaonito Pedro yoini iskafakī: “¡Nāfi nōko Ifoki!” fani. Askafaito nikai Pedro koshikōi āfe rapati safeni nāskax kanōanāfā makinoax īamāfānaki pakekaini āfe Ifoki nokorisapai. ⁸ Nāskaito ōikaní atiri kanōanāfānē acho fonifo. Āto rini foe fospikōiano ninifonifo īamāfā kesemē chaimashta nokoxikakī.

⁹ Mā īamāfā kesemē nokokaxō ōiafo chii mānā mānā ikaito ōinifo. Foe yafi pāa xoimea chii ketokonō raka ōinifo. ¹⁰ Askata Jesús ato yoini: “A mā rama foe fia niri fekāfe,” ato fani.

¹¹ Akka Pedro kanōanāfāoxō rini ninifoni īamāfā kesemē rataxiki. Mā rini fixō ōia foe rini mēra fospikōia ōini. Ciento cincuenta y tres ini. Akka fōe rini faxtenima. ¹² Askafaifono Jesús ato yoini: “Piyoí fekāfe,” ato fani. Akka tsōa yōkanima: “¿Mī tsoamē?” tsōa fanima māmāi tāpikaxō āto Ifomāiyakē. ¹³ Nāskaxō Jesús ato pimakī ato pāa yafi foe ato ināni.

14 Mā reteafono otoitaxakī aõxõ tāpimisfoki nokoni. Tres ves ini atoki oi.

Jesús Pedro yoini

15 Mā pixõ Jesús Simón Pedro yoini: “Simón mīfi Juan fakeki. ¿Na fetsa finõmainñofafā mī ea noimē?” faito, “Ēje Ifo. Mā mī tāpiaki ē mia noiaito,” Pedro faito, Jesús yoini: “A ea noisharaxõ a ea rama Ifofaifori ato kexesharafe ea Ifosharafanõfo. A oveja kexemisto ãfe oveja fake kexemis keskafafe ato kexekī,” fani.

16 Anā Jesús Pedro yōkani: “Simón, mīfi Juan fakeki. ¿Chanñmamē mī ea noimē?” faito, “Ēje, Ifo. Mā mī tāpia ē mia noiaito” Pedro faito, anā Jesús yoini: “A ea noisharaxõ ea Ifofamisfo ato kexesharafe ea Ifosharafanõfo. A oveja kexemisto ãfe oveja kexemis keskafafe ato kexekī,” fani.

17 Nāskaxõ anā Jesús yōkani: “Simón, mīfi Juan fakeki. ¿Ea mīa noikōimē?” ixõ Jesús yōkari faino Pedro anā tooxinima. Nāskaxõ anā Pedro kemani: “Ifo, mīfi afama mīshti tāpiaki. Mā mī tāpia ē mia noiaito,” fani. Askafaino anā Jesús yoini: “A ea Ifofamisfo ato kexesharafe ea Ifofasharanõfo.

18 Ē mia yoikōinõ. Mī naetapakī nā mī apaiyai keskara mī fapaoni. Askatari nā mī kapaiyai ari mī kapaoni. Akka mā mī anifoax mī takairafe mēshax kaxii mia iyoafono a mī kapaiyamai ari mia iyoikani,” Jesús fani. **19** Askafakī Jesús Pedro tāpimani afeskax naximākai. Pedro Jesúsnoax naxiaino yorafāfe mā tāpikaxõ, “Nios finakōia,” faxikani. Nāskano Jesús Pedro yoini: “Ea Ifosharafafe,” fani.

²⁰ Askafaino Pedro texkeakekafā Juan fichini acho oaino. (Nā Juanri Jesúsxō tāpimis ini, Juan Jesús noikōia ini. Jesús reteyoafomano aõxō tāpimisfo feta fakishi piyon. Akka Juan afe ketaxamei tsaoxō Jesús yōkani iskafakī: “¿Ifo, tsōakai mia ato achimaximē?” fani Jesús reteyoafomano afeta pikī.) ²¹ Nāskaxō Pedro nā Juan fitchixō Jesús yōkani: “¿Ifo, afeskax na Juan naximē?” fani.

²² Askafaino Jesús kemani: “A ē nimapaikī ē nimaino niyoxii nā ē anā oaitīa. Akka mīkai aõnoa shināchakatiroma. Askatamaroko ea Ifofatitaifafe. Eõnoa fisti shināfafāife,” fani. ²³ Nāskax Jesúsxō tāpimisfo ãa ranā yoinānifo: “Juankai nanakama,” fanifo. Askafafiaifono Jesúskai Pedro anori yoinima. Akka iskafakī yoini: “A ē nimapaikī ē nimaino niyoxii nā ē anā oaitīa. Akka mīkai Juanõnoa mī shināchakatiroma,” fani. Nānori fisti Jesús Pedro yoini.

²⁴ Ņkīa Juan ē kirika kenexō ē mato yoi. Ņri Jesúsxō tāpimis. Ea Jesús noikōia. Jesús afarafo faito ē õimis. Nāfo ē mato kenexoni. Jesús afarafo akaito mē õimis. Nāskakē mā ēfe meka chanīmara fatiro. ē mato yoiaito mā Jesús chanīmara fatiro. ²⁵ Jesús afama mīshti fani afo yoikī nō kirika kenekī mitotiroma. Ņkīa Juan ē mato kirika kenexoni. Nā tii.

**Niospa meka fena Jesucristoõnoa
New Testament in Yaminahua (PE:yaa:Yaminahua)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yaminahua

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Yaminahua [yaal], Peru

Copyright Information

© 2008, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Yaminahua

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

**PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022**

6c7b7ce2-9d87-5405-91e6-71ce1387adcc